

XXIV ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ПЪРВА РЕДОВНА СЕСИЯ

Библиотека
Институт история БКП
Име. № 1707

Стенографски дневникъ

НА

30. заседание

Вторникъ, 27 декемврий 1938 г.

(Открито въ 15 ч. 35 м.)

Председателствували председателятъ Стойчо Мошановъ и подпредседателятъ Димитър Пешевъ.
Секретари: Димитър Марчевъ и Сава Поповъ

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Съобщения:		Говорили: докл. Н. Вачковъ	573
Отпуски	553	Е. Екимовъ	573, 574
Питане	553	Д. Гичевъ	574
Предложения	553	Ж. Струндревъ	574
Законопроекти	553	Х. Геренковлиевъ	574
По дневния редъ:		Г. Петраковъ	574
1. Предложение за одобрение подписанитъ въ Со- фия на 6 декемврий 1938 г. стопански спогодби между България и Франция (Приемане)	554	Н. Търкалановъ	575
Говорили: Д. Кушевъ	560		
И. Пастуховъ	564	2) за бюджета на държавата за 1939 бюджетна година (Първо четене — продължение раз- искванията)	
Н. Василевъ	567	Говорили: П. Балкански	575
Г. Василевъ	568		
Г. Петровъ	569	Сесия — продължение.	
М-ръ Д. Божиловъ	570	Указъ № 171 отъ 26 декемврий 1938 г. за продълже- ние заседанията на първата редовна сесия на XXIV-то обикновено Народно събрание до 27 януарий 1939 г. вкл. (Прочитане отъ м-ръ предс. Г. Кыосевановъ)	553
2. Законопроекти:		Дневенъ редъ за следващото заседание	582
1) за ревизиране договоритъ за наемъ на фон- дови земи за стопанската 1937/1938 г. (Второ четене)	573		

Председателствувашъ Димитър Пешевъ: (Звъни) При-
сътствуватъ нужниятъ брой народни представители. Обя-
вявамъ заседанието за открито.

(Отсъствуватъ народнитъ представители: Александър
Симовъ, х. Атанасъ Поповъ, Василь Мандаровъ, Велизаръ
Багаровъ, Георги Говедаровъ, Иванъ Поповъ, Сава По-
повъ и Сирко Станчевъ)

Председателството има да направи следнитъ съобще-
ния:

Разрешенъ е 3-дневенъ домашенъ отпускъ на народ-
ния представителъ Велизаръ Багаровъ, отъ 27 до 29 де-
кемврий включително.

Постъпило е питане до г-нъ министра вътрешнитъ ра-
боти и народното здраве отъ сливенския народенъ пред-
ставителъ г-нъ Деню Георгиевъ относно деянията на
кмета въ с. Керменъ, Сливенска околия.

Това питане ще бжде изпратено на г-нъ министра за
отговоръ.

Постъпили сж:

Отъ Министерството на народното просвѣщение —
предложение за приемане на държавна служба по ведом-
ството на Министерството на народното просвѣщение на
чужди поданици.

Отъ Министерството на финанситъ — предложение за
одобрение решенията на прошетарната комисия, взети въ
заседанието ѝ на 2 декемврий 1938 г.

Отъ Министерството на финанситъ — законопроектъ
за освобождаване на пенсиитъ отъ запоръ за първото
тримесечие на 1939 г.

Отъ Министерството на финанситъ — законопроектъ
за измѣнение на чл. 62 отъ наредбата-законъ за данъка
върху приходитъ.

Тѣзи законопроекти ще се раздадатъ на г-да народ-
нитъ представители.

Има думата г-нъ министър-председателятъ.

Министър-председателъ Георги Кыосевановъ: Г-да
народни представители! Негово Величество Царьтъ
одобри съ указъ, който ще ви прочита, решението на На-
родното събрание, взето въ вчерашното му заседание —
да се продължатъ заседанията на първата половина отъ
първата редовна сесия на XXIV-то обикновено Народно
събрание до започването на втората половина отъ пър-
вата редовна сесия. (Чете)

„У К А З Ъ
№ 171

Ние Борисъ III

Съ Божия милостъ и народна воля
Царь на българитъ

По предложението на нашия председателъ на Мини-
стерския съветъ, министъръ на вътрешнитъ работи на из-
повѣданията, представено намъ съ доклада му отъ 26 де-
кемврий 1938 г., подъ № 2214, и възъ основа на чл. 129
отъ конституцията,

Постановихме и постановяваме:

I. Да се продължатъ заседанията на първата редовна
сесия на XXIV-то обикновено Народно събрание до
27 януарий 1939 г. включително.

II. Изпълнението на настоящия указъ възлагаме на на-
шия председателъ на Министерския съветъ, министъръ на
външнитъ работи и на изповѣданията.

Издаденъ въ София на 26 декемврий 1938 г.
Съ собствената на Негово Величество ръка подписахъ:
„Борисъ III“.

Председателствувашъ Димитъръ Пешевъ: Пристигваме къмъ точка първа отъ дневния редъ — **ОДОБРЕНИЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕТО ЗА ОДОБРЕНИЕ ПОДПИСАНИТЪ ВЪ СОФИЯ НА 6 ДЕКЕМВРИЙ 1938 Г. СТОПАНСКИ СПОГОДБИ МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И ФРАНЦИЯ.**

Моля г-нъ секретаря да прочете предложението.

Зам.-секретаръ Асенъ Мумджиевъ: (Чете)

„МОТИВИ

къмъ законодателното предложение за одобрение подписанитъ въ София на 6 декемврий 1938 г. стопански спогодби между България и Франция

Г-да народни представители!

Търговскитъ отношения между България и Франция се уреждатъ съ едно временно споразумение, постигнато на 22 октомврий 1925 г. въ София, по силата на което на България се отстъпи клаузата на най-благоприятствуваната нация само за зърненитъ храни и други още четиринадесетъ наши произведения. На 2 априль 1935 г. това търговско споразумение се разшири и върху още 17 статии отъ французката митническа тарифа.

Обаче поради трансформацията на нашето земеделие, въ нашия износъ влизатъ все повече нови артикули, чийто вносъ въ Франция е затрудненъ, понеже спрямо тяхъ се прилага тамъ максималната митническа тарифа.

Освенъ това, въ французкитъ колониални владения, протекторати и страни подъ французки мандатъ съществуватъ благоприятни условия за пласментъ на нѣкои български износни произведения; съ всички тия страни, обаче, ние не бѣхме уредили и до днесъ нашитъ търговски отношения.

Колкото се отнася до самия стокообмѣнъ между България и Франция, той се уреждаше съ спогодбата за плащанията, подписана въ София на 6 юлий 1936 г. Тази спогодба се оказа съ нѣкои недостатѣци, които забавяха изпълнението на длѣжнитъ съ месеци и спѣвахъ търговията между дветъ страни.

Водими отъ желанието да улеснятъ своята взаимна търговия, правителствата на България и Франция следъ преговори, които се водиха съ специално пристигнала за тая целъ въ София французка стопанска мисия, сключиха на 6 декемврий 1938 г. следнитъ стопански спогодби:

БЪЛГАРО-ФРАНЦУЗКА СПОГОДБА ЗА ПЛАЩАНИЯТА

Българското правителство и Французкото правителство, въ желанието си да улеснятъ стокообмѣна между дветъ страни, се споразумѣха върху следващитъ постановления:

Членъ 1.

Плащането на внасянитъ въ България французки стоки ще бѣде осигурено, начиная отъ влизането въ сила на настоящата спогодба, посредствомъ частна компенсация, съ произведението на внасянитъ въ Франция български стоки следъ като се спадне отъ стойността на последнитъ сумата въ свободни девизи, която Българската народна банка удържа въ съгласие съ наредбитъ си.

Членъ 2.

Тѣзи частни компенсации ще бѣдатъ представяни, за разрешение, на Българската народна банка, която ще използва, за нуждитъ на французкия вносъ въ България, цѣлата сума въ девизи, произхождащи отъ внасянитъ въ Франция български стоки, следъ приспадане на удържката, означена въ предшествуващия членъ.

Членъ 3.

Вносителитъ на български стоки въ Франция ще извършватъ, на падежа, плащанията си направо на французка банка, посочена за тая целъ отъ Българската народна банка.

Така събранитъ суми ще бѣдатъ внасяни по една смѣтка „Частна компенсация“, открита на името на Българската народна банка, следъ като се спадне предвидената въ членъ 1 удръжка, чиято сума ще се внася по една специална смѣтка.

Българската народна банка ще може да разполага свободно съ сумитъ, внесени по специалната смѣтка. Тя

1. Българо-французка спогодба за плащанията;
 2. Споразумение за разширение списъка на българскитъ произведения, които ще се ползуватъ отъ клаузата на най-благоприятствуваната нация въ Франция;
 3. Споразумение за разширение по отношение на французкитъ колонии, протекторати и страни подъ французки мандатъ прилагането на търговското споразумение между България и Франция отъ 22 октомврий 1925 г. съ допълненията му отъ 2 априль 1935 г. и 6 декемврий 1938 г.
 4. Споразумение за разширение по отношение на странитъ на Леванта подъ французки мандатъ, прилагането на търговското споразумение между България и Франция отъ 22 октомврий 1925 г. съ допълненията му отъ 2 априль 1935 г. и 6 декемврий 1938 г.
- Като представямъ съдържанието на горепоменатитъ стопански спогодби между България и Франция, моля ви, г-да народни представители, да приемете тукъ приложеното предложение за тяхното одобрение.

Гр. София, 24 декемврий 1938 г.

Председател на Министерския съветъ,

Министъръ на външнитъ работи и на изповѣданията:
Г. Кюсенвановъ

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

за одобрение подписанитъ въ София на 6 декемврий 1938 г. стопански спогодби между България и Франция

Одобряватъ се подписанитъ въ София на 6 декемврий 1938 г. стопански спогодби между България и Франция, както следватъ:

1. Българо-французка спогодба за плащанията;
2. Споразумение за разширение списъка на българскитъ произведения, които ще се ползуватъ отъ клаузата на най-благоприятствуваната нация въ Франция.
3. Споразумение за разширение по отношение на французкитъ колонии, протекторати и страни подъ французки мандатъ прилагането на търговското споразумение между България и Франция отъ 22 октомврий 1925 г. съ допълненията му отъ 2 априль 1935 г. и 6 декемврий 1938 г.
4. Споразумение за разширение по отношение на странитъ на Леванта подъ французки мандатъ, прилагането на търговското споразумение между България и Франция отъ 22 октомврий 1925 г. съ допълненията му отъ 2 априль 1935 г. и 6 декемврий 1938 г.

ACCORD DE PAIEMENTS BULGARO-FRANÇAIS

Le Gouvernement bulgare et le Gouvernement français, désireux de faciliter les échanges commerciaux entre les deux pays, ont convenu des dispositions suivantes:

Article premier

Le règlement des marchandises françaises importées en Bulgarie sera assuré, à dater de la mise en vigueur du présent Accord, par compensation privée, avec le produit des marchandises bulgares importées en France, déduction faite du prélèvement en devises libres opéré, sur le produit des importations bulgares, par la Banque Nationale de Bulgarie, conformément à ses ordonnances.

Article 2.

Ces compensations privées seront soumises à l'autorisation de la Banque Nationale de Bulgarie qui affectera aux besoins de l'importation française en Bulgarie la totalité des devises provenant des importations bulgares en France, après déduction du prélèvement indiqué à l'article précédent.

Article 3.

Les importateurs de marchandises bulgares en France devront, à l'échéance, faire directement leurs paiements à la Banque française qui aura été désignée à cet effet par la Banque Nationale de Bulgarie.

Les sommes ainsi encaissées seront versées à un compte „Compensation privée“ ouvert au nom de la Banque Nationale de Bulgarie, déduction faite du prélèvement prévu à l'article 1-er, dont le montant sera versé à un compte spécial.

La Banque Nationale de Bulgarie pourra disposer librement des sommes versées au compte spécial. Elle affectera, par contre,

ще използва, от друга страна, за нуждите на французкия внос в България, изцъло сумитъ, внасяни по сметката „Частна компенсация“.

Членъ 4.

Плащането на внесенитъ въ Франция български стоки, което не е било още извършено до датата на влизане въ сила на настоящата спогодба, ще тръбва да се направи при французката банка, посочена от Българската народна банка съгласно постановленията на горния членъ 3.

Членъ 5.

Плащането на французкитъ стоки, което не е било още извършено до датата на влизане въ сила на настоящата спогодба, ще бжде осигурено, посредствомъ частна компенсация, съ произведението на български стоки, внесени въ Франция. Това плащане ще стане при същитъ условия, както плащането на внасянитъ стоки следъ влизане въ сила на тази спогодба.

Членъ 6.

Настоящата спогодба е приложима и за Алжирия.

Членъ 7.

Всѣко правителство ще вземе, доколкото това го засѣга, необходимитъ мѣрки за доброто изпълнение на настоящата спогодба.

Членъ 8.

Настоящата спогодба, която замѣства спогодбата за плащанията между България и Франция отъ 6 юлий 1936 г., ще влѣзе въ сила на 1 януарий 1939 г.

Тя ще може бжде денонсирана по всѣко време съ едно предизвестие отъ три месеци.

Изготвена въ София на 6 декемврий 1938 г.

За Француз. правителство: За Българ. правителство:
(п) Р. Ристелюберъ (п) Г. Кьосевановъ

ЛЕГАЦИЯ
на
ФРАНЦУЗКАТА РЕПУБЛИКА
ВЪ БЪЛГАРИЯ
№ 355

Господине Председателю,

Честъ имамъ да доведа до знаниято на Ваше Превъзходителство, че Французкото правителство реши да прилага митата по намадената тарифа спрямо следнитъ произхождащи отъ България произведения, при вноса имъ въ Франция:

Митинческа статия	Наименование на стокитъ
16 А	Свинско и говеждо месо прѣсно и охладено,
19 А	Консервирани меса: шунка,
21	Кожии овчи и агнешки сурови,
27	Огнядъци отъ копринени пашкули и фризони,
37	Прѣсно масло,
38	Медъ пчеленъ,
43	Свинска четина, опашки отъ животни и сурови косми,
67	Рога отъ добитѣкъ необработени,
68	Брашно пшенично,
80	Бакла,
80	Нахутъ,
84 А	Ябълки,
	Круши,
85	Бадеми съ или безъ черупки,
85 или 88	Кокички кайсиеви и зарзалиеви,
86 Б	Плодове консервирани съ захаръ, сладка, мармалади,
86 С	Маджунъ, петмезъ, пулпове отъ ягоди и отъ др. плодове и произведения подобни безъ захаръ, безъ медъ,
88	Семена памучно, синапово, рациново, тиквено, соя,
89	Зеленчукови семена и семена особено неименовани,
100	Червенъ пиперъ,

ala totalité des sommes inscrites au compte „Compensation privée“ aux besoins de l'importation française en Bulgarie.

Article 4.

Le paiement des marchandises bulgares importées en France, que n'aura pas encore été effectué à la date de mise en vigueur du présent Accord, devra être fait à la Banque française désignée par la Banque Nationale de Bulgarie conformément aux dispositions de l'article 3 ci-dessus.

Article 5.

Le règlement des marchandises françaises qui n'aura pas encore été effectué à la date de mise en vigueur du présent Accord, sera assuré, par compensation privée, avec le produit des importations bulgares en France. Ce règlement se fera dans les mêmes conditions que celui des marchandises importées après la mise en vigueur de cet Accord.

Article 6.

Le présent Accord est applicable à l'Algérie.

Article 7.

Chaque Gouvernement prendra, en ce qui le concerne, les mesures nécessaires à la bonne exécution du présent Accord.

Article 8.

Le présent Accord, qui remplace l'Accord des paiements franco-bulgare du 6 Juillet 1936, entrera en vigueur le 1-er Janvier 1939.

Il pourra être dénoncé à tout moment moyennant un préavis de trois mois.

Fait à Sofia, le 6 Décembre 1938.

Pour le Gouvernement français: Pour le Gouvernement bulgare:
(s) René Ristelhueber (s) G. Kiosseïvanov

LEGATION
de la
REPUBLIQUE FRANÇAISE
EN BULGARIE
№ 355

Sofia, le 6 Décembre 1938.

Monsieur le Président,

J'ai l'honneur de porter à la connaissance de Votre Excellence que le Gouvernement français a décidé de faire bénéficier des droits du tarif minimum, à leur entrée en France, les produits originaires et en provenance de Bulgarie dénommés ci-après:

Numéros du tarif	Désignation des marchandises
16 А	Viandes fraîches et viandes réfrigérées: de porc, de boeuf,
19 А	Conserves de viandes: viandes de porc à l'état cuit,
21	Peaux brutes fraîches ou sèches de mouton et d'agneau,
27	Déchets de soie et frisons,
37	Beurre frais,
38	Miel naturel pur,
43	Soie de porc, queues d'animaux, autres produits et dépouilles à l'état brut
67	Cornes de bétail: brutes,
68	Farine de froment,
80	Fèves en grains,
80	Pois pointus (pois chiches),
84 А	Pommes de table,
	Poires de table,
85	Amandes en et sans coques,
85 ou 88	Noyaux d'abricots,
86 В	Fruits de table ou autres, conservés au sucre, confitures, marmelades,
86 С	Cuites de fruits, pulpes de fraises et d'autres fruits et produits analogues sans sucre ni miel,
88	Graines de fruits oléagineux: coton, graines de senevé (moutarde), ricin, soja, graines de citrouille,
89	Graines à semencer: de légumes et autres,
100	Piment rouge,

Митническа статия	Наименование на стокитѣ	Numéros du tarif	Diségnaation des marchandises
110 А	Слънчогледово масло чисто (рафинирано или не),	110 А	Huile pure de tournesol (raffinée ou non),
110 Б	Слънчогледово масло втвърдено: предназначено за сапунарство,	110 Б	Huile de tournesol ayant subi l'hydrogénation: destinée à la savonnerie,
112	Ментолъ,	112	Menthol,
126	Корени, листа, кори и др. за медицинско употребуване,	126	Racines feuilles, écorces et autres pour usage médical,
128 бис	Дървета твърди за строежъ и мебели,	128 bis	Bois communs équarris ou sciés,
130	Дъги и дъна за бичварски издѣлия,	130	Merrains,
142 бис	Конопъ, чукантъ, влаченъ и прочее,	142 bis	Chanvre, broyé, teillé, et étoupes, peigné,
155	Смрадлика,	155	Sumac,
158 С	Домати и др. зеленчуци, консервирани въ кутии или съдове, херметически затворени или въ бжчви,	158 С	Tomates et autres légumes conservés en boîtes ou récipients hermétiquement clos ou en fûts,
158 Д	Зеленчуци сушени,	158 D	Légumes desséchés,
166 бис	Кюспета и отпадаци особено непонимовани,	166 dis	Tourteaux autres et drèches,
0 381	Химически произведения особено непонимовани,	0 381	Produits chimiques non dénommés,
459 бис	Бродерии:	459 dis	6. Broderies sur tissus de coton 7. Toutes autres broderies,
476 А	6. Бродерии върху памучни платове 7. Всѣкакви други бродерии, Мешини и сахтияни,	476 А	Peaux seulement tannées, obtenues par tannage végétal; chèvres et chevreaux, moutons et agneaux,
476 С	Отпадъци отъ кожи щавени.	476 С	Débris de peaux tanées par tous procédés

Моля Ви да приемете, Г-не Председателю, увѣренията въ моята най-висока почитъ.

(п) Рене Ристелюберъ

До Негово Превъзходителство
Господинъ д-ръ Георги Кюсеивановъ,
Председателъ на Съвета,
Министъръ на външнитѣ работи.
София

МИНИСТЕРСТВО
НА ВЪНШНИТѢ РАБОТИ
И НА ИЗПОВѢДАНІЯТА

Дирекция консулско-стопанска

№ 28233 — 34-II

Господине Министре,

Честъ имамъ да Ви потвърдя получаването на писмото отъ днешна дата, съ което Вие ме уведомявате, че французкото правителство е решило да прилага митата по на-малената тарифа спрямо следнитѣ произхождащи отъ България произведения, при вноса имъ въ Франция:

Митническа статия	Наименование на стокитѣ
16 А	Свинско и говеждо месо прѣсно и охладено,
19 А	Консервирани меса: шунка,
21	Кожи овчи и агнешки сурови,
27	Отпадъци отъ копринени пашкули и фри-зони,
37	Прѣсно масло,
38	Медъ пчеленъ,
43	Свинска четина, опашки отъ животни и сурови косми,
67	Рога отъ добитѣкъ необработени,
68	Брашно пшенично,
80	Бакла,
80	Нахутъ,
84 А	Ябълки,
85	Круши,
85 или 88	Бадеми съ или безъ черунки,
86 Б	Кокички кайсєви и зарзалиєви,
86 С	Плодове консервирани съ захаръ, сладка, мармелади,
88	Маджуни, петмезъ, пулпове отъ ягоди и отъ др. плодове и произведения подобни безъ захаръ, безъ медъ,
88	Семена памучно, синапово, рициново, тик-вено, соя,

Veillez agréer, Monsieur le Président, les assurances de ma très haute considération.

(s) René Ristelhueber.

Son Excellence
Monsieur le Dr Georges Kiosseïvanov,
Président du Conseil,
Ministre des Affaires Etrangères,
Sofia

MINISTERE
DES AFFAIRES ETRANGERES
ET DES CULTES

№ 28233—34—II

Sofia, le 6 Décembre 1938

Monsieur le Ministre,

J'ai l'honneur de vous accuser réception de la lettre en date de ce jour par laquelle vous me faites savoir que le Gouvernement français a décidé de faire bénéficier des droits du tarif minimum, à leur entrée en France, les produits originaires et en provenance de Bulgarie dénommés ci-après:

Numéros du tarif	Désignation des marchandises
16 А	Viandes fraîches et viandes réfrigérées: de porc, de boeuf,
19 А	Conserves de viandes: viandes de porc à l'état cuit,
21	Peaux brutes fraîches ou sèches de mouton et d'agneau,
27	Déchets de soie et frisons,
37	Beurre frais,
38	Miel naturel pur,
43	Soie de porc, queues d'animaux, autres produits et dépouilles à l'état brut,
67	Cornes de bétail: brutes,
68	Farine de froment,
80	Fèves en grains,
80	Pois pointus (pois chiches),
84 А	Pommes de table,
85	Poires de table,
85	Amandes en et sans coques,
85 ou 88	Noyaux d'abricots,
86 В	Fruits de table ou autres, conservés au sucre, confitures, marmelades,
86 С	Cuites de fruits, pulpes de fraises et d'autres fruits et produits analogues sans sucre ni miel,
88	Graines de fruits oléagineux: coton, graines de sénévé (moutarde), ricin, soja, graines de citrouille,

Митническа статия	Наименование на стокитъ	Numéros du tarif	Diségnation des marchandises
89	Зеленчукови семена и семена особено не- поименовани,	89	Graines à ensemercer: de légumes et autres,
100	Червенъ пиперъ,	100	Piment rouge,
110 A	Слънчогледово масло чисто (рафинирано или не),	110 A	Huile pure de tournesol (raffinée ou non),
110 B	Слънчогледово масло втвърдено: предна- значено за сапунарство,	110 B	Huile de tournesol ayant subi l'hydrogénation: destinée à la savonnerie,
112	Ментолъ,	112	Menthol,
126	Корени, листа, кори и др. за медицинско употребление,	126	Racines, feuilles, écorces et autres pour usage mé- dical,
128 бис	Дървета твърди за строеж и мебели,	128 bis	Bois communs équarris ou sciés,
130	Джги и дъна за бичварски издѣлия,	130	Merrains,
142 бис	Конопъ, чуканъ, влаченъ и прочее,	142 bis	Chanvre, broyé, teillé et étoupes, peigné,
155	Смрадлика,	155	Sumac,
158 C	Домати и др. зеленчуци, консервирани въ кутии или съдове херметически затво- рени или въ бѣчи,	158 C	Tomates et autres légumes conservés en boîtes ou récipients hermétiquement clos ou en fûts,
158 D	Зеленчуци сушени,	158 D	Légumes desséchés,
166 бис	Кюспета и отпадъци особено непоимено- вани,	166 bis	Tourteaux autres et drèches,
0 381	Химически произведения особено непоимено- вани,	0 381	Produits chimiques non dénommés,
459 бис	Бродерии: 6. Бродерии върху памучни платове, 7. Всѣкакви други бродерии,	459 bis	Broderies: 6) Broderies sur tissus de coton, 7) Toutes autres broderies,
476 A	Мешини и сахтияни,	476 A	Peaux seulement tannées, obtenues par tannage végétal: chèvres et chevreaux, moutons et agneaux,
476 C	Отпадаци отъ кожи шавени.	476 C	Débris de peaux tannées par tous procédés.

Моля Ви да приеме. Господине Министре, увѣренията
въ моята най-висока почитъ.

Председателъ на Министерския
съветъ, Министъръ на външнитъ
работи и на изповѣданията:

(п) Г. Къосеивановъ

До Негово Превъзходителство
Господинъ Рене Ристелюберъ, Извън-
реденъ пратеникъ и пълномощенъ
министъръ на Франция

въ града

ЛЕГАЦИЯ
НА
ФРАНЦУЗКАТА РЕПУБЛИКА София, 6 декември 1938 г.
ВЪ БЪЛГАРИЯ
№ 356

Господинъ Председателю.

Желаеики да улесни и развие търговскитъ връзки, съ-
ществуващи между Франция и България, Французкото
правителство реши да разшири за Французкитъ колонии,
страни подъ протекторатъ и африкански територии подъ
французки мандатъ прилагането на постановленията на
Франко-българското търговско споразумение, сключено въ
София чрезъ размѣна на писма отъ 22 октомври 1925 г.,
както по отношение на стопанскитъ клаузи, тъй и за клау-
зитъ за установяване, подъ резерва на следнитъ пояснения:

Това разширение се отнася не само за българскитъ
произведения, изброени въ горепоменатото споразумение,
но още и за ония, които сж предметъ на размѣна на писма
между нашитъ две правителства отъ 2 април 1935 г. и
отъ 6 декември 1938 г. Обаче то не ще може да се от-
нася за произведенията, които биха били предметъ на
вносни запретиелни мѣрки въ коя и да е отъ изброе-
нитъ по-горе страни.

Разбира се, отстъпването на минималната тарифа не
дава право на България да предявява искане за изпол-
зуване предпощителнитъ предимства, които французкитъ
колонии и протекторати даватъ или биха дали на Франция.

Що се отнася до прилагането въ Тунисъ на клаузитъ
за установяване, опредѣлени въ споразумението отъ
22 октомври 1925 г., французкото правителство ще пре-
поръча на туниското правителство да не допуска раз-
граничение по отношение на българскитъ поданици и да
имъ позволява ползуването отъ правата, общи за подани-
цитъ на разнитъ сили, подъ резерва на приложението на
законитъ и правилницитъ относно полицията и режима за
паспортитъ, както и на мѣстното законодателство.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma
très haute considération.

Le Président du Conseil, Ministre
des Affaires Étrangères et des Cultes:

(s) G. Kiosséivanov

A Son Excellence
Monsieur René Ristelhueber, Envoyé
Extraordinaire et Ministre Pléni-
potentiaire de France,
E. V.

LEGATION
de la
REPUBLIQUE FRANÇAISE
EN BULGARIE
№ 356

Sofia, le 6 Décembre 1938.

Monsieur le Président,

Désireux de favoriser et de développer les relations commer-
ciales existant entre la France et la Bulgarie, le Gouvernement
français a décidé d'étendre aux colonies françaises, aux pays de
protectorat et aux territoires africains sous mandat français, le
bénéfice des stipulations de l'arrangement commercial franco-
bulgare conclu à Sofia à la suite de l'échange de lettres en date
du 22 Octobre 1925, tant en ce qui concerne les clauses écono-
miques que les clauses d'établissement, sous réserve des préci-
sions suivantes:

Cette extension concerne non seulement les produits bulgares
énumérés à l'arrangement précité, mais aussi ceux qui font l'objet
des échanges de lettres intervenus entre nos deux Gouverne-
ments le 2 Avril 1935 et le 6 Décembre 1938. Cependant, elle
ne pourra pas s'appliquer aux produits qui auraient fait l'objet
de mesures de prohibition d'importation dans l'un quelconque
des pays énumérés ci-dessus.

Il est bien entendu que l'octroi du tarif minimum n'autorise
pas la Bulgarie à réclamer le bénéfice des avantages préféren-
tiels que les colonies et protectorats français accordent ou accor-
deraient à la France.

En ce qui concerne l'application en Tunisie des clauses d'éta-
blissement définies par l'arrangement du 22 Octobre 1925, et
Gouvernement français recommandera au Gouvernement tunisien
de ne pas établir de discrimination à l'encontre des ressortissants
bulgares et de leur accorder le bénéfice des droits communs aux
ressortissants des diverses Puissances, sous réserve de l'applica-
tion des lois et règlements relatifs à la Police et au régime des
passeports ainsi que de la législation locale.

Знае се също, че решеното от двете правителства разпространение на клаузите на спогодбата от 22 октомври 1925 г. става на базата на взаимността, значи както по отношение на търговията, тъй и по отношение на установяването, поданиците на французките колонии, протекторати и африкански територии под французки мандат, както и произведенията, произхождащи от тези страни ще бъдат приравнени в България към поданиците и произведенията на Франция и ще се ползват от третирането на най-облагодияствуваната нация.

Що се отнася до уреждането на търговските плащания, Французкото правителство е съгласно с Българското правителство върху следните разпоредения:

Освен, ако бъдат предмет на отделно уреждане, внесените в България стоки, произхождащи от колонията, протекторатите или африканските територии под французки мандат, ще бъдат уредени по пътя на частната компенсация, съгласно наредбите на Българската народна банка.

Моля Ви да приемете, Г-не Председателю, уверенията в моята най-висока почит.

(n) Рене Ристелюбер

До Негово Превъзходителство,

Господин Д-ръ Георги Кюсенов,
Председател на Съвета, Министър на
външните работи. София.

МИНИСТЕРСТВО
НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
И НА ИЗПОВЪДАНИЯТА

Дирекция консулско-стопанска

София, 6 декември 1938 г.

№ 28234—34—II

Господине Министре,

На днешна дата Вие ми отправихте писмо с следното съдържание:

„Желаеи да улесни и развие търговските връзки, съществуващи между Франция и България, французкото правителство реши да разшири за французките колонии, страни под протекторат и африкански територии под французки мандат прилагането на постановленията на Франко-българското търговско споразумение, сключено в София през размяна на писма от 22 октомври 1925 г., както по отношение на стопанските клаузи, тъй и за клаузите за установяване, под резерва на следните пояснения:

Това разширение се отнася не само за българските произведения, изброени в горепомнатото споразумение, но още и за ония, които са предмет на размяна на писма между нашите две правителства от 2 април 1935 г. и от 6 декември 1938 г. Обаче то не ще може да се отнася за произведенията, които биха били предмет на вносни запрети или мърки в коя и да е от изброените по-горе страни.

Разбира се, отстъпването на минималната тарифа не дава право на България да предявява искане за използване предпочителните предимства, които французките колонии и протекторати дават или биха дали на Франция.

Що се отнася до прилагането в Тунис на клаузите за установяване, определени в споразумението от 22 октомври 1925 г., Французкото правителство ще препоръча на Туниското правителство да не допуска разграничение по отношение на българските поданици и да им позволява ползуването от правата, общи за поданиците на разните сили, под резерва на приложението на законите и правилниците относно полицията и режима за паспорти, както и на местното законодателство.

Знае се също, че решеното от двете правителства разпространение на клаузите на спогодбата от 22 октомври 1925 г. става на базата на взаимността, значи както по отношение на търговията, тъй и по отношение на установяването, поданиците на французките колонии, протекторати и африкански територии под французки мандат, както и произведенията, произхождащи от тези страни, ще бъдат приравнени в България към поданиците и произведенията на Франция и ще се ползват от третирането на най-облагодияствуваната нация.

Що се отнася до уреждането на търговските плащания, Французкото правителство е съгласно с българското правителство върху следните разпоредения:

Освен, ако бъдат предмет на отделно уреждане, внесените в България стоки, произхождащи от колонията, протекторатите или африканските територии под

Il est et demeure entendu que l'extension décidée par les deux Gouvernements des clauses de l'accord du 22 Octobre 1925 s'effectue à titre de réciprocité, c'est-à-dire qu'aussi bien en matière commerciale qu'en matière d'établissement, les ressortissants des colonies françaises, des protectorats français et des territoires africains sous mandat français et les produits originaires de ces pays seront assimilés en Bulgarie aux ressortissants ou aux produits du territoire métropolitain français et bénéficieront du traitement de la nation la plus favorisée.

En ce qui concerne le règlement des paiements commerciaux, le Gouvernement français est d'accord avec le Gouvernement bulgare sur les dispositions ci-après:

A moins qu'elles n'aient fait l'objet d'un règlement particulier, les marchandises importées en Bulgarie originaires ou en provenance des colonies, protectorats et territoires africains sous mandat français, seront réglées par compensation privée, conformément aux ordonnances de la Banque Nationale de Bulgarie.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, les assurances de ma très haute considération.

(s) René Ristelhueber

Son Excellence

Monsieur le Dr Georges Kiosséïanov,
Président du Conseil, Ministre des
Affaires Etrangères Sofia

MINISTRE
DES AFFAIRES ETRANGERES
ET DES CULTES

Sofia, le 6 Décembre 1938.

№ 28234—34—II

Monsieur le Ministre,

A la date d'aujourd'hui vous avez bien voulu me faire parvenir la lettre, dont la teneur suit:

„Desireux de favoriser et de développer les relations commerciales existant entre la France et la Bulgarie, le Gouvernement français a décidé d'étendre aux colonies françaises, aux pays de protectorat et aux territoires africains sous mandat français le bénéfice des stipulations de l'arrangement commercial franco-bulgare conclu à Sofia à la suite de l'échange de lettres en date du 22 Octobre 1925, tant en ce qui concerne les clauses économiques que les clauses d'établissement, sous réserve des précisions suivantes:

Cette extension concerne non seulement les produits bulgares énumérés à l'arrangement précité, mais aussi ceux qui font l'objet des échanges de lettres intervenus entre nos deux Gouvernements le 2 Avril 1935 et le 6 Décembre 1938. Cependant, elle ne pourra pas s'appliquer aux produits qui auraient fait l'objet de mesures de prohibition d'importation dans l'un quelconque des pays énumérés ci-dessus.

Il est bien entendu que l'octroi du tarif minimum n'autorise pas la Bulgarie à réclamer le bénéfice des avantages préférentiels que les colonies et protectorats français accordent ou accorderaient à la France.

En ce qui concerne l'application en Tunisie des clauses d'établissement définies par l'arrangement du 22 Octobre 1925, le Gouvernement français recommandera au Gouvernement tunisien de ne pas établir de discrimination à l'encontre des ressortissants bulgares et de leur accorder le bénéfice des droits communs aux ressortissants des diverses Puissances, sous réserve de l'application des lois et règlements relatifs à la Police et au régime des passeports ainsi que de la législation locale.

Il est et demeure entendu que l'extension décidée par les deux Gouvernements des clauses de l'accord du 22 Octobre 1925 s'effectue à titre de réciprocité, c'est-à-dire qu'aussi bien en matière commerciale qu'en matière d'établissement, les ressortissants des colonies françaises, des protectorats français et des territoires africains sous mandat français et les produits originaires de ces pays seront assimilés en Bulgarie aux ressortissants ou aux produits du territoire métropolitain français et bénéficieront du traitement de la nation la plus favorisée.

En ce qui concerne le règlement des paiements commerciaux, le Gouvernement français est d'accord avec le Gouvernement bulgare sur les dispositions ci-après:

A moins qu'elles n'aient fait l'objet d'un règlement particulier, les marchandises importées en Bulgarie originaires ou en provenance des colonies, protectorats et territoires africains sous

французки мандатъ, ще бъдат уреждани по пътя на частната компенсация, съгласно наредбите на Българската народна банка“.

Като потвърждавамъ получаването на това съобщение, честь имамъ да Ви уведомя, че Българското правителство е съгласно съ съдържанието му.

Моля Ви да приемете, Господине Министре, уверенията въ моята най-висока почитъ.

Председател на Министерския
Съветъ, Министъръ на външните
работи и на изповяданията:

(п) Г. Кыосеивановъ

До Негово Превъзходителство
Господинъ Рене Ристелюберъ, Извън-
реденъ пратеникъ и пълномощенъ
министъръ на Франция.

София

ЛЕГАЦИЯ
НА
София, 6 декември 1938 г.
ФРАНЦУЗКАТА РЕПУБЛИКА
ВЪ БЪЛГАРИЯ
№ 357

Господине Председателю,

Желаеики да улесни и развие търговските връзки, съ-
ществуващи между Франция и България, французкото
правителство реши да разшири за страните на Леванта
подъ французки мандатъ прилагането на постановленията
на франко-българското търговско споразумение, сключено
въ София чрезъ размяна на писма отъ 22 октомври
1925 г., както по отношение на стопанските клаузи, тъй
и за клаузите за установяване, подъ резерва на следните
пояснения:

Това разширение се отнася не само за българските
произведения, изброени въ горепомнатото споразумение,
но още и за ония, които съ предметъ на размяна на писма
между нашите две правителства отъ 2 април 1925 г. и
отъ 6 декември 1938 г. Обаче то не ще може да се от-
нася за произведенията, които биха били предметъ на
вносни запретиелни мърки въ коя и да е отъ страните на
Леванта.

Разбира се, отстъпването на минималната тарифа не
дава право на България да предявява искане за изпол-
зуване предпочителните предимства, които страните на
Леванта даватъ или биха дали на Франция.

Знае се също, че решеното отъ двестъ правителства
разпростирание на клаузите на спогодбата отъ 22 октом-
ври 1925 г. става на базата на взаимността, значи, както
по отношение на търговията, тъй и по отношение на
установяването, поданиците на страните на Леванта и про-
изведенията, произхождащи отъ тези територии, ще бж-
датъ приравнени въ България къмъ поданиците и произ-
веденията на Франция и ще се ползватъ отъ третира-
нето на най-облагоприятствуваната нация.

Отстъпването на минималната тарифа не дава право на
България да предявява искане за използване предпочи-
телните предимства, настоящи или бъдещи, които стра-
ните на Леванта иматъ свободата да отстъпватъ на дър-
жавите, откъснати отъ Отоманската империя или на по-
граничните държави.

Що се отнася до уреждането на търговските плаща-
ния, французкото правителство е съгласно съ Българското
правителство върху следните разпоредения:

Освенъ ако бъдатъ предметъ на отдѣлно уреждане,
внесените въ България стоки, произхождащи отъ стра-
ните на Леванта подъ французки мандатъ, ще бъдатъ
уреждани по пътя на частната компенсация, съгласно
наредбите на Българската народна банка.

Моля Ви да приемете, Господине Председателю, увѣ-
ренията въ моята най-висока почитъ.

(п) Рене Ристелюберъ

До Негово Превъзходителство,
Господинъ Д-ръ Георги Кыосеивановъ,
Председател на Съвета, Министъръ
на външните работи.

София

mandat français, seront réglées par compensation privée, confor-
mément aux ordonnances de la Banque Nationale de Bulgarie“.

En accusant réception de cette communication, j'ai l'honneur
de vous faire savoir que le Gouvernement bulgare est d'accord
sur son contenu.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma
très haute considération.

Le Président du Conseil, Ministre
des Affaires Etrangères et des
Cultes

(s) G. Kiosseïvanov

Son Excellence

Monsieur René Ristelhueber
Envoyé Extraordinaire et Ministre
Plénipotentiaire de France,
En Ville.

LEGATION
de la
REPUBLIQUE FRANÇAISE
EN BULGARIE
№ 357

Sofia, le 6 Décembre 1938

Monsieur le Président,

Désireux de favoriser et de développer les relations commer-
ciales existant entre la France et la Bulgarie, le Gouvernement
français a décidé d'étendre aux Etats du Levant sous Mandat
français le bénéfice des stipulations de l'arrangement commercial
franco-bulgare, conclu à Sofia par échange de lettres en date du
22 Octobre 1925, tant en ce qui concerne les clauses économiques
que les clauses d'établissement, sous réserve des précisions sui-
vantes:

Cette extension concerne non seulement les produits bulgares
énumérés à l'arrangement précité, mais aussi ceux qui ont fait
l'objet des échanges de lettres intervenus entre nos deux Gou-
vernements le 2 Avril 1935 et le 6 Décembre 1938. Cependant,
elle ne pourra pas s'appliquer aux produits qui auraient fait
l'objet de mesures de prohibition d'importation dans les Etats
du Levant.

Il est bien entendu que l'octroi du tarif minimum n'autorise
pas la Bulgarie à réclamer le bénéfice des avantages préféren-
tiels que les Etats du Levant accordent ou accorderaient à la
France.

De même, il est et demeure entendu que l'extension décidée
par les deux Gouvernements des clauses de l'accord du 22 Oc-
tobre 1925 s'effectue à titre de réciprocité, c'est-à-dire qu'aussi
bien en matière commerciale qu'en matière d'établissement, les
ressortissants des Etats du Levant et les produits originaires de
ces territoires seront assimilés en Bulgarie aux ressortissants ou
aux produits du territoire métropolitain français et bénéficieront
du traitement de la nation la plus favorisée.

L'octroi du tarif minimum n'autorise pas la Bulgarie à récla-
mer le bénéfice des avantages préférentiels présents ou futurs
que les Etats du Levant ont latitude de concéder aux Etats
détachés de l'Empire ottoman ou aux Etats limitrophes.

En ce qui concerne le règlement des paiements commerciaux,
le Gouvernement français est d'accord avec le Gouvernement
bulgare sur les dispositions ci-après:

A moins qu'elles n'aient fait l'objet d'un règlement particu-
lier, les marchandises importées en Bulgarie et originaires ou en
provenance des Etats du Levant sous Mandat français seront
régées par compensation privée conformément aux ordonnances
de la Banque Nationale de Bulgarie.

Veuillez agréer, Monsieur le Président, les assurances de ma
très haute considération.

(s) René Ristelhueber.

Son Excellence

Monsieur le Dr. Georges Kiosseïvanov,
Président du Conseil, Ministre des
Affaires Etrangères,

Sofia

МИНИСТЕРСТВО
НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ
И НА ИЗПОВЪДАНИЯТА
София, 6 декември 1938 г.
Дирекция консулско-стопанска

№ 28235—34—II

Господине Министре,

На днешна дата Вие ми отправихте писмо съ следното съдържание:

„Желаеи ки да улесни и развие търговският връзки, съществувачи между Франция и България, Французкото правителство реши да разшири за странитъ на Леванта подъ французки мандатъ прилагането на постановленията на франко-българското търговско споразумение, сключено въ София чрезъ размѣна на писма отъ 22 октомври 1925 г., както по отношение на стопанският клаузи, тъй и за клаузитъ за установяване, подъ резерва на следнитъ пояснения:

Това разширение се отнася не само за българският произведение, изброени въ горепоменатото споразумение, но още и за ония, които сѣ предметъ на размѣни на писма между нашитъ две правителства отъ 2 априлъ 1935 г. и отъ 6 декември 1938 г. Обаче то не ще може да се отнася за произведенитя, които биха били предметъ на вносни запретиленни мѣрки въ коя и да е отъ странитъ на Леванта.

Разбира се, отстъпването на минималната тарифа не дава право на България да предявява искане за използване предпочителнитъ предимства, които странитъ на Леванта даватъ или биха дали на Франция.

Знае се също, че решеното отъ двѣтъ правителства разпространение на клаузитъ на спогодбата отъ 22 октомври 1925 г. става на базата взаимността, значи както по отношение на търговията, тъй и по отношение на установяването, поданицитъ на странитъ на Леванта и произведенитя, произхождащи отъ тѣзи територии ще бждатъ приравнени въ България къмъ поданицитъ и произведенитя на Франция и ще се ползуватъ отъ третирането на най-благоприятствуваната нация.

Отстъпването на минималната тарифа не дава право на България да предявява искане за използване предпочителнитъ предимства, настоящи или бждещи, които странитъ на Леванта иматъ свободата да отстъпватъ на държавитъ, откъснати отъ Отоманската империя или на пограничните държави.

Що се отнася до уреждането на търговският плащания, Французкото правителство е съгласно съ Българското правителство върху следнитъ разпоредения:

Освенъ ако бждатъ предметъ на отдѣлно уреждане, внесенитъ въ България стоки произхождащи отъ странитъ на Леванта подъ французки мандатъ, ще бждатъ уреджани по пътя на частната компенсация, съгласно наредбитъ на Българската народна банка.

Като потвърждавамъ получаването на това съобщение, честъ имамъ да Ви уведомя, че Българското правителство е съгласно съ съдържанието му.

Моля Ви да приемете, Господине Министре, увѣренитя въ моята най-висока почитъ.

Председателъ на Министерския
Съветъ, Министъръ на външнитъ
работи и на изповѣданията:

(п) Г. Кюсеиановъ

До Негово Превъзходителство
Господинъ Рене Ристелюберъ, Извън-
реденъ пратеникъ и пълномощенъ
министъръ на Франция.

въ града.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Димитъръ Кушевъ.

Димитъръ Кушевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Настоящата търговска спогодба между Франция и България ми дава поводъ да обърна вниманието ви върху външната търговска политика на България, доколкото туй е възможно въ краткото време, съ което разполагамъ, като имамъ предъ видъ голѣмото желание на Народното събрание да изслуша по-скоро общитъ дебати върху бюджетопроекта, а същевременно и настояването на нашето председателство да се върви съ по-ускоренъ темпъ на приемане на бюджетопроектитъ.

Следъ голѣмата война нашата търговска политика специално външната ни търговска политика, не бѣше урегу-

MINISTÈRE
DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES
ES DES CULTES
Sofia, le 6 Décembre 1938.
№ 28235—34. II

Monsieur le Ministre,

A la date d'aujourd'hui vous avez bien voulu me faire parvenir la lettre, dont la teneur suit:

„Désireux de favoriser et de développer les relations commerciales existant entre la France et la Bulgarie, le Gouvernement français a décidé d'étendre aux Etats du Levant sous Mandat français le bénéfice des stipulations de l'arrangement commercial franco-bulgare, conclu à Sofia par échange de lettres en date du 22 Octobre 1925, tant en ce qui concerne les clauses économiques que les clauses d'établissement, sous réserve des précisions suivantes:

Cette extension concerne non seulement les produits bulgares énumérés à l'arrangement précité, mais aussi ceux qui ont fait l'objet des échanges de lettres intervenus entre nos deux Gouvernements le 2 Avril 1935 et le 6 Décembre 1938. Cependant, elle ne pourra pas s'appliquer aux produits qui auraient fait l'objet de mesures de prohibition d'importation dans les Etats du Levant.

Il est bien entendu que l'octroi du tarif minimum n'autorise pas la Bulgarie à réclamer le bénéfice des avantages préférentiels que les Etats du Levant accordent ou accorderaient à la France.

De même, il est et demeure entendu que l'extension décidée par les deux Gouvernements des clauses de l'accord du 22 Octobre 1925 s'effectue à titre de réciprocité, c'est-à-dire qu'aussi bien en matière commerciale qu'en matière d'établissement, les ressortissants des Etats du Levant et les produits originaires de ces territoires seront assimilés en Bulgarie aux ressortissants ou aux produits du territoire métropolitain français et bénéficieront du traitement de la nation la plus favorisée.

L'octroi du tarif minimum n'autorise pas la Bulgarie à réclamer le bénéfice des avantages préférentiels présents ou futurs que les Etats du Levant ont latitude de concéder aux Etats détachés de l'Empire ottoman ou aux Etats limitrophes.

En ce qui concerne le règlement des paiements commerciaux le Gouvernement français est d'accord avec le Gouvernement bulgare sur les dispositions ci-après:

A moins qu'elles n'aient fait l'objet d'un règlement particulier, les marchandises importées en Bulgarie et originaires ou en provenance des Etats du Levant sous Mandat français seront réglées par compensation privée conformément aux ordonnances de la Banque Nationale de Bulgarie.

En accusant réception de cette communication, j'ai l'honneur de vous faire savoir que le Gouvernement bulgare est d'accord sur son contenu.

Veuillez agréer, Monsieur le Ministre, les assurances de ma très haute considération.

Le Président du Conseil, Ministre
des Affaires Étrangères et des Cultes:
(s) G. Kiosseïanov

Son Excellence

Monsieur René Ristelhueber,
Envoyé Extraordinaire et Ministre
Plénipotentiaire de France,
En Ville.

лирана, бѣше подложена на случайности и се развиваше подъ знака на мирнитъ договори, въ които бѣше специално предвидено да бжде възприета за победителитъ клаузата на най-благоприятствуваната държава, безъ всѣ какви спогодби и договори. Победителитъ — държави можеха да внасятъ въ България всичко, каквото си искатъ по най-благоприятната тарифа, която иматъ всички страни или известни страни въ България. Това нѣщо продължи доста дълго време и въ 1925 г. специално съ Франция се сключва една спогодба, съ която Франция разрешава на България да се ползува отъ клаузата на най-благоприятствуваната държава само за зърненитъ храни и други още 14 артикули, когато тя може да внася въ България всички свои произведения, каквито пожелае. Това нѣщо продължава въ този смисълъ до 2 априлъ 1935 г., когато се

сключва нова спогодба, въ допълнение на първата, като се прибавят още 17 български произведения, които могат да бъдат внасяни във Франция по клаузата на най-облагоприятствуваната държава.

Тръбва да отбележа, че сегашната спогодба с Франция е едно допълнение на старите спогодби и едно разширение на нашите права да изнасяме известни произведения във Франция на базата на клаузата на най-облагоприятствувания тариф. Все пак ние още имаме достатъчно много произведения, които биха могли да претендират за пазар във Франция и които не са допустимати и с сегашната спогодба. До 1930/1931 г. България развиваше своята външна търговия под знака именно на тия случайности и стреми да се добие по-голям терен за нашия износ във всички държави, обаче винаги с голями затруднения, и успехите са били много малки. Единственият договор, който е сключила България до 1932 г., това е с Турция, и то за много малко произведения — струва ми се през 1928 г.

През 1931 г. въ нашата страна се установи една специална политика по отношение на земеделското стопанство. След дълги размисли се достигна до положението във България да се насърчават специалните отрасли, които поглъщат твърде много труд и са подхождащи за нашите интелигентни земеделци, а още по-подходящи за нашите климатически и социални условия. Съгледът на тази нова политика по отношение на земеделското стопанство тръбваше да се пристъпи към сключване на търговски договори. Министерството на земеделието, което въ онова време не се отказва от политиката да насърчава зърненото производство — въ смисъл да бъде то рационализирано, а не да се разширява по площ, ако може даже да бъде намалена площта и угарта за смътка на интензивни култури — поиска на всяка цена да се сключат търговски договори и подготовката започна незабавно.

Въ 1932 г. през м. май се водеха първите търговски преговори за онова време с Германия. Естествено, първо тръбваше да се сключи търговски договор с Германия, защото тя беше страната, а и днес е, която има най-голям обмѣн с България. Когато се сключва един търговски договор, тръбва да се почне с страната, въ която имаме най-голям интерес, за да може отстъпките, или жертвите, които ще се направят, да се направят за смѣтка на най-големия вносител на наши произведения. Въ 1932 г., на м. юний, се сключи търговският договор с Германия. Въ 1933 г., през м. юний, се почнаха преговори с Чехославия и на м. август беше сключен търговски договор въ Прага. Въ 1934 г., през м. май, се сключи търговски договор с Югославия. Въ същото време бѣха подготвени условията за сключване на търговски договори с Австрия и с Италия. За голямо съжаление, не се стигна до търговски договор с Австрия, а през 1934 г., ми се струва, през м. август — септември, се сключи търговски договор с Италия. Това са страните, въ които България изнася най-много земеделски произведения и гдето интересът за сключване на търговски договори беше най-голям. Останалите страни водѣха с България търговия на базата на клиринговите спогодби и на спогодбите от характера на тази, която днес ни е представена.

Нашето земеделско стопанство се нуждае от гъвкава търговска политика. Въ миналото сме се учудвали на пренебрежението, на малкия интерес на управленията въ нашата страна към сключване на търговски договори на спогодби и клиринги. Аз съм имал случай да наблюдавам търговските работи въ други държави. Аз си спомням, че когато преговаряхме за сключване търговския договор с Югославия — а това ще си спомни и г-нъ министър-председателът, който тогава беше пълномощен министър въ Югославия — г-нъ Пилеа, директорът на търговията въ Югославия, напусна преговорите и с аероплан отиде въ Рим, свърши работата на своето отечество и след 24 часа пак с аероплан се завърна въ София. Същити примѣри, без съмнено, можем да наброим и въ други държави, където не се прави икономия на малкото сръдства, които тръбва да се изразходват за уреждане въпросите на тяхната външна търговия. У нас се е работило с твърде голями затруднения, понеже сръдствата, които е тръбвало да се дадат за една подвижност при сключване търговски договори, за уреждане контингенти или за премахване други нѣкои прѣчки въ нашата търговия, винаги са се пресмѣтали много и не е била давана възможност на желаещите да работят по-живо, по-интензивно, както тръбва, въ областта на нашата външна търговия.

Г-да народни представители! Тази спогодба с Франция, която е третата по ред — като, разбира се, тръбва да се вземат предвид и други клирингови спогодби и споразумения на Народната банка с Франция — иде да допълни, както казах, и да подсили нашия обмѣн с тази държава. Ние изнасяме 65—70% от нашите земеделски произведения въ държави, с които сме сключили вече търговски договори, а около 20—25% — въ държави с които нѣмаме универсални търговски споразумения, а само клирингови спогодби.

От тази трибуна се изнесе, че е необходимо, правителството да направи всичко възможно, за да разнообрази нашия износ и въ западноевропейските държави, откъдето се получава благородна, тежка валута, от която ние се нуждаем твърде много и особено тая година, когато нѣмаме за износ слънчогледово семе, киспе и нѣкои земеделски произведения, които се ценят по борсите на западните държави. Тази спогодба, която идва да подпомогне нашия износ въ Франция и да улесни обмѣна между двете държави, е разбира се временна, и ние тръбва да я приемем с благодарност, като не се отказваме да работим по-усилено за още добавки към нея, за да стигнем до един универсален търговски договор, какъвто, според моите сведения, днес Франция още не желае да сключи с нас. Новото въ тази спогодба е добавката на артикули, които досега не сме имали право да внасяме въ Франция. Друго ново е, че ще изнасяме и въ френските колонии, и въ страните, върху които Франция има мандат — Мароко, Тунизия, Леванта, Сирия и др. Без съмнено, това е един плюс към търговията ни с Франция и с нейната империя.

Аз ще си позволя да ви занимам, г-да народни представители, и то много на кратко с цифри, които нѣма да ви обременят за да ви дам една картина за нашия внос и износ с Франция. По-важните стоки, които ние внасяме въ Франция и които могат да бъдат предмет на тази спогодба, едни от които са вече включени въ тази спогодба, са следните: живи птици, овче месо, закълани птици, консервирано месо, шунка, яйца, бѣло сирене и кашкавал, пшеница, ечемик, царевица, фасул, бакла, леща, прѣсни сливи, соя, бѣлени домати, киспе, туткал от кости, фурнири. Това са, г-да, българските произведения, които могат да влѣзат въ французката държава при контингенти. Това тръбва добре да се отбележи.

Освен изброените въ тази спогодба стоки, въ Франция е контингентираният вносът и за други нѣкои произведения. И заради това, освен тази спогодба с Франция, за да внасяме въ тази страна нѣкои от стоките, които аз ви изброих, ние ще тръбва да получим нѣкои нови контингенти.

Неконтингентирани са: кожи овчи сурови, кожи агнешки сурови, кожи ярешки и от дивеч, четина свинска, рапица, слънчогледово семе, фий, тютюнев лист, розово масло, дървени вжглища и коноп. Въ бъдеще ще ни бъде дадена възможност да бъде увеличен износът на тия произведения въ Франция. Но като казвам, че износът им ще се увеличи, нека не се разбира, че като имаме тази спогодба, можем да увеличим нашия износ въ Франция с 2—5—10%. Тук се касае въпросът за 0.5% или за 1%. Все пак, намирането възможност за увеличаване износа въ държави като Франция, макар с 0.5% или с 1%, ще даде възможност на България да намѣри валута, много необходима на Народната банка, и второ — да намали голямия процент на износа въ държави, с които сме сключили сега търговски договори и на които държави валутите са твърде слаби.

Г-да народни представители! Ще дам само нѣколко цифри за нашия внос и износ с Франция.

През 1921 г. сме внесли от Франция стоки за 301 милиона лева — кръгли цифри ще давам — което значи 10% — така кръгла цифра — от нашия внос. През същата година България е изнесла въ Франция стоки за 135 милиона лева кръгло — 6% от нашия износ, т. е. годината е завършена с минус за България от 166 милиона лева.

През 1929 г. България е внесла от Франция стоки за 680 милиона лева, т. е. 8%, а е изнесла въ Франция стоки за 328 милиона лева, т. е. 5% — минус за България от 352 милиона лева.

През 1933 г. България е внесла от Франция стоки за 96 милиона лева — 4%, а е изнесла стоки за 92 милиона лева — 3%. Минус за България само 4 милиона лева.

През 1936 г. вносът от Франция е кръгло 39 милиона лева, т. е. 1% от нашия внос. България е внесла въ Франция стоки за 80 милиона лева — 2% от нашия износ. Може да се каже, че това е единствената година,

презъ която България има единъ плюсъ отъ 41 милиона лева. И най-после за 9 месеци отъ 1938 г. Франция е внесла въ България стоки за 161 милиона лева — 4% отъ цѣлия вносъ на България, а сж изнесени отъ България за Франция стоки за 68 милиона лева — 1.7% отъ цѣлия нашъ износъ, или единъ минусъ за България отъ 92 милиона лева.

За всички тия 18 години България е въ минусъ въ своята търговия съ Франция съ 1.440.000.000 л., а то значи, че Франция е внасяла въ България много повече, отколкото е купувала.

Г-да народни представители! Както казахъ, азъ нѣма да ви отегча съ много цифри. Искамъ, обаче, да ви обърна вниманието само на нѣколко артикули, за да имате сведения за възможноститѣ на нашия вносъ въ Франция.

Ще се спра на овчето неконсервирано месо. Франция внася значителни количества овче неконсервирано месо, охладено — общо отъ чужбина, не отъ България — както следва: презъ 1935 г. 19.000 и нѣщо, близо 20.000 квинтала, а презъ 1936 г. — 18.000 квинтала. България досега не е изнасяла охладено овче месо за Франция абсолютно никакъ. Но като се има предвидъ, че България въ последнитѣ години разви единъ износъ на неконсервирани меса — свинско и птици — за Германия и за други нѣкои държави, трѣбва да приемемъ, че ние можемъ да претендираме да вземемъ единъ дялъ отъ този вносъ въ Франция.

Димитъръ Гичевъ: Имате ли данни какви артикули се внасятъ въ Франция?

Димитъръ Кушевъ: Да. — Яйца въ Франция сж внесени презъ 1935 г. 8.000 квинтала кръгло, а презъ 1936 г. — 7000 квинтала кръгло.

Презъ последнитѣ години България е изнесла следнитѣ количества яйца: презъ 1935 г. 13.000 квинтала, презъ 1936 г. — 17.000 квинтала и презъ 1937 г. — 17.000 квинтала — въ кръгли цифри. Износътъ на нашитѣ яйца е билъ насоченъ главно къмъ Германия.

Георги Петровъ: И Швейцария.

Димитъръ Кушевъ: Сжщо сж изнасяни значителни количества и за Италия, Швейцария, Австрия и Англия, но за тѣхъ нѣма да давамъ цифри.

Преди испанската гражданска война България е изнасяла значителни количества яйца за Испания. Така, презъ 1933 г. износътъ на яйца отъ България за Испания е достигналъ 46.000 квинтала, на стойностъ 115 милиона лева. Днесъ Марсилия е транзитенъ пунктъ за значителна частъ отъ търговията на републиканска Испания.

Презъ 1937 г. Франция е дала контингенти на България за 1.500 квинтала, а презъ 1938 г. — за 1.700 квинтала. За голѣмо съжаление, контингентитѣ се даватъ на примесечия и то за различни митинги. И понеже количествата, раздадени на тамошнитѣ вносители, сж много малки. България не е могла да занесе въ Франция нито една каса яйца поради това, че когато единъ французки вносител даде поръчка за 5 каси или за половинъ вагонъ, нашиятъ износител не може да я изпълни, било поради това, че не се касае за цѣлъ вагонъ, било защото стоката не може да бѣде изпратена въ оная митница, където се иска. Така ние сме пропуснали да използваме всички контингенти, макаръ и много малки.

Въ това отношение азъ бихъ молилъ г. министра на търговията, а сжщевременно и консулското отѣление при Министерството на външнитѣ работи, да взематъ всички мѣрки — защото не е достатъчно да имаме спогодба съ Франция, не е достатъчно да получимъ и контингенти — да бѣде уреденъ въпросътъ съ вноса на тѣзи стоки по такъвъ начинъ, както това правятъ другитѣ държави, които иматъ по-голѣми контингенти и които, следователно, могатъ да ги комбиниратъ въ интереса на вноса.

Единъ интересенъ артикулъ, който може да бѣде отъ значение за България при търговията ни съ Франция, това е баклата — градинарско произведение. Нашитѣ градинари държатъ твърде много да се памѣри пазаръ за нейния износъ. Франция внася значителни количества бакла. Така, презъ 1935 г. тя е внесла 259.000 квинтала, а презъ 1936 г. — 384.000 квинтала. Този артикулъ въ Франция се внася главно отъ колоннитѣ и протекторатитѣ на империята. България е изнасяла бакла само презъ нѣкои години и то въ малки количества. Ние бихме могли да изнесемъ твърде голѣми количества, стига да се осигури пазаръ. Нашиятъ износъ на бакла, макаръ и въ малки количества, е билъ насочванъ винаги къмъ Марсилия.

Лещата е сжщо единъ артикулъ, който се внася въ значителни количества въ Франция. Ние можемъ да произведемъ такава при благоприятни години и да внесемъ въ Франция.

Домати бѣдени. Вие знаете, че напоследъкъ нашитѣ градинари сж въ състояние да произведатъ голѣми количества домати, ако иматъ подсигуренъ пазаръ. Касае се, както за прѣснитѣ домати, така сжщо за консервираниѣ домати и за доматеното пюре. За голѣмо съжаление, нашата външна търговия не е могла въ последнитѣ години да подсигури този пазаръ и ние често сме преживявали разочарования. Нашитѣ градинари, увлѣчени въ едно производство, безъ да бѣдатъ гарантирани, впоследствие сж го оставяли да гние и да отива на безценица въ фабрикитѣ, които сжщо така не можаха да спечелятъ, защото не можаха да си пласиратъ пюрето.

Димитъръ Гичевъ: Тази година можаха.

Димитъръ Кушевъ: Сега е пласирано окончателно цѣлото произведено количество. Тази година не можаха да произведатъ нищо.

Миналата година и тая година се започна единъ новъ износъ на бѣдени домати, консервирани.

Франция е внесла презъ 1935 г. 60.000 квинтала бѣдени домати, а презъ 1936 г. — 46.000 квинтала. Ето една възможностъ да изнесемъ за Франция една малка частъ отъ нашето производство. Тукъ бихме могли нѣщо да направимъ.

Кюспето отъ маслодайни семена, разбира се, се внася въ голѣми количества въ Франция. Но азъ дължа да ви кажа, че кюспето е злато и за него можемъ да намѣримъ пазаръ. Нашиятъ министъръ на финанситѣ може да бѣде много доволенъ, че то ще му донесе благородна валута. Така че нѣма защо непременно много да се нагискаме въ Франция да го пласираме. Но би могло и тамъ да отиде твърде голѣмо количество.

Фурнири отъ всѣкакви дървета, безсжмнено, въ Франция се внасятъ въ голѣми количества. Но въ това отношение азъ дължа да отбележа едно желание, не само мое, а желание на българскитѣ земеделски стопани. Франция желае да купува отъ насъ предимно орѣховъ фурниръ. Вие знаете историята съ износа на орѣховитѣ трупи, когато единъ министъръ-председателъ въ миналото обвиняваше другъ министъръ-председателъ въ афера. Сжщо тъй вие знаете, какъ ние преди години забранихме износа на орѣхови трупи. Можемъ да отидемъ и по-нататъкъ: да не насърчаваме износа на орѣхови фурнири, защото насърчението на този износъ значи да се изсѣчатъ 50-60-70-100-годишни дървета. Орѣхътъ е дърво, което не дава плодъ 5—10—20 години, а тепърва се развива. Ние ще го насадимъ, а нашитѣ поколения ще го използватъ. Затова ние трѣбва да имаме една установена политика въ това отношение. Това трѣбва да се разбере единъ пътъ завинаги: ние ще изнасяме плодове, орѣхи, а не орѣхови трупи, не и фурниръ отъ орѣхи. (Ржкопѣскация отъ дѣво) Азъ не съмъ много наклоненъ да задоволяваме нашитѣ нужди отъ валута съ едно насърчение на износа на фурниръ отъ орѣхови трупи. Нека се произвежда фурниръ, който задоволява само нашитѣ нужди.

Единъ интересенъ продуктъ за износъ отъ България, който се внася въ голѣми количества въ Франция, това е фийтъ. Ние, въ зависимостъ отъ реколтата, сме изнасяли отъ 30.000 до 300.000 квинтали фий, фиево семе. Презъ последнитѣ 3 години България е изнесла въ Франция следнитѣ количества фий: презъ 1935 г. — 10.000 квинтали, презъ 1936 г. — 19.000 квинтали, презъ 1937 г., поради слабото производство — само 1.000 квинтали. Трѣбва да се отбележи, че презъ 1934 г. Испания е внесла отъ България 100.000 квинтали фий, а презъ 1933 г. — надъ 60.000 квинтала. При съживяването на транзитната търговия презъ Марсилия за Испания ние можемъ да разчитаме на единъ по-усиленъ износъ на фий отъ България въ Франция, който да се отправя по-нататъкъ за Испания.

Тютюнътъ. За тютюна се говори твърде много отъ тази трибуна. Показаха се блестящи перспективи въ западнитѣ страни и въ Америка. Азъ въ туй отношение се малко резервирамъ и не мога да кажа предъ Народното събрание, че ние можемъ да разчитаме на единъ значителенъ износъ на тютюнъ въ тѣзи страни, но все пакъ бихме могли да увеличимъ количествата, които сега се изнасятъ, за да можемъ да намалимъ нашия износъ къмъ централнитѣ държави. Франция е внесла презъ последнитѣ две години: въ 1935 г. — 200.000 квинтали тютюнъ на листа, въ 1936 г. — 153.000 квинтали.

Вносътъ на ориенталски тютюни въ Франция презъ тѣзи две години е билъ: отъ България, въ 1935 г. —

9.000 квинтали; въ 1936 г. — 3.000 квинтали; отъ Гърция — 22.000 квинтали въ 1935 г. и 12.000 квинтали въ 1936 г.; отъ Унгария — 27.000 квинтали въ 1935 г. и — 35.000 квинтали въ 1936 г. и отъ Югославия — около 5.000 квинтали.

Ние бихме желали Франция, въ тѣзи си търговски отношения, да намѣри начинъ да засили търговията си съ тютюня съ България още повече. Франция съ своитѣ голѣми банкови възможности, като центъръ на голѣма международна търговия, би могла да откупува наши тютюни и да ги изнася въ други държави, да ги пласира тамъ, където тѣ иматъ по-голямъ пазаръ.

Розовото масло, г-да народни представители, е също така единъ интересенъ артикулъ, който ние изнасяме и отъ който въ Франция се внасятъ около 1.000 кгр. Вносътъ на розовото масло въ Франция става изключително отъ България. Би могло да се направи нѣщо и въ туй отношение, като същевременно се увеличи и износътъ отъ България въ Франция на конкретен, отъ който отиватъ къмъ 1.500 кгр.

Единъ новъ артикулъ за износъ отъ насъ е ментолътъ, ментата, която дава сравнително добъръ доходъ на нашитѣ производители. Франция внася мента 4.000, 5.000, 9.000 кгр. презъ 1936 г., до 28.000 кгр. презъ 1937 г. Бихме могли да направимъ едно увеличение на износъ на мента въ тази държава.

Дървени въглища бихме могли да изнасяме въ Франция.

И най-после се спирамъ на конопа, като последенъ артикулъ отъ свободнитѣ отъ контингентирание.

Вие знаете, че въ последнитѣ 8 години конопената култура се засили въ България, и има възможностъ да се развие още повече — особено когато бждатъ създадени топинии, и инсталации за чукане на конопа, каквато има вече въ Свищовъ — за да се задоволи вътрешниятъ пазаръ и да може да стане износъ и въ чужбина.

Франция внася срѣдно годишно около 120.000 квинтали конопени произведения и 25.000 квинтали конопена дребъ. Конопътъ отъ България презъ 1936 г. се изнесе 10.000 квинтали, а презъ 1937 г. 1.300 квинтали. Ние можемъ да създадемъ единъ сигуренъ пазаръ на нашия конопъ въ Франция и други държави. Въ годинитѣ 1931, 1932 и 1933 почнаха да се полагатъ грижи за развитието у насъ на културитѣ на конопа, на памука и лена, които грижи продължиха и впоследствие. За тия произведения се чува отъ тази трибуна много хубави думи, а и министърътъ на търговията, промишлеността и труда г-нъ Стоянь Никифоровъ каза нѣкои интересни цифри, които посочватъ една положителна дейностъ въ българската износна търговия. Азъ дължа да отбележа, че специално конопътъ бѣше застрашенъ въ 1934 г. при сключването на търговския договоръ съ Югославия, поради исканията на югославската делегация, която се базираше на единъ старъ вносъ на конопени произведения въ България, преди 30-35 години. И нашата делегация тогава бѣше изправена предъ изпитанието да се съгласи да допусне, вследствие това настояване на югославската делегация, вносъ на конопени произведения въ България. Работата стигна до тамъ, че представителътъ на Министерството на земедѣлието по този случай повдигна цѣлъ скандалъ предъ българскитѣ делегати въ частното заседание, за да не се допуска вноса на чужди конопени произведения, понеже, българската държава има една установена политика по отношение на памука, лена и конопа. На този скандалъ бѣше свидетелъ и уважаемиятъ министъръ-председател на България, г-нъ Кьосевановъ. Тогава трѣбваше да се отнесемъ за специални инструкции въ София; и действително инструкциитѣ бѣха въ полза на тезата на представителя на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти — да не се допуска вносътъ на конопъ въ България. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Това го казвамъ, г-да народни представители, съ желание да обърна внимание на другъ единъ фактъ.

До 1934 г. търговскитѣ договори се сключваха, като въ делегацията по водене на преговоритѣ бѣше представявано и Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Димитъръ Гичевъ: Винаги.

Димитъръ Кушевъ: Така бѣше при сключването на търговскитѣ договори съ Германия, съ Чехословакия, съ Югославия, съ Турция и т. н. Отъ 1934 г., веднага следъ 19 май, при преговоритѣ съ Италия нѣмаше представителъ на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти.

Христо Василевъ: И сега нѣма.

Димитъръ Кушевъ: Това продължава и до днесъ

Димитъръ Гичевъ: Деградирано е Министерството на земедѣлието.

Димитъръ Кушевъ: Не се допуска представителъ на Министерството на земедѣлието и държавнитѣ имоти въ търговската делегация. Има представителъ на Министерството на земедѣлието въ комисията при Министерството на търговията, където предварително се обработватъ материалитѣ, обаче, когато отиде делегацията да води преговоритѣ, отива представителъ на търговията, отива представителъ на индустрията, отива представителъ на Народната банка, представителъ на Министерството на външнитѣ работи, обаче представителъ на Министерството на земедѣлието не присъства.

Това сѣщото явление го имаме и при Експортния институтъ. Експортниятъ институтъ се създаде отъ Министерството на земедѣлието и българскитѣ агрономи, безъ участието на всѣкакви икономисти, и той до 1934/1935 г. ръководеше сполучливо търговията на България, защото бѣше въпросъ, преди всичко, да се изнасятъ земеделски произведения. Отъ 1934 г., специално отъ 1935 г., съ това положение се ликвидира. Експортниятъ институтъ сега вече се намира подъ Министерството на търговията, промишлеността и труда и се ръководи само отъ икономисти и отчасти търговци, безъ да иматъ право съсловията на земедѣлцитѣ, на лозаритѣ, градинаритѣ и др. да участвуватъ въ него. (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Разбира се, тази аномалия ще бѣде премахната, тя не може да продължи. Азъ вѣрвамъ, че нашитѣ другари тукъ, отъ мнозинството, ще възприематъ сѣщото разбиране, а и господата отъ правителството нѣма да иматъ нищо противъ да се поправи тази грѣшка, защото тя не е въ интересъ на България и на основния поминѣкъ на българския народъ — българското земедѣлие.

Ще ви кажа и другъ случай. При сключването на търговския ни договоръ съ Чехословакия се вляха голѣми спорове, между дветѣ страни и българската делегация бѣше на изпитание. Ние искахме да завоюваме теренъ за българското грозде, и за да добиемъ тази придобивка, трѣбваше нашиятъ делегатъ отъ Министерството на земедѣлието да ходи три пѣти при министъръ Ходжа, тогава министъръ на земедѣлието и да го моли да отстъпи по контингентитѣ на гроздето. Въ замѣна на туй, ние имъ дадохме друго удовлетворение — да внасятъ въ България обща отъ фабрицитѣ „Бата“. И когато българската делегация пристигна въ София, представителътъ на Министерството на търговията г-нъ д-ръ Калиновъ бѣше разпъващъ на отстъпкитѣ, които е направилъ въ името на българското земедѣлие. Ето какво значи въ една делегация да присъства представителъ на българското земедѣлие! (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Затуй азъ моля да се вземе бележка, да направимъ усилия, да намѣримъ възможности, щото въ такива случаи да участвува представителъ на Министерството на земедѣлието, който най-добре чувствава нуждитѣ на българското земедѣлие, и за намиране пазари на българскитѣ произведения.

Димитъръ Гичевъ: Защо нашиятъ износъ е само отъ земеделски произведения.

Димитъръ Кушевъ: Г-да народни представители! Азъ общахъ да бѣда кратъкъ. Въпроситѣ като тия, които разглеждаме сега, сѣ толкова интересни, че всѣкога трѣбва да бѣде отдѣлено повече време за тѣхъ. И ако си позволѣхъ да кажа нѣколко думи вънъ отъ настоящата спогодба, макаръ да обичамъ да се държа стриктно о въпроситѣ, които сѣ сложени на разглеждане, то е само затуй, защото не виждамъ възможностъ да мога да взема думата по бюджета на Министерството на търговията и въобще по бюджетитѣ. Цѣло лѣто чакаме да вземемъ участие въ дебатитѣ на Народното събрание, но не можахме, защото единиятѣ пѣтъ, когато имаме възможностъ за това, при дебатитѣ по отговора на тронното слово, нѣмъ направихме една акция, напустихмѣ Парламента, а сега, при бюджетитѣ, пакъ не ще можемъ да вземемъ думата, защото въ карниеръ ще ги минемъ. И затуй ще се записваме, съгласно теорията на нашитѣ стари колеги въ Парламента, по всички въпроси, за да можемъ да се изкажемъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Димитъръ Кушевъ: Преди да завърша, г-да народни представители, азъ ще кажа, че настоящата спогодба, както казахъ и въ моето изложение, е единъ добъръ приносъ, единъ успѣхъ за нашето търговско лѣто, особено

като се има предвид, че тя обхваща и значителна част от артикули, чийто списък не е даден към спогодбата, а се намира в Министерството на външните работи, първо, и второ, че тя се отнася за цялата Французка империя. Нека не се ласкаем от мисълта, че с тѣзи спогодба и с контингентитѣ, които ще ни се дадат, ние ще увеличим неимоверно много нашата търговия с Франция и ще постигнем голѣми успѣхи, защото ние вече имаме търговски договори с Италия и други държави на Централна Европа. Но това не значи още, че не трѣбва да правимъ усилия да разширимъ нашия износъ и къмъ ония държави, които ще ни дадатъ благородна валута, които ще ни дадатъ възможностъ да не бждемъ въ такава голѣма зависимостъ отъ държавитѣ на Централна Европа. Освенъ туй, нека се има предвидъ още, че въ България лежатъ неизползувани грамадни минерални богатства. Нека се знае, че Франция има сѣщо много капитали и че французитѣ сѣ склонни, при единъ сигуренъ вътрешенъ режимъ, при една установена политическа система и при една сигурностъ въ финансирѣ на нашата страна, да дойдатъ съ своитѣ капитали, да разработятъ нашитѣ подземни богатства и следъ туй една частъ отъ туй, което ще изкарватъ, да отдѣлятъ за свои дивиденди, а сѣ другата частъ да увеличатъ нашия износъ и нашето богатство. На първо мѣсто, сѣ спогодбата за обикновената ни търговия сѣ Франция, на второ мѣсто, сѣ нашитѣ клирингови спогодби и, на трето мѣсто, сѣ подсигурирането вноса на французки капитали въ България ние ще можемъ да повдигнемъ нашето стопанство и да задоволимъ и нуждитѣ на нашия министъръ на финанситѣ, да има по-тежка валута, сѣ която да плащаме лихвитѣ на нашитѣ дългове, а не сѣ орѣхи и други земеделски произведения, защото господата въ странство не щатъ земеделски произведения, а злато. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Иванъ Пастуховъ.

Иванъ Пастуховъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Въпросътъ, който ни занимава днесъ, е въ тѣсна връзка сѣ голѣмия въпросъ за бюджета, който ни предстои да разгледаме и приемемъ. Защото вие знаете, че бюджетътъ днесъ ни е представенъ въ такъвъ голѣмъ размѣръ, че народътъ трѣбва да напегне всичкитѣ си сили, икономически и финансови, за да може да се посрѣщнатъ предвиденитѣ въ такъвъ голѣмъ размѣръ разходи. Защо е предвиденъ въ този размѣръ и трѣбва ли да бжде въ този размѣръ бюджетътъ, азъ не искамъ сега да говоря; това е въпросъ на специално обсъждане. На всѣки случай ние виждаме, че туй, което се иска отъ българския народъ да плаща, за да се покрие новия бюджетъ, е толкова грамадно, че дори, процентно взето, и въ Русия, бихъ казалъ, днесъ не искатъ отъ населението толкова да плаща. Както показватъ сравнителнитѣ цифри, които самъ г-нъ министърътъ на финанситѣ ни е далъ въ своето печатно изложение, само за посрѣщане на държавнитѣ разходи, предвидени въ бюджета, българскиятъ данѣкоплатецъ трѣбва да плати минимумъ 30—35% отъ своя приходъ, който е сѣвсемъ незначителенъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-нъ Пастуховъ! Азъ Ви приканвамъ да говорите само по въпроса, който е поставенъ на дневенъ редъ. Не може така!

Иванъ Пастуховъ: Не ме прекъсвайте! Именно по този въпросъ говоря. Азъ ще Ви кажа, защо имаме нужда отъ търговски договори. Вие нѣмате логична мисль, за да можете да я следвате. (Възбуждения отъ дѣсно) Какво похубаво отъ това, сѣ стопанското и финансовото състояние на държавата да докажешъ необходимостта отъ единъ разуменъ търговски договоръ?

Та, при туй положение, когато само за посрѣщане на държавнитѣ разходи се иска отъ данѣкоплатеца да плати повече отъ 30% отъ своя приходъ, независимо отъ това, което трѣбва да плати за посрѣщане на общинскитѣ разходи, което не е по-малко отъ 10—15% — следователно, за издрѣжката на държава и общини българскиятъ данѣкоплатецъ трѣбва да плати 40—45% отъ своитѣ приходи — естествено е, че той трѣбва да бжде въ състояние да понесе тѣзи разходи. Бюджетътъ, държавенъ и общински, не бива въ никой случай да смаже данѣкоплатеца и да го хвърли въ мизерията, въ която ние виждаме, че се намира днесъ българскиятъ гражданинъ и селянинъ.

Вие знаете, пакъ отъ сравнителната таблица, която даде г-нъ министърътъ на финанситѣ, че въ никой отъ културнитѣ страни на земното кълбо личниятъ приходъ на гражданина на глава не е тъй низкъ, както въ Бъл-

гария и въ Ромъния. Въ България имаме почти 4.000 л. приходъ на глава, при 35—40% данѣци за държава и общини, когато въ други държави, близки дори до насъ, иматъ двойно и тройно повече приходъ на глава, а данѣчитѣ тежести сѣ двойни и тройно по-малки. На що се отразява това? Разбира се, отразява се върху развитието на нашето стопанство. Какъ ще може да се развие то? Много хубаво знаете, а чухте тукъ преди известно време и отъ почитаемия г-нъ проф. Петко Стояновъ, че националното богатство се мѣри сѣ девизитѣ, сѣ чистата монета, сѣ златнитѣ резерви, които притежава нашето съкровище, които притежава и българскиятъ данѣкоплатецъ. Е добре, златни резерви ние нѣмаме, приходи въ злато ние нѣмаме. Нѣмаме ги, азъ бихъ казалъ, поради това, че водимъ една търговска политика, която, така или иначе, не може да създаде онова национално богатство, къмъ което се стремимъ. Преди войнитѣ, знаете — тогава иммахме най-широки търговски връзки — нашето национално богатство бѣше сравнително по-голѣмо, а данѣчитѣ ни бѣха относително много по-малки. Знаете че тогава бѣхме свързани сѣ всички държави въ Европа и сѣ много отъ държавитѣ вънъ отъ Европа. Едностранична търговия ние не водѣхме. Онова, което се гонори днесъ, че нашиятъ износъ отивалъ естествено само къмъ Сръдна Европа, въ голѣма степенъ, бихъ казалъ, не отговаря на действителността, както тя е изразена въ цифритѣ преди войната. Азъ имамъ тукъ цифритѣ за всички държави, за 1912 и 1914 г., сѣ които държави ние сме били свързани сѣ търговски връзки, но не искамъ да ви занимавамъ сѣ тѣхъ. Обаче азъ не мога да не припомня, че ние имаме единъ голѣмъ потокъ на търговия, на износъ къмъ България, къмъ Англия, въ значителна степенъ и къмъ Франция, къмъ нѣкои отъ балтийскитѣ държави, Холандия, отчасти Дания, сетне на югъ въ Гърция, Турция, Египетъ, африканското, малоазиатското и сирійското крайбрежие, сѣщо и въ Съединенитѣ щати на Америка. Нашата търговия бѣше разпрѣсната по всички тѣзи страни. Ние разполагаме сѣ звонкова монета въ толкова количество дори, че златото ни, както знаете, бѣше по-евтино отъ банкнотата — за да притежавашъ банкнотата се плащаше тогава ажю. Колкото и да бѣше примитивно нашето стопанство преди войната, въ всѣки случай, благоденствието на народа бѣше сравнително много по-голѣмо. Азъ зная, че се каже, че следъ войната дойде ненормално положение, че дойдоха ненормални обстоятелства. Ето, както казва г-нъ Кушевъ, победителитѣ безъ никакви търговски договори се ползватъ отъ клаузата на най-благоприятствуванитѣ, а ние сме тѣхни жертви. Доколко въ това отношение тѣ сѣ ни имали въ жертва, че зная, но цифритѣ гѣ тази посока — нѣма да ги чета — не могатъ сѣ положителностъ да докажатъ тази теза. Но азъ зная едно нѣщо — че тогава, когато ние започнахме да влизаме въ едни по-нормални търговски връзки сѣ различнитѣ държави; отъ тогава, когато започнахме да сключваме търговски договори, ние насочихме нашето внимание послѣдно къмъ сръдноевропейскитѣ държави. На първо мѣсто, особено отъ 1933/1934 г. насамъ, ние насочихме нашата търговия къмъ Германия. Естествено или изкуствено ставаше това, азъ не зная. По това по-добре е да се произнесатъ специалиститѣ. Но доколкото съмъ наблюдавалъ, доколкото съмъ проучвалъ, доколкото и азъ като обикновенъ гражданинъ мога да видя и кажа мнението си по този въпросъ, ще кажа, че ние наистина естествено отидохме къмъ Сръдна Европа поради туй, че нѣкои отъ голѣмитѣ европейски пазари като, напр., английскиятъ, белгийскиятъ и др., бѣха заключени вече поради специфичнитѣ условия, въ които се намираха тия държави. Тласкането на нашия износъ — а отъ тамъ и на нашия вносъ — къмъ Централна Европа зависѣше въ голѣма степенъ отъ тѣ нареченото Отавско съглашение, Отавска конвенция на Великобритания, по силата на която тази държава фактически престана да взема сурови материали отъ югоизточна Европа, откъдето ги вземаше по-рано. Това обстоятелство много погрѣчи изобщо за развоъ на свободнитѣ търговски отношения на Англия сѣ цялѣя свѣтъ и специално сѣ близкотоизточнитѣ страни, и затуй нашитѣ сурови произведения вече не можеха да иматъ тамъ единъ широкъ достѣпъ, какъвто имаша преди войнитѣ. Ето защо насочването ни къмъ Централна Европа идваше, тъй да се рече, отъ само себе си. Но азъ бихъ казалъ, че тукъ изигра голѣма роля и друго едно обстоятелство, а именно, че когато ние — и всички близкотоизточни народи — по единъ естественъ начинъ, или по силата на нѣщата, се отпавихме къмъ Централна Европа, въ това време въ Централна Европа ржководната държава, Германия, вече встѣпи въ ерата на тоталитаризма, въ ерата на самоза-

доволяване, по силата на която нейният търговски отношения тръбваше да почиват на принципите на автархията, на принципите на клиринга, на принципите на първобитното, един вид, натуралното обмѣнно стопанство. При туй положение да се сдобиемъ съ свободна валута, да извлечаме отъ нашата търговия девизи и т. н., ставаше току-речи невъзможно и ние тръбваше да тръгнемъ изъ същия пътъ — на клирингово стопанство. Тръбва да добавя, обаче, че ако ние нѣмахме сърдце или душа, насочени предимно къмъ тази държава, можехме не въ такава голѣма степенъ да следваме този пътъ, можехме да имаме нѣкакъ си по-развѣрзани рѣще, да водимъ една малко по-самостоятелна политика. Вие знаете, че въ резултатъ на тази система, въ резултатъ на тѣзи голѣми връзки съ централните европейски държави, предимно съ Германия, ние стигнахме до тамъ, че да натрупаме у насъ грамадно количество германски марки, които не се котираше на международния пазаръ, и, за да можемъ да се дебарасираме отъ тѣхъ, тръбваше да купуваме изключително или въ най-голѣма степенъ германски произведения, качеството и цената на които зависѣха не отъ насъ, като купувачи, а отъ тѣхъ, които ни държатъ въ своите рѣще. И днесъ — както и самиятъ министъръ на финансите призна и ни осведоми — ние имаме натрупани голѣмо количество германски марки като депозитъ, срещу които можемъ да вземемъ само германски стоки.

Министъръ Добри Божиловъ: Не съмъ казалъ такова нѣщо.

Иванъ Пастуховъ: Извинете тогава, казалъ го е, може би, нѣкой ораторъ. Другъ нѣкой го е казалъ, но въ всѣки случай тукъ въ Камарата се каза.

Никола Василевъ: Не е казано такова нѣщо.

Иванъ Пастуховъ: Азъ прося извинение щомъ не е казано отъ министъра на финансите. Но азъ моля да се каже отъ г-нѣ министъра, имаме ли ние голѣмъ депозитъ отъ германски марки у насъ?

Министъръ Добри Божиловъ: Ще Ви отговоря, като свършите.

Иванъ Пастуховъ: Би било полезно сега да се отговори, за да съобразя думите си съ вашия отговоръ. Но вземамъ актъ отъ Вашата декларация и ще чакамъ Вашия отговоръ.

При туй положение ние изпаднахме въ обедняване и може би въ голѣма степенъ това наше обедняване, което се констатира, се дължи именно на този омагьосанъ кръгъ, въ който се върти сега нашата търговска политика. Ние имаме нужда отъ девизи, обаче навѣнъ девизните пазари сѣ недостъпни за насъ. Ние сме се насочили къмъ Централна Европа, а отъ тамъ ни идва една обезценена марка. За тази марка ние наистина купуваме германски стоки, качеството и цената на които, както ви казахъ, нека специалистите да определятъ какви сѣ; но срещу тѣзи германски марки ние не можемъ да имаме у насъ единъ здравъ националенъ приходъ, не можемъ да подобримъ нашата монета, не можемъ да затвърдимъ нашето национално богатство. Вследствие на туй обстоятелство азъ казвамъ: обедняването на нашия народъ — и отъ тамъ невъзможността да посрещнемъ днешния бюджетъ — въ много голѣма степенъ зависи отъ търговската политика, която сме водили въ последните 4—5 години.

Тази търговска политика, обаче, ни обвързва и създава известни лоши обстоятелства за нашия народъ и въ друго едно отношение. Вие знаете, че голѣмиятъ представител на Германия, г-нѣ д-ръ Функъ, когато дойде тукъ, заяви съвършено ясно и откровенно: „Следъ търговията върви и политиката“, или — политика безъ търговия и търговия безъ политика не могатъ да се правятъ. Този принципъ на всѣки случай не е постояненъ, този принципъ е следвоененъ, автархиченъ, бихъ казалъ азъ, заради туй, защото преди войните такава една връзка, толкова тѣсна връзка между политика и икономика не съществуваше. Ние съ Русия нѣмахме почти никакви търговски отношения, а вие знаете, че Русия ни подпомогна въ Балканската война.

Никола Василевъ: И сега нѣмаме съ Русия търговски договоръ!

Иванъ Пастуховъ: Пардонъ, азъ ще дойда и на този въпросъ. — Ние съ Турция се намирахме въ война, която приключихме въ 1913 г., но погледнете въ 1914 г. нашия

търговски балансъ съ Турция и вие ще видите, че той не е пострадалъ.

Ние съ Германия бѣхме въ едни или въ други отношения — ту благоприятни, ту неблагоприятни — но политиката ни съ нея не се отразяваше никакъ върху нашата търговия. Изобщо принципътъ, че следъ търговията върви и политиката, е новъ принципъ и то принципъ на автархизма, принципъ на тоталитаризма. Този принципъ, обаче, би тръбвало да ни наведе на размисълъ, разбира се дотолкова, доколкото ние ще можемъ да се освободимъ отъ неговото злокачествено влияние; доколкото и другите външни обстоятелства ни подпомагатъ за това освобождение. А азъ виждамъ, че такива обстоятелства вече се набелязватъ съ англо-американското търговско споразумение, което се обяви въ последните дни и съ което се нанася твърде чувствителенъ ударъ на автархията. Колко е чувствителенъ този ударъ, вие можете да се уверите отъ обстоятелството, че следъ като автархията се обезсили единъ видъ отъ Отавската конвенция и следъ като се създаде търговскиятъ договоръ между Америка и Англия, веднага д-ръ Шахтъ, въ най-критическите моменти на отношенията между Германия и Англия, мълчешката се отзова въ Англия. То не бѣше само за да уреди еврейския въпросъ — то е много ясно това — а за да се приспособи и съобрази съ новите обстоятелства, които вече разгръщаше новата англо-американска търговска спогодба.

Следъ това, както знаете, дойде панамериканската конференция въ Лима, която вчера завърши съ нѣколко декларации: прочутата декларация за свободния търговски обмѣнъ; декларацията противъ тоталитаризма и автархията; декларацията за запазване както на свободните външни търговски отношения, така също и на вътрешните свободи на народите. Единъ голѣмъ блокъ между двата океана, отъ 21 американски държави, заявява вече своята привързаностъ къмъ свободната търговия, къмъ свободните политически институции. Това важно търговско споразумение между Англия и Америка нанася единъ ударъ и разтваря пътя на свободенъ търговски обмѣнъ и, отъ тамъ, на свободни търговски и политически отношения. Не може свѣтътъ да не тръгне по стѣпките на тия два голѣми блока. Азъ казвамъ въ стопанско отношение, но бихъ билъ наклоненъ да кажа — и въ политическо отношение ще последва същата еволюция.

При тия обстоятелства азъ виждамъ, че за малките държави изгрѣва една зора преди всичко на стопанска еманципация, на търговска еманципация отъ голѣмите държави. И ние ще бъдемъ щастливи, ако се води отъ насъ една политика, която да обхваща изшироко и издълбоко положението тукъ, на мѣстна, на европейска и на междуконтинентална почва — защото всичко днесъ е скачено, както скачени сѣдове, както водитъ на океаните — за да може да се приспособи къмъ новото време и да разтвори пътищата на нашето стопанско развитие така, както нашите интереси, интересите на народа, изискватъ.

А и отъ гледище на по-близките отношения — близкостичните отношения — мене ми се струва, че работите се видоизмѣнятъ. Вие знаете, следъ политиката на Германия, следъ нейните декларации, че тя има изключителни стопански и политически интереси въ изтока и въ близкия югоизтокъ на Европа, дойде реакцията вече отъ другата страна. Веднага, както ви е известно, се обадиха отъ Англия, обадиха се и отъ Франция, почнаха да се обаждатъ и отъ Русия. Въпросътъ за Близкия изтокъ става за тѣхъ жизненъ — и то не толкова по стопански, икономически съображения — които не сѣ отъ малко значение за тия държави, защото тукъ има 70 милиона народъ консуматори — но преди всичко по политически.

Въпросътъ за Близкия изтокъ е тѣсно свързанъ съ въпроса за Босфора, Дарданелите, за изхода на Егейско море. Е добре, когато дойде да се разрешава въпросътъ за Егея, за източния басейнъ на Сръбиземно море, тъй както отъ другата страна, къмъ Испания, се разрешава въпросътъ за западния басейнъ на Сръбиземно море, чисто естествените или завоювани отъ Централна Европа, респ. отъ Германия и до известна степенъ отъ Италия, икономически, стопански позиции не могатъ да спратъ другите държави отъ това да се противопоставятъ и да получатъ своето. Както щемъ да говоримъ, но неоспоримъ фактъ е, че съ заявяването на германските претенции въ близкия изтокъ, този въпросъ наново се повдигна, той стана актуеленъ. Следъ Версайския договоръ, следъ договорите за миръ, когато Германия и Русия бѣха излъбзани вънъ отъ строя, този въпросъ бѣше замръзълъ. 20 години той бѣше въ рѣцетъ само на победителите и на нашите близки съседи. Но, следъ въздигането на Германия, следъ влизането ѝ въ Чехия и слизането ѝ на Сръбиземна Дунавъ, следъ откритото извяване на нейната пре-

тенция за Drang nach Osten, и то много по-открита, отколкото претенцията на Русия към Босфора, към Дарданелит, въпросът за близкия изток на нова смътка стана международен. Сжщитъ борящи се държави, които до голъмата война кръстосваха интереситъ на Балкана — до известна степен европейската война се предизвика от кръстосването на тѣхнитъ голѣми интереси тукъ — сжщитъ тия държави днес наново излизатъ на сцената съ сжщитъ интереси къмъ Срѣдиземно море, къмъ входа въ него презъ Босфора, къмъ входа отъ него презъ Бѣло море и презъ Босфора, къмъ входа въ него при Гибралтаръ и т. н. Вследствие на това виждаме тукъ търговски мисии отъ Англия и отъ Франция, четемъ и изявления отъ руска страна за търговски връзки. Много естествено е да виждаме отворелъ да се явяватъ тукъ различни мисии, което показва, че колкото търговски, толкова и политически интереси иматъ тия държави въ тия мѣста.

При туй положение една бдителна наша външна политика по необходимостъ трѣбва да вземе предвидъ всички тия факти и трѣбва да се приспособи къмъ тѣхъ. Едностранично захождане, въ политически или въ икономически смисълъ, къмъ едната или къмъ другата страна, особено къмъ едната само страна, се явява вече въ днешния моментъ крайно опасно. Ние бихме проиграли всичкитъ си карти, ако трѣгнемъ въ тази посока.

Какъ можемъ ние да излѣземъ отъ това положение? Азъ казвамъ: едностраничното захождане е крайно опасно. Въ туй отношение азъ намирамъ, че спогодбата, която ни се предлага за одобрение, е една крачка напредъ за освобождението ни отъ едностраничнитъ действия въ нашата стопанска и външна политика.

Никола Василевъ: Браво! (Ржкоплѣска) Ще има и други такива крачки.

Д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Браво, бай Иване. (Ржкоплѣска)

Иванъ Пастуховъ: Но естествено е, че отъ тази крачка трѣбва да се отиде по-далечъ. Вие виждате, че тая спогодба е частична. Тя трѣбва да се последва отъ една пълна спогодба, отъ единъ пълненъ търговски договоръ. Азъ бихъ казалъ нѣщо повече: отъ тази спогодба, начало за освобождение отъ едностраничната насока на нашата външна търговия, би трѣбвало да се отиде по-нататъкъ — би трѣбвало да намѣримъ сили и срѣдства да влѣземъ въ търговски връзки съ онѣзи западни страни, съ които сме били въ много близки търговски връзки до войнитъ и отъ които получихме изгоди въ много отношения, а особено при започване Балканската война — и голѣми политически изгоди. Би трѣбвало съ тия западни държави, когато тѣ сами заглеждатъ къмъ насъ, въ една или друга форма да намѣримъ начинъ да влѣземъ въ единъ по-близкъ търговски контактъ, да сключимъ пълни търговски спогодби. Нѣщо повече: съ всички заинтересовани отъ близкия изтокъ голѣми държави, особено съ Полша и Русия, трѣбва да влѣземъ въ връзки. Съ Полша сме въ щастливи отношения, макаръ че една оживена търговия съ нея още нѣмаме. Съ Русия, както знаемъ, търговски преговори сж започнати. Попитаха ме тукъ: какво можемъ да вземемъ отъ Русия, какво можемъ да очакваме? Азъ зная: ако гледаме цифритъ отъ преди войната, до 1914 г., отъ Русия само можемъ да купимъ и малко можемъ да продадемъ. Но Русия отъ онова време и Русия отъ днешно време не сходятъ. Русия до преди войната бѣше съ 82—88% селско население. Русия тогава имаше 12—18% градско население. Голѣми консумативни центрове Русия по онова време нѣмаше, вследствие на което тя отъ нашитъ земеделски произведения никакъ не се интересувахе. Ние я интересувахме повече политически, отколкото стопански. Но Русия, следъ всичкитъ перипетии на нейната революция — азъ имахъ вече случай тукъ да говоря за това — е навлѣзла днесъ въ една ера на опити за стабилизация, за реставрация. Този стремежъ за стабилизация и реставрация е независимъ отъ режима. Режимътъ не е важенъ. Стабилизацията, реставрацията може да я прави и Сталинъ, може да я прави и нѣкой императоръ, може да я прави и Милуковъ, като президентъ на републиката и т. н.

Д-ръ Петъръ Кюсеиановъ: Може да я върши и князь Владимиръ Кириловичъ.

Иванъ Пастуховъ: Народитъ чувствуватъ нужда, следъ толкова вътрешни сътресения, да стигнатъ до едно стабилно положение. Падало се днесъ на Сталинъ да изиграе тази

роля. И той напрегна всичкитъ жизнени сили на страната, до невъзможностъ почти, за да създаде преди всичко стопански стабилитетъ. Неговитъ петилѣтки коствуватъ не само милиони и милиони човѣшки жертви, но коствуватъ милиони и милиарди стопански жертви, разорение на цѣли сѣловия, каквото бѣше напр., сѣловиято на кулакитъ — хора, които имаха, даже по времето на Ленина, едно твърде добро положение. Но следъ всичкото напрежение, което Сталинъ направи съ своитъ петилѣтки, и съ тази диктатура, съ този деспотизъмъ, който въведе, така или иначе, той преобрази твърде много структурата на Русия — както икономическата, така и социалната, бихъ казалъ. Той създаде една развита индустрия и концентрира въ градоветъ надъ 30% отъ руското население. Днесъ и въ Русия има вече голѣми индустриални центрове съ компактна градска маса, консумагорка на земеделски продукти. Поради това Русия търси и сключва съ цѣлия свѣтъ търговски връзки. Ако тя е мъртва, нѣма да я търси никой само за чернитъ ѝ очи. Не я търсятъ само за политически цели, а я търсятъ и за стопански цели. И заради туй виждаме, че и съ най-голѣмитъ си врагове тя прави търговски обмѣнъ, съ тѣхъ тя има сключени търговски договори. Ето виждате, че и въ днешния моментъ, макаръ че между нея и Япония има голѣмъ конфликтъ, тя води преговори за риболовството, като не се отказва и отъ прежнитъ сключени търговски договори. Пророкуваха нѣкои, че тия преговори ще доведатъ до война. Отъ съобщенията, които чуваме по радиото, е явно, че до война нѣма да дойдатъ и че отъ специалното споразумение за риболова, което е отъ жизнено значение за Япония, тѣ нѣма да се откажатъ, тѣ ще го сключатъ. Съ Североамериканскитъ съединени щати, както цифритъ показватъ, търговията ѝ върви все по-кресчено; съ Англия сжщо така и т. н. Вие виждате, че тя е въ търговски връзки и съ Полша. Полша, която бѣше до завчера въ отбегнати отношения съ Русия; Полша, която непосредствено е изложена на болшевишкия ударъ, на болшевишката пропаганда; Полша, въ която комунизъмътъ е не по-малко силенъ, отколкото у насъ, тая Полша, както виждате, завчера, а и тая сутринъ, споредъ сведенията, допѣва своя търговски договоръ съ Русия.

При туй положение азъ казвамъ: не бива да бъдемъ идолопоклонци: ние нѣма да отидемъ съ пречупенъ вратъ, нѣма да отидемъ съ фетишизма на „филството“, съ суетьрието на „фила“ при руския диктаторъ — нѣма. Болшевикитъ въ това отношение сж много по-реалистични, отколкото бѣше царска Русия. За царска Русия православистото и славянството играеха роль и ние въ това отношение бѣхме твърде много захласнати. Днесъ се прави опитъ да се възстанови старото славянофилско суетьрие. Напразни опити, азъ бихъ казалъ. Даже и онѣзи, които по-рано бѣха противъ славянофилството, когато бѣше царска Русия, днесъ се явяватъ единъ видъ възродители на славянофилството. Азъ казвамъ: това е съвършено напраздно. Никакви чувства на „филство“ и „фобство“ — туй за насъ е напълно установено — не играятъ днесъ роля. Въ международнитъ отношения играятъ роль други интереси. А болшевикитъ, като материалисти по своята концепция, въ това отношение сж много практични. Идеологията имъ служи за проповѣдь; идеологията имъ служи да си създадатъ гнѣзда въ различнитъ държави, където сж преплетени тѣхнитъ интереси, за да пропагандиратъ въ тѣхна полза. Но идеологитъ, както винаги, и въ най-наситенитъ съ мистичизъмъ общества, сж играли роль доголкова, доколкото прикриватъ едни груби егонистични интереси. Сжщо така и тази идеология въ края на краищата иде да подпомогне за задоволяване материалнитъ интереси на голѣмата империя. Тя има нужда отъ вътрешно спокойствие; тя има нужда отъ стопански стабилитетъ; тя има нужда изобщо отъ затвърдяване на своето вътрешно и международно положение и заради това търси връзки навсѣкжде. Ето защо, повтарямъ, съ никакво идолопоклонство, съ никакви чувства на „филство“ и „фобство“, съ никакви привързаности и предвзетости на идеологитъ нѣма да отидемъ; ще отидемъ съ открити очи, на почвата на взаимнитъ интереси. „Дай, за да ти дамъ“, както казватъ англичанитъ и американцитъ. И въ туй отношение нека се поведатъ открити преговори, за да нѣма мѣлви. Азъ получихъ отъ търговци и отъ промишленници — както и вие сте получили — сума писма и настоявания: „Повдигнете въпроса за търговски договоръ съ Русия“. Хората не се интересуватъ отъ друго. Тѣ сж най-богатитъ сѣловия. Тѣ искатъ да се повдигне въпросътъ за търговски отношения съ Русия. Добре! Нека открито, нека явно да направимъ това. Нѣма защо да се страхуваме, че тѣзи или онѣзи цѣли да дойдатъ да ни удрятъ по главата и да ни казватъ: „Не во-

дете търговски преговори, иначе ние ще скъсаме връзките си с вас! Нима да скъсаме, г-да, връзките си с нас, защото и онѝзи, които заплашват и които сѫ сега въ търговски връзки с нас, правят това не за нашите очи, а го правят за своите добре разбирани интереси. Гдѣ ще намѣрятъ тѣ маркиѣ си да пласиратъ? Гдѣ ще намѣрятъ търговия на размѣнни начала, търговия безъ девизи? Дори тѣ иматъ туй предимство, че, вземайки безъ девизи нашите стоки, могатъ да ги продаватъ въ други държави, за да взематъ девизи и да си покриватъ разносните тамъ, гдето безъ девизи не продаватъ!

Въ това отношение, мене ми се струва, че не сѫ толкова късогледни онѝзи, които търсятъ търговски връзки, изхождайки отъ своите стопански, пъкъ бихъ казалъ, и отъ своите политически интереси. И заради туй нима защо ние да се страхуваме. Трѣбва сѫ единъ откровенъ езикъ да имъ говоримъ. Вие знаете, че до кръщаването на Престола наследника, до примиряването ни съ руситѣ, ние винаги сме били челобитчици, винаги сѫ преклонена главичка отивалиме и се кланялиме на руския царъ и не сме били да му противоречимъ. Даже туй суевѣрие въ 1913 г. извънредно много ни погрѣчи. Нали тогава бѣше дошълъ за министъръ-председателъ башъ русофилътъ, който отъ руския царъ си вземаше нитифата и който казваше, че рускиятъ царъ никога нѣма да ни измѣни; че даже каквото той каже — нашиятъ матѣкъ Бисмаркъ! — рускиятъ царъ веднага ще го изпълни! Благодарение на туй суевѣрие, ние произграхме много въ 1913 г. независимо отъ другитѣ фактори, които играха решителна роля. Да не би туй смѣното суевѣрие да ни обхваща сега пъкъ по отношение на централната сила за която казватъ, че щомъ като почнемъ търговски преговори съ други държави, тя протестира? Азъ не зная дали това е вѣрно; азъ мисля, че това е повече клюка. Но ако действително въ тая клюка се съдържа елементъ на нѣкаква истина, азъ бихъ казалъ, че този елементъ не бива да ни безпокои, затуй, защото германецътъ е винаги човѣкъ на интереса, тѣй както всѣки единъ сѫ добра смѣтка търговецъ.

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Г-нъ Пастуховъ! Вие се отклонихте съвършено. Предупреждавамъ Ви, че сѫ нито една минута повече нѣма да Ви продължа времето за говорене.

Иванъ Пастуховъ: Азъ затъ съвршвамъ — още две минути ще говоря — И заради туй азъ казвамъ: въ никой случай не бива при нашите търговски отношения съ когото и да било, при сключаване търговски договори съ когото и да било, да ни ръководи нѣкаква суевѣрие, нѣкаква идеология, или нѣкакъвъ дори страхъ, вънъ отъ страха за запазване на жизненитѣ интереси на страната. Следвайки този пътъ, ние можемъ свободно да влѣземъ въ търговски отношения съ всички държави. Ето, напр., единъ добъръ признакъ: въ Техеранъ ние отваряме наша легация. Хубаво е да отидемъ тамъ. Наястина, персийцитѣ ни конкуриратъ съ розово масло. И тѣ и ние произвеждаме розово масло. И тѣ се гордѣятъ съ своето, и ние се гордѣмъ съ нашето розово масло. Въ всѣки случай министъръ-председателътъ ще трѣбва да ни обясни нуждата отъ легация въ Техеранъ. Когато следъ 19 май сѫ една заповѣдъ ударила ключа на Кайрската легация, ние посрещнахме този грубъ и сѫ нищо неоправданъ ударъ съ голямо прискърбѣне. Сега, когато тя вече отъ известно време се възстанови и когато откриваме и въ вътрешността на предна Азия наша легация, следователно, разширяваме търговскитѣ си връзки, туй е добре дошло. Нека навредъ имаме око, нека навредъ имаме нипала. Защо туй око и туй нипало да не се прострѣ и къмъ по-близкитѣ на насъ страни? Защо да не отиде и къмъ Русия? Защо да не отиде изобщо вѣдѣ, гдето можемъ да купуваме и гдето можемъ да продаваме? Така ние ще се еманципираме икономически.

Но за това е потребно и друго нѣщо: потребна е организация, потребна е компетентностъ. Имамъ ли организация? Имамъ ли компетентностъ? Да, казватъ ни, че имаме организация за 40 милиона лева — ще съберемъ душитѣ на българския народъ, като организираме младежта! Съ организацията на младежта ние не ще съберемъ душитѣ на българския народъ, за да разрешимъ най-големитѣ си проблеми, преди всичко стопанскитѣ проблеми, проблемитѣ за българския трудъ, и следъ туй политическитѣ. Не такава организация ни е нужна днесъ; не и организация, каквито сѫ съсловнитѣ, които сѫ направени по образеца на Диокетиановитѣ отъ III в следъ Христъ — г-нъ Филовъ знае това, като историкъ, много добре — такива организации, които се създаватъ сѫ фис-

кална целъ, които иматъ за задача да събиратъ единъ видъ косвени облагания за охраняване на чиновницитѣ, вѣрни на режима, които ръководятъ тия организации. Не за такива организации ми е думата. Такива съсловни организации, такива младежки организации азъ не разбирамъ. Азъ разбирамъ организация на нашата външна търговия, организация, следователно, на постове изъ различнитѣ части на свѣта, отъ които ние ще блимъ за нашитѣ търговски и, ако искате, за нашитѣ политически интереси.

Азъ не укорявамъ никого, но казвамъ така: при системата, която е създадена — система на бюрократизма — ние не можемъ да намѣримъ подходящи хора за толкова много легации, които вече тѣй щастливо сме открили. Не сѫ виновни хората, които сѫ отишли тамъ; не сѫ виновни изобщо, бихъ казалъ, и чиновницитѣ, които ние наричаме бюрократи и хвърляме върху тѣхъ укоръ. Какъ да ви кажа — като се падне на нѣкого да си хапне, ще си хапне! Кризъ е она, който му дава. Тя е стара, много стара пословица, но вѣчно трѣбва да се припомня, заради това, защото винаги се забравя. Ние оставяме на чиновницитѣ да боравятъ съ всичкитѣ наши обществени, политически и стопански въпроси, сѫ нашата външна и вътрешна политика; ние ги оставяме безотговорни; ние даже имъ дадохме картъ-бланшъ да уволняватъ и да назначаватъ, да правятъ всичко. Ние се мъчимъ чрезъ чиновницитѣ да преобразимъ душата на българския народъ, да го обединимъ. Това е абсолютно невъзможно да се постигне. Българскиятъ народъ имаше една традиция — традицията на самодействието, на самоконтрола, традицията на обединението на волитѣ чрезъ една свободна организация. И когато въ основитѣ на нашия държавенъ организъмъ легне...

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни) Съвршете, г-нъ Пастуховъ.

Иванъ Пастуховъ: Съвршвамъ вече. — ... тая свободна организация, тя ще може да излъчи онѝзи органи на нашата външна търговия, ...

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: (Звъни)

Иванъ Пастуховъ: ... които сѫ абсолютно необходими, за да можемъ ние прѣснатитѣ по цѣтъ свѣтъ наши легации и консулства да ги използва преди всичко за търговскитѣ и отъ тамъ — за политическитѣ и националнитѣ интереси на страната. (Ръкоплѣскания отъ дѣво)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Никола Василевъ.

Никола Василевъ: (Отъ трибуната) Уважаеми г-да народни представители! Ше ви отнема само нѣколко минути. Дълга да направя констатация, че преждеговорившиятъ г-нъ Иванъ Пастуховъ, мой добъръ приятелъ, говори единъ часъ, въ който нищо по предмета не каза, освенъ четири думи, чрезъ които одобри сключената спогодба. Ако процедираме така въ Парламента, то значи да имаме нескончаеми заседания, въ които по всичко може да се говори, но не и по предмета.

Дълга да отговаря, че тази спогодба е направена именно за разнообразяване на външнитѣ пазари на България. Така че, тя трѣбва да бѣде оценена по достойнство. Нѣма да се простирамъ върху подробноститѣ.

По въпроса за нашитѣ търговски отношения съ Съветска Русия. Вѣроятно не е известно на преждеговорившия, че ние водихме преговори съ Съветска Русия за сключаване на търговски договоръ. Азъ лично имахъ честта да следя тия преговори въ качеството ми на подпредседател на Българо-съветската търговска камара, на която председателъ бѣше покойниятъ министъръ на външната Коста Томовъ. Отъ опититѣ, които направихме, се оказа, че отъ Съветска Русия ние, освенъ петролъ, съема хайверъ и чугунъ, други продукти не можемъ да внасяме. А като мислихме какво може да взема отъ насъ Съветска Русия, дойдохме до заключението, че може да вземе само табашка вѣлна. И като потърсихме въ България табашка вѣлна, установихме, че тя не стига за нуждитѣ на българската текстилна индустрия, която внася отъ вън вѣлна, за да може да задоволи мѣстната консумация. Това е истината.

Иванъ Пастуховъ: Единъ въпросъ. Можете ли да кажете точно, какво вие предложихте да внесете тамъ и тѣ какво предложиха да внесатъ у насъ? Кажете конкретно!

Никола Василевъ: Успокойте се! Седнете на мѣстото си, ще Ви отговоря.

Въпрѣки тия ограничени възможности за търговия съ Съветска Русия, нашето правителство пакъ имаше желание да сключи търговски договори, обаче тогавашниятъ търговски представител на Съветска Русия г-нъ Мегалински, подпомогнатъ отъ г-нъ Расколниковъ, направи следното предложение: срещу това, което ще се внася отъ Съветска Русия, да се плащатъ левове, а съ тия левове Съветското търговско представителство, като открие въ всѣки градъ въ България свои представителства, да може да закупува стоки, които да изнася за Русия. Но понеже установихме, че само табашка вълна може да се изнася, ние намѣрихме, че е невъзможно въ всѣки градъ на България да се откриватъ специални представителства, за да се прави търговия съ Русия. Ето какъ стои въпросътъ за търговските ни отношения съ Русия.

Вие казахте една вѣрна приказка, г-нъ Пастуховъ — че ние въ миналото сме само внасяли, а почти нищо не сме изнасяли за Русия. Отношението на днешната стопанска структура на Съветска Русия къмъ българската е пакъ същото. И когато ние пожелахме да внасяме петролъ отъ Съветска Русия, г-нъ Мегалински менъ лично отговори: „Можемъ да ви дадемъ, обаче ще ни дадете мировая валута“ — точно така, както ни отговаряха до завчера ромѣнитѣ. Ето, това сѣ възможноститѣ, които имаме за търговия съ Съветска Русия.

Сега ние имаме тукъ представенъ за одобрение договоръ между българското и френското правителства. Макаръ и незадоволителенъ, за сега ние трѣбва този договоръ да го одобримъ съ единодушие. Всички говоримъ за стопанска независимост, а Вие, г-нъ Пастуховъ, казахте, че отъ стопанската независимост зависи и политическата независимост. Следователно, при това положение, този договоръ трѣбва да бѣде приетъ единодушно, за да можемъ да отговоримъ на стопанскитѣ нужди на България, пъкъ и, отъ друга страна — и на политическия моментъ. (Гласове „Браво!“ и ржкоплѣскания отъ дѣсно)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Григоръ Василевъ.

Григоръ Василевъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Искамъ да кажа нѣколко думи по това предложение за одобрение подписанитѣ въ София на 6 декемврий 1938 г. стопански спогодби между България и Франция. Тия спогодби, които, вѣрвамъ, всички ще одобримъ единодушно, представляватъ една малка, но важна стѣпка напредъ въ нашитѣ търговски отношения. Главната мѣжнотия досега въ нашата търговия съ Франция бѣха плащанията. Съ тази спогодба движението на плащанията значително се ускорява. Българската народна банка е напълно удостоена съ довѣрието на френския икономически свѣтъ. Тя е пълниятъ гарантъ отъ наша страна за редовнитѣ плащания. Движението на тия плащания за вѣднѣе е осигурено да става въ много кратко време, когато досега тия плащания бѣха извънредно затруднени и се влачеха съ месеци.

На второ мѣсто, съ известни минимални тарифи е приетъ и българскиятъ вносъ въ Франция.

Азъ бихъ желалъ тукъ да кажа конкретно нѣколко думи за желателното въ развитието на нашитѣ търговски отношения съ Франция.

Що се отнася до намаляване износа на розово масло въ Франция, вината е повече наша, отколкото на французитѣ. Ние, обаче, сега, освенъ розово масло, започваме да произвеждаме и розовъ абсолютъ — единъ новъ продуктъ отъ розовия листъ. Надѣвамъ се, че за вѣднѣе както розовото масло, така и розовиятъ абсолютъ, при известно съдействие на французкото правителство, ще могатъ да се пласиратъ въ Франция въ по-голъмо количество. Ако изследванията на българскитѣ учени се увѣличаятъ съ успѣхъ, розовото масло да има цена и като медикаментъ, азъ ще бѣда голѣмъ оптимистъ за бѣдещето на розовата култура у насъ.

Друго, което можемъ да изнасяме въ Франция, това е българскиятъ тютюнь. Французитѣ могатъ — и по моето скромно разбиране сѣ длъжни — да ни улеснятъ въ пласмента на тютюна. Французката режия е една отъ най-образцово организирани режими въ свѣта, твърде богата, зависи само отъ автономната каса, а не прѣко отъ финансовия министъръ, и разполага съ сръдства. Отъ всички проучвания, направени преди 7—8 години, излиза, че пласментътъ на българския тютюнь не само не е тежестъ за французката режия и за французкитѣ тютюнопроизводители въ колонитѣ и въ Франция, а, напротивъ, е едно косвено, но сериозно облекчение. Конкретнитѣ изучавания за полезността на българския тютюнь и отъ най-долнитѣ качества показватъ, че той съ своята горимост надминава

другитѣ ориенталски тютюни и допринася за по-голъмата консумация на тютюнитѣ на французката режия. Само съ тѣзи аргументи, безъ никакви политически усилия, азъ сполучихъ да убѣдя въ 1931 г. французката режия да закупи наведнажъ едно количество отъ 4½ милиона килограма нашъ тютюнь. Отъ тогава насамъ французката режия закупува извънредно малко и много рѣдко български тютюнь. Понеже познавамъ господата отъ режията и въ 1934 г. имъ направихъ едно посещение, азъ се надѣвамъ, че французката режия, при едно съдействие отъ французкото правителство — ако то желае да ни докаже своето приятелство, въ което азъ вѣрвамъ и което цена — би могла да взема годишно кръгло три милиона килограма български тютюни. Тия тютюни нѣма да бѣдатъ първо качество; тѣ сѣ, може да се каже, най-долни качества, но сѣ необходими за тѣхъ. При чернитѣ тютюни, които употребяватъ французитѣ, както за папириси „Капоралъ“, така и за други папириси, българскиятъ тютюнь, взетъ 5%, 7%, 8% или 10%, допринася, што французката цигара отъ черенъ тютюнь да гори по-сигурно и по-бързо безъ да изгасне. Следователно, малкото количество български тютюнь, което французката режия би могла да вземе отъ насъ, нѣма да прѣчи на нейното дѣло, а ще го улеснява.

Ето защо азъ смѣтамъ, че българското правителство ще трѣбва да настои, и французкото правителство е длъжно да ни улесни съ единъ контингентъ отъ сръдно 2—3 милиона килограма тютюнь годишно, но редовенъ контингентъ, за да можемъ ние въ нашата външна търговия съ тютюна да бѣдемъ по-спокойни, да не бѣдемъ въ зависимост отъ никого. Азъ ви казахъ снощи, че американцитѣ отъ три години почнаха да закупуватъ и наши тютюни, и тази година закупеното количество тютюнь стигна 1½—2 милиона килограма. Ако достигнемъ пласментъ на тютюнь 3 милиона килограма въ Америка, 2—3 милиона килограма въ Франция, 2 милиона килограма въ Полша и въ останалитѣ режими, азъ мога да ви заявя, че по отношение на тютюна ние ще имаме единъ извънредно стабиленъ сигуренъ и незаплашенъ отъ никакво надмощие пласментъ. Французката режия и французкото правителство могатъ да ни улеснятъ сѣщо така и чрезъ туниската режия. И туниската режия единъ пѣтъ, два пѣтъ и закупи отъ насъ по стотина и повече хиляди килограма тютюнь. Тя би могла да закупува едно количество отъ половинъ милионъ килограма тютюнь и по този начинъ да допринесе за стабилизирането ни на френския пазаръ. Даже не е толкова важенъ размѣрътъ на ежегодния пласментъ, колкото да разчитаме ежегодно на известно количество. Това създава чувството на спокойствие и дава известна гаранция за ценитѣ.

За другитѣ артикули, които ние можемъ да внасяме въ Франция, азъ нѣма да говоря. Каза се, че изобщо Франция е земеделска страна и ние сме земеделска страна. Има, обаче, съществена разлика между французкото и нашето земедѣлие. Азъ не говоря, разбира се, за гроздето и за зърненитѣ земеделски култури. Ние имаме култури, които даваме на Франция, каквато е, напр., розата. И Франция е страна на розитѣ, както и Италия, но нѣматъ като насъ производство на розово масло. Французитѣ даже правиха години наредъ опити въ центъра на Сахара да произведатъ отъ казанлъшката роза своя роза и да получаватъ розово масло, но не успѣха, всичкитѣ имъ проучвания удариха на камъкъ и тѣ изоставиха тѣзи похвални инакъ усилия да произведатъ свое розово масло и да станатъ конкуренти на нашето.

Азъ пожелавамъ, между Франция и България да се сключи единъ търговски договоръ. Азъ искамъ да направя апелъ къмъ французкото обществено мнение да ни подкрепи въ по-голъмъ размѣръ, отколкото въ онѣзи мрачни години, когато начело на Франция бѣше покойниятъ Клемансо. Азъ съмъ чувалъ обясненията на Жоржъ Менделъ, защо и какъ Клемансо е станалъ неприятелъ на България. Това бѣше въ 1922 г. Но тая тема нѣма да разглеждамъ сега. Отъ 10 години насамъ управляващитѣ въ Франция, съ разни нюанси, веднажъ начело съ Даладье, другъ пѣтъ съ Шотанъ и Ерио, всичкитѣ първи водачи сѣ български приятели. Даладье е, може би, най-мѣлчаливъ, но има други, които пишатъ въ пресата и държатъ речи. Даладье е малко разговорливъ и рѣдко говори, обаче неговитѣ декларации отъ 10—15 години насамъ сѣ били винаги извънредно категорични въ полза на българския народъ. А Ерио не пропусна въ последната си книга да напише много хубави думи за нашата страна. Така е съ всички: и съ радикалъ-социалиститѣ, и съ лѣвицата, и съ дѣсницата, до Луи Маренъ. Следователно, въ Франция днесъ нѣма начело почти нито единъ държавникъ, който да сподѣля политиката на Клемансо. Но днешна Франция дължи

известно морално удовлетворение на България следъ всичкото минало. Азъ зная, че въ Франция днесъ има, ако не угризение на съвестта, то доста много искрено съжаление, че България е прекалено наказана. (Общи ржкоплѣскания). Азъ разчитамъ на французката демокрация и на нейните управници. Като зная положително, че тази спогодба е една малка, скромна, но сигурна крачка напредъ, желая отъ българското правителство да продължи работата и по-нататъкъ сериозно и бързо, за да имаме единъ редовенъ търговски договоръ. Нека и то да направи откритъ апелъ къмъ французкото правителство — азъ го правя тукъ къмъ французкото обществено мнение — за една по-голяма подкрепа на България въ икономическо и политическо отношение. (Общи ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г-нъ Георги Петровъ.

Георги Петровъ: (Отъ трибуната) Г-да народни представители! Нѣмаше да взема думата по тая конвенция, защото намирамъ, че по съществото ѝ нѣма що да се каже. Всѣка стѣпка напредъ за създаване на възможности за търговска експанзия въ която и да е държава, направена отъ нашата страна, заслужава похвала и нѣма съмнение, че ние ще гласуваме тая конвенция. Но, г-да народни представители, азъ взехъ думата, защото ми направи впечатление, че отъ тази трибуна или за политически цели, или пъкъ поради непознаване на работата, се хвърлиха толкова неистини, които могатъ да създадатъ едно пълно заблуждение въ народното представителство. Когато излизаме тукъ да третираме въпроситъ, по които умозаключенията нѣматъ никаква стойностъ, а оценкитъ ще трѣбва да правимъ възъ основа на конкретни данни, ние не можемъ да говоримъ насоки, по предположения, съжелания и възъ основа на нашитъ пожелания да създаваме нѣкаква политика, особено въ областта на външната търговия. Цифритъ сж едно непоколебимо основание за онова, което България трѣбва да има като ржководна идея, като ржководно начало на своята дейностъ.

Когато разисквахме предложението на министра на желѣзницитъ за сключване на единъ заемъ, съ който да си послужимъ за създаване на дунавски флотъ и по тоя начинъ да се свържемъ по воденъ пътъ съ главнитъ консуматорки на нашитъ произведения, азъ можахъ да изтъкна отъ тази трибуна голѣмитъ интереси, които съзриватъ България съ Срѣдна Европа. Не се явявамъ и днесъ да защитавамъ тая политика, защото имамъ нѣкаква идеологична или политическа привързаностъ къмъ странитъ, съ които търгуваме и които сж главниятъ пазаръ на нашитъ артикули, но затова защото, както ви казахъ, съзнателно, или поради непознаване на работитъ, нѣкои се стремятъ да създадатъ противни или превратни убеждения.

Азъ се надѣвамъ, че до края на моитъ бележки — ще помоля г-нъ председателя да ме търпи повече, отколкото ми бѣше казалъ — ще ми донесатъ статистическитъ данни, които искамъ да изложя предъ васъ, за да отговоря на това пожелание — да развиемъ нашитъ търговски връзки и съ други държави, съ които нѣмаме никакви търговски отношения и не можемъ да имаме, и да докажа, че то е илюзорно. Трѣбва да се откажемъ отъ пожеланията, трѣбва да гледаме на нѣщата трезво и съ положителностъ и да видимъ къде какво можемъ да направимъ.

Прави ми впечатление, г-да народни представители — безъ да желая да полемизирамъ — че дори единъ другъ фактъ изъ дейността на правителството — откриването на легация въ Техеранъ — се схваща като признакъ на оживени търговски връзки съ Персия, или като надежда за нѣкакви връзки съ тази държава. Трѣбва да съжаляваме, че отъ трибуната се казватъ такива нѣща. Ние съ Персия нѣмаме търговски отношения и едва ли можемъ да имаме въ бѣдеще такива — казвамъ, едва ли — но ние въ Персия имаме други интереси, отъ свършено друго естество и затова г-нъ министърътъ на външнитъ работи е предвидилъ въ своя бюджетъ кредитъ за откриване на легация въ Техеранъ. Тия интереси сж защитата на многобройнитъ българи инженери, архитекти, майстори и работници, които работятъ днесъ въ Персия и по-специално въ Техеранъ и които, по моитъ сведения — това не можахъ да проверя, г-нъ министъръ-председателъ ще каже — се наброяватъ къмъ 2,000 и повече, ако не бъркамъ. Ето кое е съществениятъ и външниятъ интересъ, който принуждава г-нъ министра на външнитъ работи да поиска отъ Народното събрание кредитъ за откриване легация въ Техеранъ, а не нѣкакви търговски връзки. Съ тази оценка на възможноститъ за нашата търговия — да я видимъ насочена къмъ Азия — ние се

явяваме на трибуната да говоримъ по търговски въпроси! Какъ е възможно това нѣщо? Това е несъмнено отнасяне къмъ материята, която третираме. Азъ казахъ и поддържамъ, че днесъ генералната наша търговска линия може да бѣде само една, по силата на обстоятелствата — тая къмъ Срѣдна Европа. Когато говорихъ по предложението за дунавския флотъ, азъ дадохъ данни, че около 78% отъ нашия експортъ отива въ Германия, сега включваща и Австрия, въ Чехия, Полша и Италия, и че само 11% отъ нашитъ произведения отиватъ въ така нареченитъ западни държави, подъ които разбирамъ Франция, Англия и Белгия, и 3% отиватъ въ севернитъ държави, заедно съ Съединенитъ щати. Близкоизточнитъ пазари участвуватъ въ нашия експортъ само съ 6% отъ него. Това е положението, което ни даватъ цифритъ, проверенитъ цифри на нашата статистика за миналата година — не за 1912 и 1914 г., а за миналата година. Ние нѣмаме други търговски интереси сега за сега. Нѣма съмнение, че е желателно, както се изтъква отъ тукъ (Сочи въ лѣво) и отъ тукъ (Сочи въ дѣсно), да можемъ да имаме една по-голяма свобода въ нашата търговска дейностъ. Ние трѣбва да се опитаме да намѣримъ нови пазари, защото имаме възможностъ да увеличимъ количеството, развѣра на нашитъ произведения и когато намѣримъ нови пазари, тогава ние ще имаме възможностъ да пласираме повече стоки и да създадемъ по-голямо благосъстояние на нашата държава. Но това е само едно пожелание, бихъ казалъ азъ. Това не е възможно да стане. То не е възможно да стане, защото тенденцитъ на нашата търговия не може да се измѣнятъ нито съ пожеланията на ораторитъ отъ тая страна (Сочи въ лѣво), нито дори на самото правителство. Има обективни условия, които насочватъ търговията въ една дадена насока. Ние сме органически свързани съ Срѣдна Европа; отъ 100 години още, да не кажа повече, България търгува главно съ Срѣдна Европа 51% отъ нашата търговия е съ Германия, 51% отъ нашия експортъ отива въ Германия. Вие виждате, че повече отъ половината на нашия износъ отива въ Германия и въ такъвъ случай какъ е възможно така безконтролно да се приказватъ приказки тукъ, когато поради икономическата структура и на една и на другата държава има една очевидна зависимостъ между тѣхъ, която не само трѣбва да се пази, но и да се насърчава тая здрава връзка? Защото много е добро и много полезно да можемъ за нашитъ домати и за нашето грозде да вземемъ така нареченитъ благородни девизи, но ако това е възможно. А то е невъзможно, г-да, и нѣма защо да си правимъ илюзии. Една голѣма легенда е да се мисли, че българскиятъ експортъ може да бѣде насоченъ въ нѣкои други пѣтища; една голѣма интрига е, бихъ казалъ азъ, да се приписва на търговията ни съ Германия безчестно отнасяне отъ страна на тази държава. Всѣки день чувамъ приказки: Германия ни ограбвала съ девизни машиници, както нѣкои се изразяватъ, Германия ни ограбвала съ 1 милиардъ лева отъ нашия вносъ и съ толкова отъ нашия износъ, поради нѣкои събрани валутни условия. Не виждамъ такива валутни условия. Ние не търгуваме съ Германия съ девизи. Ние сме въ клирингови отношения, и какъ е възможно при това положение да има нѣкаква игра отъ такова естество? Ако ние имаме оценена германската марка на 32.50 л. за вноса на германски стоки у насъ, ние имаме същото отношение между лева и марката, за вноса на наши стоки въ Германия. И понеже търговскитъ ни балансъ е почти уравновесенъ, очевидно е, че ние нищо не губимъ. Може да е вѣрно, че ние купуваме по-скѣпо отъ Германия, отколкото бихме могли да купимъ отъ други държави, но недейте забравя, че отъ други държави ние бихме могли да купимъ само съ девизи, които не можемъ да получимъ срещу нашето грозде, срещу което купуваме нѣкои артикули отъ Германия. Следователно, това е едно абсолютно неистинско положение и азъ не зная, дали отъ незнание, или отъ непознаване на въпроситъ, или же за политически спекулации, се подхвърлятъ въ пресата и въ нашето общество, пъкъ и отъ тая трибуна, тѣзи интриги.

Въ противоземъ на това, което се изнесе преди малко отъ тази трибуна, азъ съмъ длъженъ да отбележа, че тенденцията на нашата търговия ще остане неизмѣнена не поради икономическата, търговската, стопанската зависимостъ на страната ни, но поради неизбѣжността, която ни свързва съ Срѣдна Европа, благодарение на взаимно допълващитъ се структури на народнитъ стопанства на тия страни и народното стопанство на нашата страна и не е възможно да бѣде измѣнена тая тенденция, каквито и желаниа да имаме. Това не значи, че азъ не мога да отправя единъ апелъ къмъ правителството, да положи усилия, да намѣри и други пазари, защото, казахъ, че тия пазари могатъ да погълнатъ излишка и онова, което може да се

произведе във повече в нашата страна. Но аз зная, че каквито усилия и да се направят да се насочи нашата търговия към земеделски държави, които са експортери като нас, това е невъзможно.

Дължен съм тук да отбележа, че аз не давам особена стойност на разискваната спогодба, освен като една малка стъпка напред. Аз не очаквам никакви резултати от тая спогодба с Франция. Но мене ми е приятно да отбележа, че най-после Френската република, след толкова безплодни опити, е вече направила една съществена стъпка напред, за създаване по-оживени търговски отношения с нашата страна. Мене ми е приятно да видя изразеното внимание към нашата страна.

Но тук някои господа препоръчаха, за да се постигне независимост от пазарите в Сръбна Европа, да се обърнем към Съветска Русия и да завържем с нея по-интензивни търговски сношения. Г-н Никола Василев, който практически е проучвал въпроса, даде доказателства, че това е невъзможно да стане, не поради нежелание, но поради обективна невъзможност. От Русия ние можем да внасяме риби, хайвер и петрол. За рибите и за хайвера не желая да говоря. Петролът е ценен артикул, който можем да внасяме от Русия, но, г-да, първо, руската петролна индустрия участва във всеобщия петролен концерн и се регулира от правителството, уреждайки търговията на този концерн, и, второ, срещу петрола ние не можем да дадем нито грозде, нито домати, нито ябълки или сливи, защото хората искат благородна валута. Това искат и русите, и много са правни да го искат. Както ние искаме девизи срещу ценния артикул, който изнасяме, за да можем да поръчваме нашите нужди от валута, така и те искат на свой ред за ценния артикул петрола, за който в този момент станат толкова състезания във света, да получат здрава валута. Какво друго можем да изнасяме в Русия?

Иван Петров: Оставете Русия.

Георги Петров: Казаха някои някои да се изнасят грозде, зеленчуци. Искам да се спра на този въпрос. Износ на зеленчуци в Русия? Нищо подобно. Аз ще ви дам в едни щрихи данни от статистиката за външната търговия на Русия през 1937 г. Тая статистика е изработена от икономическата секция при Обществото на народите. От нея вие ще видите, че няма никакъв възможност за стопански отношения между България и Русия, независимо дори от отстъпките, които правителството би се съгласило да направи на исканията на Русия — да има тя в България по един търговски представител във всеки търговски център.

Главните артикули, които внася Русия, са когли, машини, апарати и части. Вносът на тези артикули съставлява 20.14% от цялия внос на Русия. Виждате, г-да, големата индустриална сила, Русия, за която и тук чух да се разправя, внася 20.14% продукти на металната индустрия — 1/5 от цялия свой внос. Второ вносно перо — желязо и желязни произведения за производство на машини — 9.01%. Трето вносно перо — сурова мед. У нас се говори много за гръмчатното развитие на тежката металургическа индустрия в Русия, а Русия внася сурова мед, която процентно, по отношение на цялия й внос, съставлява 8.33%. Четвърто вносно перо — суров калай и произведения от калай — 6.17% от цялия внос. Пето вносно перо — каучук и гутанерча — 5.77% от цялия внос. Няма да изброявам другите пера. Ще се спра само на още едно перо, което може да интересува нас, като скотовъдна страна. Това е — на шесто място — вносът на вълна, прана и непрана. Не платове, а вълна. Нека върху това спрем вниманието си господата, които се занимават с въпроса за възможните стопански връзки с Русия. Вносът на вълна в Русия представлява 5.31% от цялия й внос. Какво, прочее, може да внася България в Съветска Русия? Останалото до цялия процент на вноса в Русия са все артикули, които в България не се произвеждат, а каквото у нас се произвежда, произвежда го и Русия и няма нужда от него. Може ли да се мисли, че ние можем да внасяме в Русия вълна, или готови текстилни произведения? Не, г-да, това е изключено. Действително Русия, скотовъдна и земеделска страна, внася вълна, но знае се, че и България, скотовъдна и земеделска страна, може да внася вълна за нуждите на своята индустрия. Следователно, ние нямаме артикули за експорт в Русия. Ние не можем да внасяме там и готови материали от вълна, т. е. преработена вълна в платове, затова защото българско производство, цялостният капацитет на българската текстилна ин-

дустрия, колкото е, и да го имаме налице, не представлява нищо за Русия, а и не можем да го изнасяме цялия, защото той е нужен и за местната консумация. А освен това, в Русия има индустрия, която сега се заражда, която иска да използва националния руски труд при този слан към машинизиране в страната. Като говоря за това последно обстоятелство, за да не допусне някой, че изпадам във противоречие, мога да направя една конкесия, че по отношение на царска Русия безспорно Съветите правят голем прогрес в индустрията. Но кой е масщабът, за да мърим този прогрес? Масщабът е положението на индустрията в назадна Русия при царския режим, преди революцията и войната, не е индустриална Германия, не е индустриална Франция. Следователно, и в това отношение заблужденията са големи.

Г-да! Аз приключавам моите бележки с едно пожелание. Когато ще излизаме да разискваме въпроси от стопанско естество, не трябва никога да се влияем от нашите политически убеждения и от нашите концепции за обществените работи, а трябва да изхождаме преди всичко от техния интерес на България, на българското производство, защото с много умване можем да докараме едно положение, което ще се окаже най-тежко, най-вредно за интересите на широките народни маси, от името на които често пъти правим прегръщения, за да създадем по някога и една катастрофа за тях. (Ръкопляскания от ляво)

Председателстващ Димитър Пешев: Няма записани други оратори.

Обявявам разискванията за приключени.

Думата има г-н министърът на финансите.

Министър Добри Божилов: Г-да народни представители! Нямах намърение да вземам думата и не бих я взел, ако при разискванията по предложението за одобрение подписаните в София на 6 декември 1938 г. стопански спогодби между България и Франция, ораторите не бяха засегнали някои въпроси. Макар те тези въпроси да бяха засегнати инцидентно, смътам, че не беше загубено времето, и затова моля ви да ме извините, че и аз ще ви отнема няколко минути, за да обясня набързо някои въпроси преди гласуването на спогодбите, като си запазвам правото, при друг случай, да се обясня по-обширно по тези въпроси.

Трябва да знаете, че по отношение на базата, върху която поставят външната си търговия, държавите се разделят на три категории. Първата категория държави имат ограничения за стоковата търговия и за девизната търговия. Към тази категория спадат Германия, Унгария, Италия, Ромъния, Югославия и т. н. Във втората категория са държави, чиято търговия с девизи е свободна, обаче има ограничения за стоковата търговия. Това е важно да се знае, за да не се смътта, че шом като търговията с девизи някъде е свободна, ние можем да разполагаме с девизите както си искаме. Трябва да подчертая дебело това, защото много хора смътат, че шом в Франция, Швейцария, Холандия, Белгия и т. н. девизите са свободни, ние можем да имаме с тях търговия на базата на свободни девизи. Това не е така, защото в тия страни има ограничения за стоковата търговия. Съ големи борби тези държави ни признават правото на малка държава, на която, за да може да живее и да плаща щогоде чуждестранните си задължения, дават една малка част от свободните си девизи, а другата част отива на базата на компенсацията или на клиринга. Значи, в тия страни ограничението на стоковата търговия косвено ограничава и търговията с девизи. Най-после, в третата категория държави — те са съвсем малко: Англия, Египет и Палестина — няма ограничения за стоковата търговия и за девизната търговия. Погръбно се смътат и северните страни като страни с свободни девизи; те принадлежат към втората категория държави, където, макар да няма ограничения за търговията с девизи, има контингентна система, има компенсационна система, която косвено докарва ограничения и в търговията с девизи.

Това, което ще кажа по-нататък, е от полза да дойдем до едно правилно заключение. От 1931 г. досега всичките си съглашения са водени на две бази. Във началото, по-голямата част са били само с Народната банка, чисто технически съглашения за плащания, донкъде засягащи контингенти, обаче никой път митнически тарифи, търговски договори. Тези въпроси се разрешават с съгласието на Министерството на търговията, Министерството на външните работи, Министерството на земеделието и държавните имоти. Знаете, че има учредена една междуправителствена комисия при Българската народна

банка, която разглежда всички тия въпроси и дава само мнения, които по-нататък се одобряват от правителството. Но колкото тази система и да бъде практична, по-еластична, въ смисъл, че ако се явят спорове, Народната банка ще бъде податлива тук, може би именно затова големият спор, който имаме с Белгия за граматната сума от 45 000 000 л. от девалвацията на белгийския франк, отвори очите на пфкон, които почнаха да искат не само банкови, технически, но и международни съглашения, за да има друга процедура при спорове. Знаете каква. При все това, нашето желание винаги е било, за да можем да запазим по-голямата еластичност, да учо-трѣбимъ последни усилия, за да сключваме контрагентни страни да правят съглашения само за плащания, разбира се, когато, както казахъ, съ тѣхъ не се засѣга абсолютно нищо, което да е обект на търговски договори мита, конвенции ветеринарни и др. При все това, ние сме успѣли съ Германия, съ Югославия, съ Ромѣния и съ други две-три страни още — Унгария, Лезотия и др. — тия съглашения да бъдат между емисионните банки или съгласените тѣхни емисионни институти, а съ другите страни сключваме международни съглашения.

Въ началото, когато се сѣмѣгаше, че това е единъ преходенъ периодъ, който ще се изживѣе за 3-6 месеца, за година-две, никой отъ емисионните банки или институти, които бѣха наговорени въ другите страни да се заплаватъ съ тази материя, не поддигнаха въпросъ за отговорността по клиринговите отношения, когато при клирингитѣ една страна изпревари другата въ стойността на вноса, т. е. когато тя остане открита. Въпроситѣ, който се сложи, е че странитѣ, които отиватъ на клирингови съглашения, казваха: нѣмаме девизи, не може да стане трансферъ, но ние искаме да избѣгнемъ поне риска за кредитоспособността на нашитѣ длѣжници, на нашитѣ купувачи, затуй нека имаме поне тази сигурност, като депозирате левовѣтѣ при васъ, та когато се уладе възможностъ за трансферъ, тогава ще го направите. Пфкон индустриални страни, като Чехославия и др. — щомъ левовѣтѣ сѣ депозирани — за улеснение датоха аманетъ въ тѣхна валута съ известна малка лихва.

Но какъвъ е случаятъ съ Франция, търговията ни съ която винаги е била дефицитерна? Въ 1932/1933 г. ние се видѣхме длѣжници съ 50 милиона франка, левовѣтѣ за които бѣха депозирани въ Народната банка. Яви се въпросътъ: кой отговаря, ако стане нѣкаква монетна промѣна, ако се деценира клирингитѣ и левовѣтѣ останатъ въ Народната банка? Народната банка замѣства ли длѣжницитѣ къмъ тѣхнитѣ кредитори и въ трансферно отношение или по отношение на курса, или тя е само единъ посредникъ и действа като посредникъ между длѣжници и кредитори? Поддигна се голѣмъ споръ — тогава спорътъ бѣше съ Белгия и Франция — и слава Богу, че най-подиръ въпросътъ се разреши принципно, като икономическата секция при Обществото на народитѣ свика една конференция, която се занима обширно и взе принципно решение, че навѣждѣ емисионните банки действаватъ само като посредници и не носятъ никаква отговорност за длѣжницитѣ или кредиторитѣ, ако стане девалвация, ако стане децениране, безъ да се извърши клирингитѣ трансферъ. Но това бѣ при положение, когато има изпреварване отъ една страна, т. е. когато имаме клирингъ, по който вноситѣ на левовѣтѣ сѣ изпреваритѣ трансферирането въ чужда валута и, следователно, левовѣтѣ стоятъ въ Народната банка на рискъ на кредиторитѣ. Но тамъ, гдето сме активни, явяваше се въпросъ: може ли Народната банка да държи на тая система и какво би станало съ нашия износъ, когато знаемъ, че се извършва отъ стотина фирми, които сѣ слаби и на които капиталитѣ не възлизатъ на повече отъ 50—100 милиона лева, когато, при трансформацията на нашето земѣлие, презъ известни сезони има за експортъ артикули, които, ако не се изнесатъ въ 24 часа, трѣбва да бъдатъ хвърлени после, защото ще изгниятъ? Такива сѣт грозедо, домати, различните плодове и зеленчуци. Тогава Народната банка дойде до убеждението, че не може 4—5 милиарда лева износъ да се върши отъ експертуритѣ съ 50—100 милиона лева капиталъ, и то когато износнитѣ кредитъ не е организиранъ, когато никоя частна банка не поема да дава кредитъ на експертуритѣ, или ако поема пфкон рискъ, на много познати клиенти дава кредитъ въ много ограниченъ размѣръ, отъ 50 до 100 милиона лева, не може да отиде къмъ милиардъ. А има артикули, какъвто е гроздето, напр., което трѣбва да се изнесе за мѣсецъ и половина, и сѣ необходими за износъ му 500—600 милиона лева. Купувачитѣ-експертуритѣ не могатъ да намѣрятъ този, така нареченъ, народенъ кредитъ отъ производителното население, защото тамъ имаме случаи на

недобросъвестностъ, имаме случаи на вземане на кредитъ грозде до 20—30 милиона лева и неплатане. За Народната банка се постави голѣмата проблема: за да не се компрометира ползата отъ бързото трансформиране на нашето земѣлие, съ което нашиятъ земѣлѣецъ отиде къмъ култура, които му даватъ 2—3 пати по-голяма доходностъ, тя да се нагърби съ този рискъ. Подчертавамъ това, защото нѣма друга народна банка на свѣта която да изпълнява тая ролъ. Всички други емисионни банки сѣ само посредници, а единствено Народната банка върши за своя смѣтка, за свой рискъ откупването на девизитѣ на странитѣ, съ които сме свързани съ клиринги, и сме активни. Подчертавамъ това.

Какво щѣше да стане, ако Народната банка не вършеше това? Следъ единъ-два месеца азъ съмъ сигуренъ, че клирингъ нашия износъ би свърѣлъ и нѣ имаме такава сумагоха, такава недоволство отъ страна на производителитѣ, че не ще може да се справимъ съ положението. Правитѣ сме малки опити и сме се натъквали на такива недоволства и протести, че за насъ е ясно, че другояче нашиятъ износъ не може да върви.

Но поставимъ веднага въпроса: това за производството е хубаво, за износа е хубаво; увеличихме износа отъ 2½ милиарда на 5 милиарда лева, но Народната банка, която е вършила тази услуга не понесе ли нѣкакви рискъ — или както г-нъ Настуховъ постави въпроса — не се ли образваха граматни авоари? Тамъ бѣше малката — и това мога да го декларирамъ съ всичкото си чувство на отговорност — че Народната банка е изиграла тази голѣма ролъ, като е била въ услуга на производството — да се получаватъ много по-големи цени за него, да се изнесе всичко, нищо почти да не остане въ България. Но съ своитѣ транзакции Народната банка е услѣла досега нито единъ левъ рискъ да не понесе въ продължение на 7½ години. (Рикопѣкания отъ дѣно) Тази ролъ е била благотворна, азъ ще си позволя да подчертая това съ единъ само случай. Въ България по-рано сѣвсемъ малко хора се занимаваха съ износъ на яйца, обаче дойдохме до единъ моментъ, когато яйцето стана въ селото важна размяна монета. Ние изнасяме 2 000 вагона яйца, колкото Югославия, цената е 4 пати по-голяма отъ България. Въ Югославия, цената на едно яйце е по-малко 1 л., а у насъ селянитѣ взема близо 2 л. за едно яйце. Дотогава, докогато това е възможно, ще следваме тази политика, която досега, 7 години, слава Богу, не даде никакви рискъ. Какво по-хубаво отъ това — да изнасяме всичко, да насърчаваме производителитѣ и да имъ дадемъ възможностъ да получаватъ по-голяма цена за своитѣ произведения — докогава, докогато това е възможно?

Ще ми зададете, може би, въпроса: какви сѣт тия финансови транзакции? Г-да! Нито е нужно, нито имамъ възможности, нито имамъ време да ви обясня. Ще ви обясня само, че Народната банка е изпълнила едно задѣжение отъ 80 милиона лева златни къмъ Ню-Йоркъ, Лондонъ и Парижъ въ долари, лири и французки франкове съ германски марки. Народната банка е изплатила 45 милиона динари къмъ Югославия, за които трѣбваше да даде 90 милиона лева други златни девизи въ марки. Народната банка получава годишно, безъ да дава девизи, за пазници повече отъ 30—35 милиона лева въ така нареченитѣ регистър-марки. Затова тя може по-ларжъ да дава разрешения за изгнания. Плюсъ това, най-големиятъ активъ на Народната банка, по който не бихъ могълъ, за съжаление, да се сира сега по-подробно, е тои: суровитѣ материали, които се изнасятъ съ златни девизи, за които вече е установено, че по клирингъ не могатъ да се доставятъ — никоя страна не дава сурови материали по клирингъ — ние ги вземаме отъ Германия на базата на транзитна търговия и така доставимъ повече отъ половината отъ суровитѣ материали, нужни за нашата индустрия. (Викове „Браво“ и рикопѣкания)

Азъ ще имамъ случай по-нататъкъ да ви обясня, защото вчера се спомена, че Народната банка едва ли не се е обърнала на бирническо учреждение съ събирането на премиятъ Г-да! Ние не можемъ да оставимъ такава дискриминация, когато единъ трѣбва да плати 33% премия, а другъ, безъ да плати премия, да използва тия сурови материали, които ни се даватъ, макаръ на транзитна база, отъ Германия срещу наше задѣжение да плащаме макаръ и съ така нареченитѣ водни контингенти и т. н.

Но като ви увѣрявамъ, че Народната банка, макаръ и по балансъ от време-навреме да показва по-големи количества марки по така нареченитѣ репортни термини слѣпки, свързани съ разни лица и банки на различна база, тя е избѣгвала досега риска и е гледала да не бъде открита, защото следъ нещастния случай следъ голѣмата

война, когато се стопиха 3 милиарда лева в марки, които имаше да се получават от Германия, когато два управителни съвета на Народната банка умъркна с огорчението, че бяха разкарвани по прокурори и следователи, азъ ви увървамъ, че никой не може да спи спокойно, ако не е откритъ въ марки, или, най-малкото, ако не е балансиранъ. (Ржкоплъскания) Да ви казвамъ какъ банката прави тия транзакции, смѣтамъ, че нито му е мѣстото, нито му е времето.

Но явява се и другъ единъ въпросъ. Казва се: вие поддържате изкуствено банковия курсъ на марката и съ това насърчавате нашия износъ само къмъ Германия. Едновременно, много умѣстно се постави въпросътъ отъ единъ отъ преждеговорившиятъ оратори: добре, но по отношение на вноса тогава е тъкмо обратното. Това, което е въ износа, тъкмо то е въ наша полза. Ние отъ него можемъ да бъдемъ доволни. Казахъ ви случая съ цената на яйцата у насъ и въ Югославия, а мога да ви приведа и случаи съ други износни артикули.

По отношение на вноса най-напредъ да направя една уговорка: за насъ не е неизвестенъ класическиятъ принципъ, че е опасно да свързваме нашия износъ съ една страна съ повече отъ 30%, водими отъ всѣкакви съображения: и икономически, и политически и др. Но нашиятъ износъ въ Германия е 50% или повече отъ 50%, а нашиятъ редовенъ вносъ отъ Германия не е повече отъ 30%. Другото сж държавни доставки, случаенъ вносъ на други начала, за които вие се сѣщате и за които азъ не мога да говоря повече.

Но какво става съ нашата вносна търговия при курсъ на марката 32.5 л. — защото е възможна вносна търговия при съответенъ курсъ на марката. Говоря за обикновената търговия. Не сж ли по-скъпи внасяните у насъ стоки отъ изнасяните? Е, добре, вие знаете, че въ 1936 г. постигнахме съгласие съ Германия. По редъ съображения германцитъ бяха много разумни и разбраха, че поставянето на търговията ни на взаимни, на компенсационни начала е еднакво полезно за тѣхъ, защото и тѣ желаятъ не само да купуватъ отъ насъ, но и да ни продаватъ. Ние поставихме като общо правило: $\frac{2}{3}$ отъ нашия износъ да мине къмъ клирингъ и $\frac{1}{3}$ да мине на компенсационни начала. Напоследъкъ износътъ на 50.000 глави свини за Германия, на стойност около 100 милиона лева, стана при 100% компенсация. Значи, оставя се марката да си намери своя курсъ на пазара. Въ зависимостъ отъ това, какво изнася нашиятъ вносителъ, ще плати съответния курсъ на марката при дадена отрицателна премия. Отрицателната премия е стигнала най-много въ миналото 8%, а напоследъкъ, презъ най-усиления сезонъ на търговията ни съ Германия, при износа на свине за Германия, ние не можемъ да регистрираме по-голяма отрицателна премия отъ 2%. Това показва, може би, че Германия на своята експортна търговия дава нѣкои премии, за да прави своите стоки конкурентноспособни на международния пазаръ спрямо стоки на други страни. Това е възможно. Въ всѣки случай фактътъ, че вносителътъ, който има възможностъ да работи съ отъ 2 до 8% най-много отрицателна премия, намира смѣтка да купи стоки при 100% компенсация въ Германия, показва, че курсоветъ съ ценитъ сж така нагодени, че вносителътъ българинъ може да купува.

Засегна се въпросътъ: не е ли свързана тази стопанска дейностъ съ една политика? Мисля г-нъ Пастуховъ повдигна този въпросъ.

Г-да! Азъ трѣбва да ви декларирамъ, че отъ 7 години, откакто се водятъ преговори съ Германия, съмъ вземалъ почти винаги участие. Нито азъ съмъ говорилъ за политика, нито германскитъ представители сж си позволявали да заговарятъ за политика. Говорили сме за стопанско приятелство, говорили сме, че Германия и България се допълватъ чрезъ вноса на индустриални и чрезъ износа на земеделски произведения. Изказвали сж се нѣкои претенции и пожелания. Но, г-да, да не забравяме, че Германия взема 55—60% отъ нашия износъ, а нашиятъ износъ за Германия е по-малкъ отъ 1% отъ цѣлия германски вносъ. При едно коректно, при едно лоялно държане, ние минаваме, тъй да се каже, между калабалъка, безъ много много да претендираме. (Смѣхъ, ржкоплъскания и гласове „Браво!“) И така върви отъ 1931 г. досега. Това е истината. По тия въпроси политика не сме правили.

При все това, азъ трѣбва да ви кажа нѣколко думи, защо такава голяма частъ отъ нашия износъ отива въ Германия. Набързо ще ви кажа това. Защото, въпреки всичко, въ Централна Европа Германия си остава най-големиятъ консумативенъ центъръ на земеделскитъ артикули, които ние изнасяме следъ трансформирането на нашето земеделие. На второ мѣсто — защото германскиятъ

пазаръ е по-безпрепятственъ. Докато въ всѣка друга държава се правятъ рекламации и за най-дребните работи, въ Германия всичко отива много гладко. На трето мѣсто — защото, при слабата финансова мощъ на нашитъ експортъори, тѣ щомъ изнесатъ за Германия, телеграфически си получаватъ превода. Трѣбва да признаемъ, че много отъ нашитъ фирми могатъ да работятъ само благодарение на народния кредитъ и на политиката на Народната банка. Само така е възможенъ този износъ въ Германия за около 2½ милиарда лева отъ цѣлия нашъ износъ 5 милиарда лева. На четвърто мѣсто — затуй, защото сезонътъ на износа на нашитъ артикули съвпада съ сезона за вноса на индустриални продукти отъ Германия и тамъ се намиратъ по-лесно компенсации, даже когато тия компенсации сж, както казахъ, 100%, или, както е обикновено, $\frac{1}{3}$ частъ.

Обаче какъ става търговията съ другитъ страни — Холандия, Белгия, Швейцария и Франция? Търговията става на базата на частнитъ компенсации, защото, ако ние не бѣхме преминали отъ системата на клирингитъ къмъ системата на частнитъ компенсации, ние щѣхме да имаме съ тѣзи страни винаги една дефицитерна търговия, както е било въ миналото, а то значи, че ние най-малкото ще имаме неприятности после за изплащанията, за трансферирането на сумитъ при едно денонсиране. Макаръ че се оградихме не само съ тълкуването на икономическата секция при Обществото на народитъ, но и съ условия изрични въ договоритъ, съ декларация отъ самитъ носители въ смисълъ: „Внасямъ тия левове, обаче ако Народната банка не може да извърши трансфера било поради липса на девизи, било че се измѣни курсътъ, не отговаря; ако се увеличи курсътъ, азъ ще допълая, а ако се намали курсътъ, азъ ще си взема обратно“, въпреки това една дефицитерностъ въ търговията е неприятна. Затова преминахме, както знаете, къмъ системата на частнитъ компенсации. Въпреки това, търговията пакъ не върви съ тия страни, защото не може въ момента, когато има износъ, да има и търсене за вносъ, защото се намираме предъ два фронта: отъ една страна експортъоритъ, които искатъ да наложатъ една по-голяма премия, максимумъ 35%, и отъ друга — вносителитъ, които иматъ всичкото желание и интересъ, чрезъ задържане на вноса, да смъкнатъ премията и да получатъ франковетъ по-евтино. И действително, ние виждаме, че за швейцарскитъ франкове често пѣти премията е 23—24%, а за чехскитъ крони е 27—28% и т. н. Въ тия моменти, за да можемъ да услужимъ на нашитъ експортъори, за да можемъ да услужимъ на нашитъ производители, ние измѣнихме закона за платежитъ срѣдства и разрешихме на частнитъ банки максимумъ за 6 месеца да даватъ аванси на експортъоритъ срещу тия девизи, за да нѣма пресилване въ даденъ моментъ, за да можемъ да стоимъ на една постоянна премия, което е еднакво въ интересъ и за експортъори, и за вносители.

Трѣбва да кажа нѣколко думи специално за конвенцията, сключена съ Франция. Въ началото тая конвенция бѣше сключена на базата на клиринга. Азъ споменахъ вече, че стигнахме до 50 милиона франка на открито, дефицитери. Появиха се спороветъ кой ще отговаря и т. н. Но времето ни помогна, за да излѣземъ лесно отъ туй положение. Какъ? — Задълженията ни бѣха по курса франкъ Поанкаре — 540 л. за единъ франкъ; дойде франкъ Блумъ, който падна на 380 л.; дойде следъ туй и франкъ Даладе, който падна на 239 л. Всичко това бѣше въ полза на българския длъжникъ. Това помогна, за да можемъ да изплатимъ по-лесно. Но предвидъ на това, че ние седимъ на становището: Народната банка не отговаря за трансферитъ и предвидъ на това, че сумата се бѣше доста намалила — все пакъ останаха още 10—15 милиона франка — презъ 1936 г. ние минахме на базата на частнитъ компенсации съ Франция, т. е. франкузитъ ще купуватъ отъ насъ, за да можемъ и ние отъ тѣхъ да купуваме, като спазваме възприетия принципъ съ другитъ държави, които даватъ свободни девизи — че за нашитъ външни задължения трѣбва да ни дадатъ една частъ свободни девизи 30%. А тѣ държави, че на тѣхнитъ кредитори, на които още не е платено по липса на авоари, за да могатъ да имъ бждатъ трансферирани сумитъ, безъ тѣ да губятъ нѣщо, отъ остатъка 70%, отъ така наречената компенсационна транша, безъ премия да се отстъпятъ 17.5%, а 52.5% само да се компенсиратъ. Много ясно е, че при една такава дискриминация износъ не можеше да стане въ Франция по простата причина, че този български експортъоръ, който може да вземе премия върху 70% отъ износа въ друга страна и да отстъпи 30% на Народната банка, нѣма за французкитъ кредитори да отиде да си намали премията, като получи премия само върху 52.5% отъ

износа, а другият 17.5% да отстъпи безъ премия, за да ускори плащането на френските кредитори. Следъ една година и нѣщо французи се убедили, че действително нашето становище бѣше вѣрно. Затова, както казахъ, и девалвацията на франка на нѣколко пѣти ни помогна, и закупуването на тѣхнитѣ креанси съ една отстъпка, възлизаща до 28.5%, ни помогна и ние стигнахме до едно положение да разчистимъ терена съ така нареченитѣ замръзнали тѣхни вземания. Тогава казахме: сега е моментътъ да сключимъ една нова спогодба на плащане, обаче, на същата база, както съ другитѣ държави, за да нѣма прѣчки да огива нашиятъ износъ за Франция. Но и ние отъ ваша страна — казахме това на французитѣ — ще трѣбва да третирате нашитѣ земеделски произведения еднакво съ земеделскитѣ произведения на другитѣ страни, съ които имате уговорени тайни клаузи за известни отстъпки и т. н. Всичко това се уреди, теренътъ е разчистенъ, контингентитѣ, които се даватъ, не сѣ много, но въ всѣки случай тѣ сѣ повече, отколкото досега.

Отъ друга страна, разговоритѣ, които имаме за засилване на търговията на транзитни начала въ връзка съ нашия тютюнъ при голѣмото количество тютюнъ „Виргиния“, което тѣ купуватъ отъ Америка, вѣрвамъ, че ще дадатъ още по-добри резултати. Защото ние имъ казахме: направихме грѣшка; така или иначе 15 години загубихме американския пазаръ, още не сме стигнали до максималното количество, което нѣколко пѣти непосредствено следъ голѣмата война сме продавали тамъ; за васъ е по-удобно и по-лесно, имате всичкитѣ възможности и връзки, вмѣсто да давате на Америка долари или французки франкове, да ѝ давате български тютюни срещу тютюна „Виргиния“. По този начинъ търговията съ Франция ще се съживи. Може би това не е така лесна работа да се постигне, но азъ вѣрвамъ, че въ рамкитѣ на тая спогодба, която се предлага сега за одобрение, ние ще имаме единъ по-добъръ резултатъ, отколкото досега. И надеждата, щото чрезъ транзитната търговия да се засили още повече търговскитѣ обмѣни между Франция и България, е голѣма.

Затуй азъ намирамъ, че предлаганата спогодба е напълно въ интереса на българското стопанство и ви моля да я одобрите. (Продължителни ръкоплѣскания)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване предложението.

Тѣзи г-да народни представители, които приематъ предложението за одобрение подписанитѣ въ София на 6 декемврий 1938 г. стопански спогодби между България и Франция, моля, да вдигнатъ рѣка. Единодушно Събранието приема.

Давамъ 10 минути отидихъ.

(Следъ отидиха)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Заседаието продължава.

Минаваме къмъ втората точка отъ дневния редъ —

ВТОРО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА РЕВИЗИРАНЕ ДОГОВОРИТЪ ЗА НАЕМЪ НА ФОНДОВИ ЗЕМИ, ЗАСЪТИ СЪ ПРОЛѢТНИ КУЛТУРИ ПРЕЗЪ 1938 г.

Има думата г-нъ докладчикътъ.

Докладчикъ Никола Вачковъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ

за ревизиране договоритѣ за наемъ на фондови земи, засѣти съ пролѣтни култури презъ 1938 г.

Чл. 1. Наемитѣ за земятъ на училищни, общински, скотовѣдни, читалищни и др. фондове, както и тия на обществени, благотворителни и духовни учреждения, засѣти съ пролѣтни култури презъ стопанската 1938 г., съ изключение на засѣтитѣ съ оризъ и конопъ, ако сѣ въ размѣръ по-голѣмъ отъ 40 л. на декаръ, се намаляватъ: съ 50% — ако реколтата е пострадала отъ сушата отъ 50—70% и съ 60% — ако реколтата е пострадала повече отъ 70%. Така намаляниятъ наемъ, обаче, не може да бѣде въ никой случай по-малкъ отъ 40 л. на декаръ.

Намалянието на наемитѣ се извършва по списъци, съставенитѣ отъ комисия: кметътъ или неговиятъ представител, учител и председател на земеделско-стопанската задруга и одобрени предварително отъ директора на областната земеделско-стопанска дирекция или упълномощеното отъ него длъжностно лице.

Възникналитѣ спорове въ връзка съ приготвянето на списъцитѣ между комисиятъ и заинтересуванитѣ стопани се разрешаватъ окончателно отъ съответния околийски агрономъ.

Г-да народни представители! Съ задоволство трѣбва да се констатира заинтересуваността на народното представителство и на българската общественостъ относно проблемитѣ на земедѣлието, което е главниятъ факторъ и основа за напредъка въ България. Желателно е по всички земеделски въпроси нашата общественостъ, народното представителство и отговорнитѣ фактори да сѣ единни. Особено това се налага при днешнитѣ условия.

Г-да народни представители! Фондовитѣ земи донасятъ приходи за общинскитѣ бюджети. Да бждатъ събрани тия земи, които възлизатъ на хиляди декари, наедно — това въ днешно време е съвършено невъзможно. Но единъ пѣти събрани тия земи въ голѣми стопанства, тѣ ще могатъ да се използватъ най-рационално, а същевременно ще могатъ да се отстранятъ всичкитѣ прѣчки за правилното имъ и рационално използване, за тѣхното торене, напояване, а също и за въвеждане на машинната обработка. Тия земи, правилно използвани, ще могатъ да дадатъ както на общинитѣ, така и на наемателитѣ повече доходи, отколкото даватъ днесъ. За да могатъ да бждатъ по-добре торявани тия земи и да се използватъ по-рационално, тѣ трѣбва да бждатъ отдавани подъ наемъ за по-дълги срокове. Тѣ трѣбва да станатъ нѣщо като мостъ, презъ който да минатъ за напредъкъ всички земеделски стопани, да бждатъ като училища за по-рационално обработване на земята.

Г-да народни представители! Трѣбва да се има за принципъ, че нашето земеделско стопанство трѣбва да бжде направлявано. Трѣбва да има педагози-агрономи, които да подготвятъ младежта още въ основнитѣ училища, въ прогимназията по въпроситѣ на земедѣлието. Въ стопанствата, образувани отъ фондовитѣ земи, трѣбва да бждатъ застъпени по-доходни култури. Следъ като младежта въ село се научи да присажда, самитѣ държавни разсадници тогава ще станатъ съвършено излишни.

Г-да народни представители! Трѣбва да отблъсна една погрѣшна мисль. Нѣкои наши общественици се изказваха, че фондовитѣ земи трѣбвало да бждатъ продадени, защото отъ тѣхната продажба щѣли сме да получимъ милиарди лева. Тая мисль трѣбва да бжде съвършено изключена. Напротивъ, ние трѣбва да възприемемъ това, което е узаконено съ 5-годишния планъ на Германия: да не може земята на земеделския стопанинъ да се продава. Непродаваемостта на земята на земеделския стопанинъ е нѣщо абсолютно нужно и у насъ. По такъвъ начинъ земята на земеделския стопанинъ ще му бжде осигурена. Заедно съ това ще трѣбва да се прѣкара единъ законъ — да не може да става и раздробяване на земята.

Значи, трѣбва да се изключи продажбата на фондовитѣ земи; трѣбва да се стремимъ къмъ това, щото тия фондови земи да донасятъ повече доходи на самитѣ общини и на държавата чрезъ рационалното имъ обработване, като същевременно бждатъ задоволени съ земя малолетнитѣ и безимотнитѣ селяни, на които да се даватъ тия земи за обработване за по-дълги срокове.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народниятъ представител г-нъ Екимъ Екимовъ.

Екимъ Екимовъ: Г-да народни представители! Позволявамъ си въ връзка съ чл. 1 на настоящия законопроектъ да обърна вашето внимание на следното. Конопътъ съ голѣми усилия можахме що-годе да го въведемъ въ Северна България и днесъ заема тамъ вече доста голѣма площъ. Създадохме въ Свишовско една първа по рода си въ страната кооперативна чукачка на конопъ. Съ този законопроектъ се изключватъ отъ намаляние на наемитѣ фондовитѣ земи, засѣти съ конопъ. По този начинъ ние не само че материално ще ошетимъ тия хора, които сѣ станали първи пионери за въвеждане на конопената култура у насъ, но ще ги ударимъ и морално, като дадемъ да се разбере, че ги оставяме подъ удара на кризата, която претърпѣ тая година нашето земеделско стопанство.

Конопътъ въ Северна България тая година никакъ не стана. Той стана много низкъ и много рѣдкъ. Затова азъ моля — и вѣрвамъ, че уважаемиятъ министъръ на земедѣлието ще се съгласи съ мене — чл. 1 отъ настоящия законопроектъ да се прередактира въ смисълъ: следъ думитѣ „съ изключение на засѣтитѣ съ оризъ“, да се преманхатъ думитѣ „и конопъ“. Моля почтаетъ народнитѣ представители да приематъ да се изхвърлятъ отъ текста на чл. 1 тия думи: „и конопъ“.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Ще поставя на гласуване предложението на г-нъ Екимовъ. Които приематъ въ текста на чл. 1 думитѣ „и конопъ“ да се зачеркнатъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Кои то приемат чл. I, както се докладва, като се зачеркнат думите „и коноп“, моля да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Вачков: (Чете)

„Чл. 2. Спира се принудителното събиране на дължимите наеми за наети земи, обектът на този закон, през 1937/1938 г. до установяване на размяна им, съгласно постановленията на този закон.“

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Никола Търкаланов.

Никола Търкаланов: Искам да се направи въ текст на този член една поправка, съ която моля г. докладчика да се съгласи, защото въобще е направена грешка. Предлагам чл. 2 да има следната редакция: „Спира се принудителното събиране на дължимите наеми за наети земи, обектът на този закон, до установяване на размяна им, съгласно постановленията на този закон.“ Значи изхвърля се само думите „през 1937/1938 г.“

Докладчик Никола Вачков: Съгласен съм, защото въ заглавието и въ чл. I се поменява 1938 г. Да не се повтаря и тук. Думите „през 1937/1938 г.“ ще трябва да се заличат.

Председателстващ Димитър Пешев: Ще поставя на гласуване предложението на г-н Търкаланов. Тъзи от г-да народните представители, които приемат въ текста на чл. 2 да се зачеркнат думите „през 1937/1938 г.“, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Ще поставя на гласуване чл. 2. Които от г-да народните представители приемат на второ четене чл. 2, без думите „през 1937/1938 г.“, които се зачеркнаха, съгласно предложението на г-н Търкаланов, което предложение се прие, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Вачков: (Чете)

„Чл. 3. Наемателите, които не сж земеделски стопани и земеделски работници и не сж работили прѣко наетите земи, не се ползват отъ облагоите на настоящия закон.“

Председателстващ Димитър Пешев: По чл. 3 не е записан никой да говори. Ще го поставя на гласуване.

Тъзи от г-да народните представители, които приемат чл. 3 тъй, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик Никола Вачков: (Чете)

„Чл. 4. Ползват се отъ облекчението по настоящия законъ ония наематели, които до 1 май 1939 г. изплатятъ наема. Въ противенъ случай ще изплатятъ цѣлия наемъ.“

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Димитър Гичев.

Димитър Гичев: Г-да народни представители! Излишно е да мотивирам много предложението, което е направено по този член за измѣнение на датата 1 май 1939 г., защото по този въпросъ отчасти се изказахме при разискванията по законопроекта на първо четене. Трѣбва да отбележа, че докато комисията е взела актъ отъ тѣзи бележки, които се направиха при първото четене по текста на чл. I, и неговата редакция сега е оточнена въ смисълъ, че включва всички обществени земи, а не само фондовите, то, за голѣмо съжаление, новата редакция на чл. 4, дадена му отъ комисията, ако остане така и не бѣде прието предложението, което е направено за нейното измѣнение, прави закона всъщностъ безъ цель, обезсмисля всичко, което е направено съ предшествуващите три члена. Защото ще се съгласите, че като давате облекчение на едни най-бѣдни стопани, засегнати отъ сушата, лишени отъ собствена земя и други странични приходи, а ги задѣлжавате да изплатятъ намаляения наемъ до 1 май, при условие, че онии, които не се издѣлжи до 1 май, нѣма да се ползват отъ облекчението, фактически никой не облекчавате. Питамъ въ този, който е засегнатъ отъ сушата и поради това признаваме, че не е въ състояние да плати наема си, отъ какво ще получи срѣдства презъ зимата, за да плати презъ м. май? Отъ коя култура земеделецътъ получава доходи преди 1 май? Очевидно, това е една грѣшка.

Ето защо азъ бихъ молилъ да се съгласите да сложимъ една по-късна дата — 15 септември, или 1 септември, когато хората ще иматъ пари отъ харманъ, или отъ продажба на кокошки, или отъ продажба на грозде и т. н. Намирамъ, че 15 септември е една удобна дата.

Друга една поправка, която искамъ да направимъ въ закона, за да бѣде по-справедливъ, е следната. Като приемаме, че на засегнатите, отъ сушата стопани, които досега не сж платили наема си, трѣбва да намалимъ наемите, нека да възприемемъ сжщото и за ония стопани, които, макаръ да сж били засегнати — комисията ще каже засегнатъ ли е или не отъ сушата даденъ стопанинъ — сж били по-старателни, искали сж да бѣдатъ изправни въ своите задѣлжения и отъ тукъ — оттамъ сж намѣрили пари и сж платили наема сж. Несправедливо ще бѣде да ги поставимъ въ тежко положение, да ги лишимъ отъ облагоите по закона затова, че сж се постарали да бѣдатъ изправни въ своите задѣлжения. При това, за да се избѣгне връщането на суми, можемъ да възприемемъ за такива стопани това, което сж платили въ повече, да бѣде прихваното срещу наема имъ за следващата стопанска година. По този начинъ всички пострадали отъ сушата стопани ще бѣдатъ еднакво третирани, косто е и справедливо.

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Жико Струнджев.

Жико Струнджев: Г-да народни представители! Азъ съмъ направилъ предложение за измѣнение на датата, по който въпросъ говорѣ вече г-н Гичев. Ако г-н министрътъ би се съгласилъ, азъ сиѣтамъ, че е умѣстно да се приеме датата 15 септември. Азъ съмъ писалъ въ предложението си 1 септември, но се присѣдинявамъ къмъ предложението на г-н Гичев, да бѣде 15 септември. Изхождамъ отъ съображението, че месеците януарий, февруарий, мартъ сж консумативни, презъ тѣхъ земеделците изразходватъ всичко, дори купуватъ нѣкои работи и не могатъ да платятъ на 1 май.

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Христо Геренковлиев.

Христо Геренковлиев: Г-да народни представители! Присѣдинявамъ се къмъ мнението на г-н Гичев. Изглежда, че не всички отъ насъ познаватъ издѣно въпроса. Ние намаляваме наемите само на ония стопани, които не сж ги изплатили, а не и на тѣзи, които сж ги изплатили. А сж платили наемите си тѣзи, които сж засѣли заетите земи съ пролѣтна култура, защото такива земи се смѣтатъ за угаръ, наемателътъ трѣбва наесенъ да ги засѣе съ зимница, и ако не си плати наема, угарътъ ще му бѣде отнета. Такъвъ човѣкъ е вземалъ пари въ заемъ, за да си плати наема, само и само да не му се отнеме угарътъ. И ако днесъ, когато намаляваме наема само на онѣзи, които не сж си платили, не намалимъ наема и на тѣзи, които сж платили, идущата година, утѣрявамъ ви, никой нѣма да плати.

Азъ ви моля, г-да, да се съгласите, што облагоите, отъ които ще се ползватъ тѣзи, които не сж платили, да се дадатъ и на онѣзи, които сж си платили. (Рѣкоплѣскания отъ лѣво)

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Георги Петраковъ.

Георги Петраковъ: Г-да народни представители! Азъ не искамъ да се демагогствува съ общинските приходи. (Рѣкоплѣскания отъ дѣсно и центъра) Г-н министрътъ на земедѣлното внася този законопроектъ за даване облекчение на крайно бѣдните, които не сж могли да си платятъ наема. Нѣма защо сега да искаме да се даватъ облекчения и на тѣзи, които сж си платили и по този начинъ да изкарваме отново парите отъ касите на секретарь-бирничите.

Отъ лѣво: Нѣма да се връщатъ.

Георги Петраковъ: Г-да! Вие знаете въ какво плачевно състояние се намиратъ днесъ общините. Ние обсъдихме подробно този въпросъ въ комисията. Азъ поддържамъ напълно редакцията, която се прие въ комисията и ще гласувамъ за чл. 4 така, както е даденъ въ доклада на комисията.

Председателстващ Димитър Пешев: Има думата народният представител г-н Екимъ Екимовъ.

Екимъ Екимовъ: Г-да народни представители! Въпросътъ е много сериозенъ. Той изникна поради сушата и съ него не бива да се демагогствува. Азъ си позволявамъ тукъ да ви кажа, че ще бѣде голѣма несправедливостъ, ако ние опростимъ наемите на тия, които не сж платили, а не опростимъ на тия, които сж платили. (Рѣкоплѣскания)

А защо има стопани, които са платили? Затова има съществени причини, които трябва да бъдат доведени до вашето знание. Много от фондовите земи се отдават вече при предварително заплащане на наемите. Комисията беше справедлива, като ограничи, че от този закон ще се ползват само непосредствено обработващите земята стопани. Не се дава възможност от този закон да се ползват тия, които спекулират за смъртта на фондовите земи. Инак ние няма да отидем към една справедливост, а ще правим демагогия. Азъ ставам изразител на желанието на хората от моята избирателна колегия. Нещо повече, ставам изразител на желанието на селяните от с. Караманово, Свищовско, което е най-много засегнато в този момент. Нося писма от кооператори и от земеделски-стопани, и това, което ви говоря, е продиктувано от техните желания и съобразено с моите разбирания. Азъ ви моля да се съгласите да се намали съответно процентът на наемите и на тия, които са платили, като платеното въ повече отиде за смъртта на следващата година.

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата народният представител г-нъ Никола Търкалановъ.

Никола Търкалановъ: Г-да народни представители! За съжаление, трябва да се констатира, че наистина, колкото се дойде до облекчение или до опрощаване, ние се надпреварваме да наддаваме, защото често държимъ смъртка за галерията и за избирателите си. И въ конкретния случай мисля, че нищо друго не движи нито г. Гичевъ, нито никой другъ...

Димитъръ Гичевъ: Ако е въпросъ да Ви оскъблямъ, азъ мога повече да Ви оскъбямъ.

Никола Търкалановъ: И тази изповяд, която направил колегата Екимовъ, говори, че точно това стимулира народните представители, които искатъ да се продължи този срокъ.

Димитъръ Гичевъ: Ако Вие съдите по себе си...

Никола Търкалановъ: Г-нъ Гичевъ! Недейте ме закача, не оставамъ никому дълженъ!

Г. г. народни представители! Какво правимъ, ние? Правимъ 70% намаление на отъзи, които са наели фондови земи, които са засегнати отъ сушата и които не са платили следъ като са се ползвали отъ тия наети имоти.

Предположете, че вие сте наемател на 10—20 декара фондова земя, че сте я наели за 200 л. и като направимъ 70% намаление, остава да платите 60 л. Вие не само, че не сте ги платили досега, както сте били длъжни — когато и сезонътъ е минал, когато общинските учреждения може да иматъ нужда отъ тия средства — но ви даваме възможност и още шест месеца да не ги платите. Какво искате повече отъ това? Погледнете въпроса друго-яче. Давате ли си смъртка какви „услуги“ ще направите на отъзи културни институции, които са засегнати отъ това намаление? Овзи денъ се изнесе отъ тази трибуна, че като се прави това намаление, за издръжката на общинските разпореждания ще трябва да се предвидятъ средства. А знаете ли колко училища се издръжатъ отъ тия фондови земи? Единъ примъръ ще ви дамъ. Пазарджишкото училище се издръжа само отъ фондови земи, които са засети съ конопъ, а ние сега съ една лекота решаваме този въпросъ, защото въ едно-две села раколтата на конопа не била добра. Тамъ се плащатъ 700—800 л. наемъ на декаръ. И когато утре вие отидете въ Пазарджикъ, няма ли да ви зададатъ въпроса: защо на хора, които спечелиха много, вие имъ дадохте намаление така съ една лекота? Така не се законодателствува!

Г-да народни представители! Азъ не искамъ да умаловажавамъ вашите разбирания, но касае се едновременно да се запази и моралътъ на българските граждани, на българските данъкоплатци въ техните частно-правни отношения. Ти си взелъ подъ наемъ извести земи, но дошло бедствие и ние сега ти намаляваме наема. Ти не можешъ да искашъ всичко да ти бъде опростено. Ти ще платишъ една частъ, за да не се поощрява всеки да мисли, че до година може да дойде единъ законъ, по силата на който да бъде опростено всичко. Ние казваме: до 1 май ще платишъ. Казвате: отъ къде ще вземе наемателътъ. Ако единъ наемател на фондови земи трябва да плати 400—500 л. — ще може да отиде тия 500 л. и да плати, защото напролетъ ще продаде агнета или ярета.

Димитъръ Гичевъ: Тия, които взематъ такива земи подъ наемъ, няматъ агнета.

Никола Търкалановъ: И затова комисията, водима отъ тия събражения, моли ви да се съгласите, да бъде разрешенъ въпросътъ по този начинъ, който тя предлага. Другото е, казвамъ пакъ, наддаване, за да се харесваме другаде. Така небива да се законодателствува. (Ржкопческаниа отъ дъсно и центъра)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Има думата г. министра на земеделието и държавните имоти.

Министъръ Иванъ Багряновъ: Моля г-да народните представители, които направиха предложения противни на предложени текстъ на чл. 4, да си представятъ предложения писмено, за да бъдатъ тѣ гласувани, и каквото приеме Камарата, съ това съмъ съгласенъ. (Ржкопческаниа отъ дъсно и центъра)

Председателстващъ Димитъръ Пешевъ: Постъпило е предложение отъ народния представител г-нъ Жико Струнджевъ, датата „1 май 1939 г.“ въ чл. 4 да бъде измѣнена на „15 септември 1939 г.“.

Който отъ г-да народните представители приема това предложение, моля, да вдигне ръка. Множество, Събраниято приема.

Ще гласуваме тогава чл. 4 съ това измѣнение.

Тия отъ г-да народните представители, които приематъ чл. 4 тъй, както се докладва, съ туку-що приетото измѣнение, моля да вдигнатъ ръка. Множество, Събраниято приема.

Димитъръ Гичевъ: Имате грѣшка г-нъ председателю. Има писмено предложение: на тия, които са платили, да имъ се прихване намалението на наема идната година.

(Председателското мѣсто заема председателятъ Стойчо Мошановъ)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Пристъпваме къмъ трета точка отъ дневния редъ:

ПЪРВО ЧЕТЕНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТА ЗА БЮДЖЕТА НА ДЪРЖАВАТА ЗА 1939 БЮДЖЕТНА ГОДИНА — ПРОДЪЛЖЕНИЕ РАЗИСКВАНИЯТА

Има думата народният представител г-нъ д-ръ Петко Балкански.

Д-ръ Петко Балкански: (Отъ трибуната. Чете) Г-да народни представители! Днеска, когато свѣтътъ се тресе и съществуването на малки и голѣми народи е поставено на карта, когато извъ улицата на Еврона подпалвачите отъ миналото търсятъ незагасналите още огньове, когато народътъ срещу народъ, настрѣхнали, са застанали единъ срещу другъ, за да отстаиватъ своите права и своето съществуване, въ единъ моментъ, когато нѣколко меча са издигнати, за да прекрояватъ картата на Еврона и свѣта, намъ, представителите на българския народъ, е представенъ за разглеждане и за одобрение бюджетопроектътъ на държавата за 1939 г.

Г-да народни представители! Известни са пропастите, които донесе Свѣтовната война не само за победените, но и за победителите. Победените народи, какъвто беше и българскиятъ народъ, трѣбваше да лѣкуватъ рани, дълбоки до кокала, и да събиратъ сили за своето тежко и трагично съществуване, а победителите откриха приходоизточници не по силата на своите народи, за да въоръжаватъ армии, не за да отстаиватъ и да отбраняватъ позиции, а за да държатъ въ подчинение ограбени народи и техните земи. Обаче и тукъ, и тамъ, и въ двѣтѣ страни колосални бюджети легнаха върху илещите на народите.

Г-да народни представители! Всичко това е едно естествено послѣствие отъ така наречените мирни договори.

Намъ е представенъ бюджетопроектътъ на държавата за 1939 г. Г-да! Всички ние трѣбва да признаемъ трудността, които срѣща днешното правителство при построяването на единъ реаленъ и уравновесенъ бюджетъ при днешните международни стопански конюнктури, при днешните комлицирани международни търговски обмѣни, при дѣмнинги, при клиринги, при компенсации, при адвалорни мита и др. понятия, които въ миналото бѣха почти неизвестни за насъ. Извънъ това, днешъ, при съставянето и построяването на бюджетопроекта за 1939 г., у насъ специално има и други вътрешни причини. Ние не трѣбва да затваряме очите си, а ще трѣбва да погледнемъ истината. Презъ недалечните режими на партийността, презъ времето на партизанските режими, когато зѣха голѣми стопански и национални проблеми и очаквахъ своето разрешение, факторите, които бѣха извратени отъ народа да разрешаватъ тия въпроси, се занимаваха не съ уреждането

на държавните бюджети, а съ уреджането на своите собствени бюджети. (Ръкоплъскания от дясно и центъра)

Димитър Търкаланов: Карай!

Д-ръ Петко Балкански: Докато въ Италия народът използваше плодетъ на двойна годишна реколта, вследствие на направените мелiorационни съоръжения около рѣката По и наоколо и докато въ Русия правѣха канали и търговски пътища, вие си спомняте жалката картина на недалечното минало, когато въ България, тукъ въ Парламента, въ това здание, се водѣха борби кървопролитни и кървожадни за три или четири министерски кресла.

Вълю Боневъ: То е било въ защита интереситъ на народа.

Д-ръ Петко Балкански: То бѣше въ защита на една частъ отъ народа, който се борѣше да построи своитѣ апартаменти, то бѣше въ защита интереситъ на апартаментджийскитѣ борци.

Г-да народни представители! Отъ 1934 г. това е първиятъ бюджетопроектъ, който се представя предъ народнитѣ представители за разглеждане и одобрение. Това е единъ бюджетопроектъ на единъ новъ режимъ, режимъ на новата държава, режимъ, който се изгражда върху плещитѣ на нашата стопанска демокрация. Азъ смѣтамъ, че не така лекомислено трѣбва да се гледа на въпроса за бюджета на държавата. Смѣтамъ, че всички г-да народни представители ще погледнатъ на тоя въпросъ съ малко по-голяма сериозностъ, не така, както въ миналото се е гледало, много несериозно и повърхностно, когато се е отнасяло до кесията на държавата.

Г-да народни представители! Нека да хвърлимъ единъ погледъ върху стопанското, икономическото и социалното положение на страната, което дава белегъ въ всѣкидневния, дѣлниченъ животъ въ града и въ селото и да видимъ какви сѫ податнитѣ сили на ония, върху гърба на които ще легне бюджетътъ на държавата.

България е селско-земеделска страна. Селото е, което дава болшинството на родната армия и материалната издръжка на страната. Г-да народни представители! Подвигъ е обработването на земята при днешнитѣ съоръжения за това. Какво е облъклото на нашия селянинъ? Вие знаете много добре, че болшинството отъ селянитѣ още не сѫ стигнали до употребата на бѣло, на долни дрехи. Болшинството отъ селската маса не е стигнала още до оцѣра. Голѣмата частъ отъ селското население носи още сурови цървули, отъ които не се отдѣля дори и ношемъ. Недождане, нѣмотия — това е картината на нашето село; болести, туберкулоза, която се шири навредъ, поради недождане и поради лошитѣ условия, въ които живѣе нашиятъ селянинъ.

Г-да! Азъ си спомнямъ една картина, трагична, печална — вѣрвамъ, че много отъ васъ сѫ преживѣли подобни моменти. Азъ си спомнямъ една селска майка, която води едно дете, едно момченце въ града; едно дете съ угасналъ погледъ, едно болно дете, а тя, майката държи въ дѣсната си ръка една кошница съ яйца, търси пазаръ за тѣзи яйца, да ги продаде, да вземе нѣкой левъ, за да може да намѣри лѣкаръ, който да даде помощъ на нейното дете.

Г-да народни представители! Голѣма е трагедията на нашето село. Азъ нѣмамъ сили да я опиша. Азъ се запитвамъ: ако това момченце, ако този бѣдещъ войникъ въ нашата родна армия, ако това дете използваше тѣзи яйца за храна и имаше още хлѣбъ, дали щѣше да става нужда да търси лѣкарска помощъ, да търси лѣкарства?

Г-да народни представители! Това е истинската картина на социалното положение на българското село. Вие виждате, колко много още липсва на селото, което ни дава армия, което ни дава всичко нужно за града и за България. Това село днеска бедствува, г-да! Колко много вземахме ние отъ него, а колко малко му дадохме, колко много му дължимъ още!

Доходътъ на българското село пада. Споредъ статистическитѣ данни на Института за стопанскитѣ проучвания, въ 1926 г. доходътъ на българското село е билъ 12.940.000.000 л. Сега този доходъ е спадналъ на 8 милиарда лева. Споредъ статистиката на сѣщия институтъ презъ 1926 г. бруто доходътъ на декаръ, париченъ и натураленъ, е 691 л., отъ които само париченъ — 296 л. Презъ 1934 г. този доходъ е билъ 402 л., а само париченъ — 164 л. Вие виждате, г-да народни представители, че доходътъ на българското село отъ 1926 г. до 1934 г. е спадналъ почти наполовина. Доходътъ на глава бруто е 4.072 л. годишно, отъ които, паричниятъ доходъ е

1.714 л. При това положение едно селско стопанство, едно селско домочадие отъ 5 члена получава париченъ доходъ около 8 хиляди лева годишно. Какво може да посрещне това селско домочадие, това селско стопанство съ тѣзи 8 хиляди лева на годината. Дали задълженията си, когато знаемъ, че 90% отъ българското село е потънало до гуша въ задължения? Дали може да изплаща данъцитѣ и берийтъ? Дали да поднови своя инвентаръ или да издържа децата си въ училище?

Г-да народни представители! Общиятъ обликъ на нашето земеделско стопанство е, както знаете, дребната собственостъ. Споредъ цифритѣ на Дирекцията на статистиката за 1934 г., отъ 885 хиляди земеделски стопанства въ България, 463 хиляди сѫ дребни стопанства, съ 10 до 40 декари земя. Дребнитѣ земеделски стопанства — това е българската самобитностъ. Върху тѣхъ се изгражда животътъ на държавата ни.

Не по-добро е положението на скотовѣдството у насъ. Споредъ цифритѣ на Института за стопански проучвания, на 1 декемврий 1936 г. сме имали 1.099.535 домакинства съ 2.715.735 глави едѣръ добитѣкъ. Той се разпредѣля така: 246.332 домакинства съ 482.180 коне; 172.316 домакинства съ 448.708 биволи; 535.227 домакинства съ 1.817.437 говеда. Голѣмата частъ отъ този добитѣкъ е впрѣгатенъ и главно върху него се крепи цѣлото ни земедѣлие; той е локомотивътъ на нашата стопанска и държавна машина.

Отъ голѣмо значение е да си припомнимъ даннитѣ, които ни дава официалната статистика — че 46% отъ стопанствата се обработватъ съ примитивна техника. А това иде каже: днесъ, въ епохата на радиото, 450 хиляди дребни рала орятъ земята. Колко надире, г-да народни представители сме останали, като се знае, че благоденствието на българския народъ се изгражда върху селския трудъ!

Г-да народни представители! Презъ 1938 г. конгресътъ на скотовѣднитѣ константира, че скотовѣдното ни стопанство е намалѣло съ 400 хиляди глави рогатъ добитѣкъ. Това намаление се отрази зле върху поминака на населението, макаръ че ние имаме и имаме до днесъ всичкитѣ обективни условия, скотовѣдството, което е подпората на земедѣлието въ нашата страна, да цѣвти.

Земеделската политика на държавата трѣбва да бѣде насочена къмъ създаване на условия, които всѣко земеделско стопанство, покрай чистото земедѣлие, да има и скотовѣдство и птицевѣдство, поне за задоволяване на собственитѣ си нужди.

Болшинството селски стопанства страдатъ отъ липсата на земя. Тая, която иматъ, е недостатъчна нито за изхранването на хората, нито за изхранването на впрѣгатния добитѣкъ. Поради това, г-да народни представители, е и похотътъ на гладнитѣ селяни къмъ града и увеличаването на градската армия на безработнитѣ. Предѣлитъ на отечеството станаха тѣсни за трудолюбивитѣ български селяни.

Г-да народни представители! Не по-радостна е картината и въ града. Безработицата върлува, нѣмотията и недождането се ширятъ, недоволството срещу използвачитѣ въ градоветѣ, особено въ крайнитѣ квартали расте. Хранителнитѣ продукти въ градоветѣ поскупнаха съ 20—25%. Теоритически това поскупяване би трѣбвало да отиде въ джобоветѣ, въ кесията на селянина-производителъ. Обаче азъ, както и мнозина отъ васъ, не виждаме и не знаемъ какъвъ процентъ отива въ кесията на селянина-производителъ и какъвъ процентъ — у посрѣдника. (Нѣкои народни представители ръкоплъскаха) Това повишаване цената на хранителнитѣ продукти въ градоветѣ теоритически и практически би трѣбвало да се компенсиратъ съ едно повишение на надницитѣ въ града. Обаче азъ и това не виждамъ. Азъ виждамъ, че работническото въ градоветѣ чувствува тежкия животъ. Дългъ ни е да потърсимъ причинитѣ и да се взематъ сериозни мѣрки, за да се урегулира и това положение.

Г-да народни представители! Една отъ голѣмитѣ причини за обедняването на българския народъ сѫ и репарациитѣ. 30 милиарда лева, както тукъ отъ това мѣсто преди десетина дни се изтъкна отъ единъ отъ г-да народнитѣ представители, сѫ смѣкнати отъ оголения грѣбъ на българския народъ. Общиятъ националенъ доходъ намалява: презъ 1926 г. сме имали 40 милиарда лева, презъ 1931 г. — 32.700.000.000 л.

Една отъ голѣмитѣ причини за намаляването на националния доходъ въ България е и откъсването на живи меса отъ тѣлото на майка България. Отнемането на златна Добруджа, българската житница, на тракийскитѣ полета и на икономическия излазъ на Егейското море повля извънредно много върху намаляването на националния доходъ. Какво бѣха тѣзи български земи отъ стопанска гледна точка за националния доходъ? Тия земи, въ които

господствуваха нашите бащи и нашите деди, представляваха обект на националния стопански живот и бяха източник — не забравяйте, г-да народни представители — на една трета част от националния доход на българската държава.

При това положение, г-да народни представители, при ограниченията, наложени от вън, при ограничените приходоизточници и при тази държавна дългове, които имаме, не е лесна задачата на правителството да построи един реален и уравновесен бюджет. Да не забравяме, че днес както цълят свѣтъ, така и България се развиват под знака на една остра стопанска и финансова криза.

Г-да! Най-важният акт на държавното финансово стопанство е държавният бюджет. Въ мирни, спокойни времена държавният бюджет бѣ програмата на едно правителство. Въ днешно време държавният бюджет е пакъ програма на правителството, обаче той е и въпрос за възможности. Най-големият резултат от финансовата политика на едно правителство е въ областта на държавния бюджет. За една дейтелност, каквато и да бѣде тя, се сѣди най-добре по нейните резултати. Никаква литература, никакво красноречие, никакви теории не сѣ по-добро доказателство, отколкото дѣлата и фактите. Тѣ сѣ най-доброто оръжие. Това е отъ най-големо значение за финансовата политика на едно правителство.

Пътят за постигането на единъ действително уравновесен и реален бюджет е построяването му съ огледъ на стопанскитѣ и финансовитѣ възможности. Бюджетът на държавата съставлява единъ планъ не само за приходи и за разходи, но и планъ за творчество на държавата за една година. Време е, обаче, да се стремимъ къмъ създаването на една планова бюджетна система, като текущият бюджет на държавата държи смѣтка за следващитѣ бюджети. Само тогава ще имаме гаранция, че мѣроприятията, началото на които е положено съ текущия бюджет, ще могат да бѣдат продължавани въ следващитѣ бюджети, и само при една планова бюджетна система ще имаме приемственост въ голѣмитѣ линии на държавната политика.

Г-да народни представители! Не можемъ да не спремъ вниманието си и върху въпроса за влоговетѣ и спестовността. Ние трѣбва да подчертаемъ, че българският народъ е пестеливъ, обаче азъ смѣтамъ, че държавата трѣбва да има една точно опредѣлена и справедлива политика за насърчаване на спестовността, както и за разумното използване на влоговетѣ. Споредъ мене, две сѣ възможноститѣ за постигането на тая задача: или да вкараме всички влогове въ държавнитѣ и общественитѣ кредитни институти, които винаги сѣ подъ контролата на държавата, въ унисонъ съ голѣмитѣ линии на държавната политика, или, ако това е невъзможно, държавата ще трѣбва да има свои представители въ всички частни институти, въ които се приематъ частни влогове, за да могатъ тези представители да оказватъ влияние върху политиката на частнитѣ банки, съ огледъ на политиката на държавата.

Г-да народни представители! Кооперацията е единъ инструментъ за борба и защита на икономически слабѣтѣ слоеве. Тя е защитникъ на икономически слабѣтѣ въ външната икономическа борба, която се е водила, която се води и която ще се води. Обаче, както армията при защита на отечеството трѣбва да се пази отъ опартизаняване, така въ интереса на самата кооперация, въ интереса на нейната задача е да бѣде и тя пазена отъ опартизаняване. (Ржкоплѣския отъ дѣсно)

Г-да народни представители! Следъ като Българската народна банка, следъ сключването на стабилизационния заемъ презъ 1928 г., преустанови прѣкото кредитиране на народното стопанство и стана само единъ емисионенъ институтъ, банка на банкитѣ, кредитътъ у насъ поскѣпна и стана мъчно достѣпенъ. Погасителната каса у насъ доунищожи кредита.

Димитър Търкалановъ: Тя трѣбва да се махне.

Д-ръ Петко Балкански: Кредитътъ стана преимущество само на силнитѣ икономически съсловия, а клиентитѣ на Погасителната каса, които наброяватъ нѣколко стотици хиляди, разорени до основа, сѣ останали безъ кредитъ и безъ довѣрие. Вие знаете, че по-големъ частъ отъ клиентитѣ на Погасителната каса сѣ дребни и сѣдни стопани отъ селото и отъ града, а също така вие знаете, колко зле това се отрази върху общия стопански животъ на страната. Азъ желая и настоявамъ да бѣде и този въпросъ правилно разрешенъ.

Г-да народни представители! Крайно време е да се загрижимъ и за възстановяването на кредита у насъ. Въпрѣки всичко, за мене е положително, че кредитътъ ще бѣде възстановенъ само тогава, когато въпросътъ за задълженията бѣде радикално и правилно разрешенъ. (Нѣкои отъ народнитѣ представители ржкоплѣската) Азъ смѣтамъ, че ония, които говорятъ, какво сѣ радикалното разрешение на въпроса за задълженията кредитътъ ще бѣде убитъ, сѣ на фалшивъ пътъ. Кредитътъ у насъ е убитъ, защото всички ония, които сѣ влѣзли като клиенти на Погасителната каса, нѣматъ кредитъ. На ония, които влизатъ въ Погасителната каса, азъ мога да кажа сѣ думитѣ на Данте: вие, които влизате въ Погасителната каса, простете се съ понятието кредитъ. Първопричината на това азъ търся не въ днешнитѣ управления. Спомнямъ си, че още преди законитѣ, които бѣха издадени въ блоково време, много отъ кредиторитѣ бѣха съгласни да ликвидиратъ въпроса за задълженията съ 5 или 10%, обаче тогава дойдохъ двата закона на г-нъ Гичевъ и на г-нъ Върбенювъ, които осигуриха по единъ начинъ вземанията на кредиторитѣ.

Василь Вѣлковъ: Навсѣкѣде е уреденъ този въпросъ, по цѣлъ свѣтъ, въ всички земеделски страни.

Д-ръ Петко Балкански: Г-да! Въпросътъ за задълженията е голѣмъ социаленъ въпросъ. Той е въпросъ, който днесъ вълнува всички стопански съсловия. Всички стопански мѣроприятия сѣ въ зависимостъ отъ въпроса за задълженията, чрезъ правилното разрешение на който се очаква и възстановяването на кредита.

Г-да народни представители! Нужни сѣ реформи. Азъ бихъ ви попиталъ, и бихъ попиталъ и себе си: кой унищожи 20 милиона червени гласове въ Германия следъ идването на Хитлеръ? Кой превзе и унищожи крепоститѣ на Бебелъ въ Германия? Дали демагогията, дали насилиято, дали картелничитѣ? Разруши ги — това е фактъ — любовта на управника къмъ народа, изразена въ голѣми и бѣзси социални реформи. Армията на труда — умственъ и физически — тамъ е господаръ на своята държава, а трудъ и капиталъ станаха сѣдство на отечеството.

Г-да народни представители! Сега, когато дребнитѣ стопански съсловия сѣ проникнали отъ дълбокото съзнание, че държавата не може безъ данѣци — тия съсловия, които въ миналото дадоха своята кръвъ за държавата, която обичатъ и сѣ готови и днесъ да дадатъ кръвта си за нея; тия съсловия, които отдѣлятъ днесъ отъ залька си, отъ жилището си, отъ облѣклото си, за да поддържатъ своята държава — въ единъ такъвъ моментъ азъ смѣтамъ и поддържамъ, че е справедливо и социално бюджетътъ на държавата да легне върху плещитѣ на ония, които могатъ да го понасятъ по-безболезнено.

Димитър Търкалановъ: Това е великолепно. Кажете го на ония господа тамъ (Сочи министритѣ), защото досега го понасяха слабѣтѣ икономически.

Д-ръ Петко Балкански: Сега се връщамъ къмъ началото, да се изясня, че бюджетопроектътъ на държавата за 1939 г. не е голѣмъ, макаръ че той превишава предишния бюджетъ. Азъ мисля, че сега, въ момента, въ който ние се намираме, ония, които иматъ, трѣбва да се притекатъ на помощъ на отечеството, да го подпомогнатъ, да засилятъ и държавния бюджетъ — разбира се, не за да бѣде той консумативенъ, а за да бѣде продуктивенъ — защото бюджетътъ въ тоя размѣръ, който има днесъ, е недостатъченъ и малъкъ. И само по тоя начинъ, чрезъ засилването му отъ тия сѣди, бюджетътъ ще може да постигне своята целъ, своята задача.

Азъ констатирамъ, че чрезъ днешния режимъ у насъ на социално законодателство, на социални реформи, могатъ да се постигнатъ бѣзси и ефикасни постижения за народа. Но тукъ е нужно трудътъ и капиталътъ, да бѣдатъ урегулирани отъ една здрава властъ, за да бѣдатъ въ услуга на нацията.

Димитър Търкалановъ: Кой капиталъ?

Д-ръ Петко Балкански: Държавата да вземе своето, и трудътъ да вземе своето, и капиталътъ да вземе неговото, а не, както до сега — държава и трудъ да служатъ на капитала — и то, за голѣмо съжаление, у насъ на единъ въ голѣмъ процентъ чуждъ капиталъ. Азъ намирамъ, че само по тоя пътъ могатъ да се стабилизиратъ и да укрепнатъ стопанскитѣ съсловия, върху плещитѣ на които се изгражда националната и стопанска държава.

Г-да народни представители! Икономии въ разходния бюджет се налагат винаги, особено когато се касае за разходи, които не сж продуктивни. Разходите от консумативен характер трбва да бъдат ограничени чувствително. Въ този момент на всеобщо бедствие, проникнати от социално чувство, ние трбва да пестим народната пара и да държим смтката за вска една стотинка. Да не се връщаме към миналото, когато Държавният глава непрекъснато напомняше на управляващите лица, че трбва да се създадат реформи за облекчение на общото стопанско положение и да се пести народната пара.

Г-да народни представители! Бюджетит на държавит сж били винаги огледало на известна стопанска и политическа система. Известно ви е, че системата на либерализма наследи и замести системата на меркантилизма. Днес, обаче, либерализмът, като икономическа система и социална доктрина, въ много страни е погребан, а въ други е към своя край. Новата стопанска и икономическа система, която го замести, това е системата на добре организираното стопанство, която има като политическо отражение социалния патриотизъм; системата, която държи смтката за интересит на икономически слабит. Тая система, както обикновено всички нови работи въ живота, отначало бше усмивана, обаче днес тя е факт и е наложена въ много страни. Докато либерализмът, като социална система, покровителствуваше отдълната личност, нейнит интереси, докато при тая система народното стопанство представляваше обект за лично обогатяване, а парата — срдство за използване на стопанствата от отдълната личност, при системата на добре организираното стопанство, парата служи за повдигане на народното стопанство, на стопанството на нацията. При системата на либерализма отдълната личност забогатява за смтката на обществото, което обеднява.

Та кой печели от един обран народ? държавата ли, обществото ли, което живее под кошмара за неизвестността на утрешния день? Печелят само враговет на държавата, само враговет на народа. Либерализмът, като стопанска система, ни завеща развалини от човшка нищета и страдание за смтката на личното забогатяване. Парата е кръвта на народното стопанство. Тя не трбва да остава въ застои, тя не трбва да остава въ влогове. Парата има за задача да раздвижи артерият на държавния организъм, тя трбва да циркулира въ кръвообращението на стопанския живот и да проникне и въ последнит клетки, защото иначе нкои органи от държавния и стопанския организъм може да изсъхнат, а това ще се отрази върху цялия държавен апарат. Парата е дадена, за да улесни производството, обмната и консумацията на новата държава — тя не трбва да служи на отдълната личност.

Обаче при тая система на добре организирано стопанство, парата и частната инициатива не трбва да бъдат гонени, тб трбва да бъдат поощрявани от държавата, да служат само на държавата и на колективитета. Капиталът не трбва да бъде унищожаван, капиталът трбва да бъде насърчаван от държавата, обаче въ днешната епоха на колективизъм, въ днешната динамична епоха, капиталът трбва да бъде окастрен от държавата, за да се подмлади.

Г-да народни представители! Върху развалинит на остарялия либерализъм закрепва нова политическа и социална доктрина — системата на добре ориентираното народно стопанство. Г-да народни представители! Въ това отношение ние имаме много и най-разнообразни примри въ Европа и въ свта. Ние трбва да се интересуваме от това, което става около нас и далеч от нас. Ние, обаче, не сме длжници да подражаваме слпо. Но едно организирано съревнование, съ оглед на нашия национален бит, съ оглед на нашата стопанска, икономическа и социална структура, е наложително и необходимо.

Г-да народни представители! За една нация, за един народ не е необходимо само металическо въоръжение; нужно е и духовно и физическо издигане на племето, на расата. Това издигане зависи от благосъстоянието на народа. Въ една селска земеделска страна, каквато е нашата, аз смтам, че сж нуждни и мброприятния като оросяване, залесяване, отводняване, строеж на пътища. Земята, първоизточникът на всички наши богатства, трбва да бъде подпомогната, трбва да бъде подмладена, снабдена съ модерни мелiorационни съоръжения.

Въ това отношение, г-да народни представители, не е излишно да помена и една мисъл, изказана на времето си от Наполеона, която и днес за селскит страни като България има своята сила и своето значение. Наполеон казва: „От изхода на войната, която се води между водит

на Нил и египетската земя, ще зависи бъдещето на Египет; или Нил ще залее и ще опустоши земит на Египет, или Египет ще поглъне соковет на Нил и ще повдигне плодородието на египетската земя“. Та нима не знаете, че това не се отнася само за Нил? Г-да народнит представители, както и други, които сж се интересували, знаат много добре, каква е борбата между Дунава и Видинския край. Чрез такива мелiorационни мброприятия у нас ще бъде пласиран и капитал, ще бъде погълнат и мстен национален труд. По този начин ще бъде повдигната консумацията, занаятчийскит и индустриални произведения ще бъдат пласирани и наново въ този кръг ще бъде насърчено мстеното производство, ще се даде вскому работа и хлбб и ще се увеличи доходът на земята.

Г-да народни представители! Един голм въпрос, може би дори един от най-голмит въпроси, който трбва да поглъне вниманието на г-да народнит представители и на всички ония, които се интересуват от бъдещето на България, е въпросът за националния труд. Трбва да знаем, че 1/3 от националния труд на България е извън употребление. Тук се касае не за труда на безработнит, а за труда неизползуван, труда, който не може да се пласира. Това е трудът на българското село през зимата, за което миналит режими, поради това, че не сж се заинтересували да погледнат малко по-обективно, не сж създали абсолютно никакъв поминък през зимнит месеци и трудът на селското население е извън употребление. Г-да народни представители! Погледнете по-сериозно на този въпрос. Той изисква всичката ни сериозност, а не лекомислено гледане. Трбва да се намърят мрки и да бъде той разрешен въ положителен смисъл. (Ржкоплскания от дсно и центъра)

Г-да народни представители! Докато оржията, поради напредъка на техниката, се демодират бързо, докато на едно поколение се падат може би десетина видове нови и нови оржия, то амелиорационнит съоръжения за земята се използват от редица поколения.

Г-да народни представители! Не е важно какво изнасяме и какво е количеството на изнасеното. По-важно е срещу износа какво получаваме и това, което е получено, каква стойност има за народното стопанство и за родната индустрия. Това е въпрос от кардинално значение, защото вие знаете, че днес за един вагон грозде се внася въ България едно радио. Това е въпрос, върху който вски от г-да народнит представители трбва да се позамисли и даде своето заключение. Ние трбва да се стремим като държава да избгваме износа чрез клиринги и контингенти и да търсим свободни пазари, чрез които можем да се снабдим съ свободни девизи, защото само когато имаме свободни девизи, ние ще можем да си доставим първичнит сурови материали за нашата родна индустрия. Известно е, знайно е, че въ нашия плажен баланс външната търговия е главният източник на свободнит девизи.

Длъг на държавата е да погледне по-сериозно и да се справи съ така наречената паразитна индустрия, която е само въ употреба на нашето народно стопанство. (Ржкоплскания от нкои въ лво) Сщо така не трбва да забравяме, че 42% от капиталит, които сж инвестирани въ нашата национална индустрия, сж чужди капитали. Г-да! Не трбва да забравяме, че става едно денационализиране на нашата мстна индустрия.

Г-да народни представители! Първоначално нашата изпсна политика застъпваше зърненит храни и скотовъдството. След войнит ценит на зърненит храни, както ви е известно, се понижиха. Празднотата, която се яви от това понижение, обаче, въ нашия стопански живот, бше заместена временно от усиленото култивирание на тютюна. Но, както ви е известно, и цената на тютюна спадна. Скотовъдството, както видхм преди малко, у нас постепенно намалява. Това скотовъдство, за смтката на земеделието, е измстено вече въ планинскит мста. Аз мисля, смтам и съм убеден, че за смтката на зърненит храни, които ние, ако изнасяме, ще ги изнасяме на безценица, трбва да насърдим скотовъдството, особено когато знаем, че въ България имаме всички добри условия както за скотовъдството, така и за фуражнит храни. (Ржкоплскания от дсно и центъра) А вън от това, и пазарит за тия произведения не сж далеч от нас.

Димитър Кушев: Но не за смтката на скотовъдството да се унищожат горит.

Д-ръ Петко Балкански: Нашият стремеж, г-да народни представители, не трбва да бъде да изнасяме зърнени храни. Ние трбва да изнасяме угоен добитък

и произведенията от него. И по този път ние ще можем да погълнем известен мѣстенъ трудъ. Обаче, не трѣбва да забравяме, че въпросътъ за скотовѣдството е въпросъ за евтинъ фуражъ. Ето защо и г-да агрономитѣ ще трѣбва да положатъ повече грижи, за да намѣрятъ фуражни растения, които могатъ да вирѣятъ на наша почва и при нашия климатъ. (Глъчка)

Никола Стамболиевъ: Въпрѣки нормировката на Министерския съветъ, днесъ трицитѣ се продаватъ 3.10—3.20 л.

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Д-ръ Петко Балкански: Уважаеми г-да народни представители! Пристъпвамъ да хвърля погледъ върху единъ отъ голѣмитѣ въпроси, който трѣбва да вълнува всички народни представители. Пристъпвамъ къмъ разглеждането на голѣмия проблемъ за националния прирастъ, проблемъ, който въ напредналитѣ страни погълна много грижи на много правителства, проблемъ, който тамъ бѣ разрешенъ правилно. Статистически прирастътъ се определя отъ коефициента на раждаемостта, на смъртността и на брачността. Г-да народни представители! Въпросътъ е много важенъ и бихъ желалъ да бѣде погълнато и вашето внимание при неговото разглеждане. У насъ, споредъ официалната статистика, браковетѣ не намаляватъ, обаче брачната плодовитостъ се понижава. Ако брачната плодовитостъ презъ периода 1904 до 1907 г. е 100, то презъ 1933/1934 г. е 59 — значи, почти половина. Временни колебания въ плодовитостта и раждаемостта има, обаче трѣбва всѣки отъ насъ да запомни много добре, че раждаемостта у насъ отъ 1920 г. до 1937 г. отбелязва едно постепенно, и трайно намаление. Коефициентътъ на смъртността намалява, обаче това е въ зависимостъ отъ коефициента на раждаемостта.

Г-да народни представители! Кои сѫ причинитѣ за намаляването на националния прирастъ у насъ?

Димитъръ Търкалановъ: Сиромашията.

Д-ръ Петко Балкански: Дали кръвта на нацията е остарѣла? Положително не.

Димитъръ Търкалановъ: Тя не остарява.

Д-ръ Петко Балкански: Дали повдигането на културното ниво въ страната е причината за това? На пръвъ погледъ, г-да, ония, които гледатъ повърхностно на много нѣща въ живота, ще помислятъ, че културата е, която намалява раждаемостта.

Димитъръ Търкалановъ: Нѣмотията, бе докторе.

Д-ръ Петко Балкански: На тия хора, които повърхностно гледатъ на всички работи въ живота, искамъ да имъ подчертая, че не е културата, която намалява раждаемостта. Проучено и погледнато дълбоко, ние виждаме, че въпросътъ се свежда пакъ до благоденствието. (Нѣкои отъ лѣво ржкоплѣскавъ)

Г-да народни представители! Констатирано е, споредъ статистикитѣ, че въ Южна Франция раждаемостта въ селата намалява. Това намаляване на раждаемостта тамъ се обяснява съ факта, че тѣзи села иматъ малко земя, и че раждаемостта е въ зависимостъ отъ перспективитѣ за изхранване на бъдещото поколение. И у насъ въ селата напоследъкъ се забелязва сѣщата психика. За отбелязване е, при все това, че ония, които нѣматъ срѣдства, че ония които живѣятъ въ нѣмотия, които живѣятъ въ страдания, особено въ българскитѣ села, че тѣ даватъ най-много сокове на националната кръвъ, чрезъ създаване на поколения.

Тукъ трѣбва да спомна и за чиновницитѣ въ България — за които напоследъкъ държавата направи извънредно много — които днесъ сѫ стабилизирани и иматъ единъ постояненъ, осигуренъ приходъ. Тѣ, за които държавата направи много, не даватъ или даватъ много малко на държавата.

Г-да народни представители! Какви трѣбва да бѣдатъ мѣрцитѣ за повдигане на националния прирастъ? Тѣ сѫ следнитѣ: първо, отглеждане и запазване на роденото; ...

Димитъръ Търкалановъ: Имаше законопроектъ за тая работа.

Д-ръ Петко Балкански: ... второ, повдигане на благосъстояние; трето, поощряване раждаемостта, и, четвърто, насърчаване на женитѣ.

Стефанъ Цановъ: По какъвъ начинъ?

Нѣкой отъ нар. представители: Ергенитѣ се питатъ!

Георги Чалбуровъ: Стефанъ Цановъ кога ще го женимъ?

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, г-да, не се отнасяйте така леко съ въпроса.

Димитъръ Търкалановъ: Хичъ не е леско. Личенъ примѣръ — народенъ представител!

Д-ръ Петко Балкански: Трѣбва да се създаде специаленъ законъ, чрезъ който да се насърди раждаемостта въ села и градове. Новороденитѣ въ селата трѣбва да бѣдатъ осигурени отъ държавата съ определено количество декари земя, за което е необходимо да се създаде специаленъ фондъ „Земя за националенъ прирастъ“, като на много беднитѣ семейства въ селата, на всѣко четвърто или пето дете, примѣрно, се осигуряватъ по 20 или 30 декари земя. (Ржкоплѣскания отъ лѣво)

Нѣкой отъ нар. представители: Отъ къде ще я взематъ?

Стефанъ Цановъ: Отъ Добруджа.

Д-ръ Петко Балкански: Земя има.

Димитъръ Търкалановъ: Най-сигурно е отъ Добруджа и отъ Бѣломорието.

Д-ръ Петко Балкански: Погледнете малко по-сериозно на този въпросъ.

Димитъръ Търкалановъ: Това е много сериозно. Необходимо е земя. Безъ земя не може да се разреши този въпросъ. (Оживление)

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля ви се, г-да!

Д-ръ Петко Балкански: Г-да народни представители! Правъ е г-нъ Търкалановъ, като каза, че намъ ни трѣбва земя. Има земя, ние ще я намѣримъ и трѣбва да я намѣримъ. Азъ смѣтамъ, че специално за насърчване на раждаемостта въ градоветѣ трѣбва за четвъртото или петото дете на едно бездомническо семейство, което живѣе нѣкъде въ изба, където не вижда слънце, да му се осигури едно скромно жилище отъ една-две стаи, защото децата принадлежатъ на нацията. Държавата е длъжна да вземе грижата за тѣхъ.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-нъ Балкански! Изтече Ви времето. Оставатъ Ви още десетина минути.

Д-ръ Петко Балкански: Г-да народни представители! Азъ смѣтамъ, че е по-разумно да се грижимъ за отстраняване и ограничаване условията, които пораждатъ болеститѣ, а следъ това, на втори планъ, да отдадемъ нужното внимание за лѣкуването на болеститѣ. Трѣбва правилно да насочимъ нашето внимание и нашитѣ усилия, ако искаме да имаме единъ положителенъ резултатъ. Трѣбва да подобримъ условията на животъ. Ясно е, че крещенитѣ нужди за болници у насъ, както навсѣкѣде, говорятъ за едно лошо благосъстояние на народа, на масата: лошитѣ условия на животъ, недоляждане, безработица, преумора, оскудени срѣдства, скъсани обуша, одърпани дрехи, оголѣлъ народъ. Ето защо ние трѣбва да се стремимъ да създадемъ на всѣка челядь и собственъ покривъ. Та нали е по-разумно да се стремимъ, въ крѣта на възможното, да дадемъ хлѣбъ на гладнитѣ, да дадемъ жилища на бездомнитѣ (Ржкоплѣскания), вмѣсто, следъ като се разболѣятъ, да харчи държавата десеторно повече за тѣхното лѣкуване? Та не е ли по-добре, вмѣсто да се грижимъ за бѣло за болницитѣ, да се грижимъ за бѣло за здравитѣ, за да не става нужда да отиватъ въ болницитѣ? Та не е ли по-разумно, вмѣсто да се грижимъ за храна въ болницитѣ, да се грижимъ за храна на ония, които нѣма какво да ядатъ, за да не става нужда да ходятъ въ болницитѣ? Хигиената и предпазната медицина трѣбва да влѣзатъ въ своята роля ведно съ социалното реформаторство. Грижата за подпомагане беднитѣ трѣбва да изтѣзе отъ тѣснитѣ рамки на благотворителността и да влѣзе въ рѣшетъ на държавата. Чрезъ смѣли и бързи социални реформи да насочимъ дейността си въ гръ на правителствитѣ!

първо, премахване лошите условия, които са причина за заболяване; второ повдигане хигиенната култура и засилване предпазната медицина и, трето, създаване на болници, които да бъдат в услуга на народа.

Г-да народни представители! Нашият износ се увеличава. Обаче, не прави ли ви впечатление на всички вас — вие чувствувате, виждате и това, което е наоколо — че всичко се самоограничава в своите разходи, че се чувства една стъсненост материална? Неотдавна известни английски вестници похвалиха храбрия български войник, че се хранел с лук и хлѣб. Азъ смѣтамъ, че това не трѣбва да бъде нашият идеал, нито нашата гордост. Ние трѣбва да се стремимъ да създадемъ на нашето селско население, на нашия бъдещ войникъ прехрана такава, която да отговаря на прехраната на културните народи, защото въ края на краищата не бива да се забравя, че духътъ на народа е силенъ, когато е пъленъ хамбарътъ.

Г-да народни представители! Въ една селска страна, като нашата, отъ правилното съотношение между земя и народъ, зависи и благоденствието, и националниятъ доходъ, и националниятъ прирастъ. Една отъ причините за намаляване раждаемостта у насъ е гладътъ за земя. Въ много съседни намъ и по-далечни страни, сѣщо земеделски, за урегулиране отношенията между земя и човѣкъ се създадохъ, както знаятъ мнозина отъ васъ, специални министерства на аграрните реформи.

Тукъ му е мѣстото да спомена нѣщо и за фондовите земи. Фондовите земи на училища, църкви, скотовѣдни дружества и т. н., смѣтамъ азъ, трѣбва да бъдатъ иззети и раздадени, срещу умѣрено и дългосрочно изплащане, на безземелните и малоземелните селяни, а самите фондове капитализирани.

Единъ другъ въпросъ, въ връзка съ съотношението между човѣкъ и земя, е и въпросътъ за владението на земята. Този въпросъ, съ огледъ на социалната и историческата задача на българския народъ, трѣбва да бъде разрешенъ правилно. Г-да! Не трѣбва да забравяме, че презъ тъмните и свѣтли времена въ близкото и далечно минало земята, родната българска земя и ралото сѣ били упованието на българина; че селската хижа, люлка на поколѣнията, е била и е най-сигурната национална и стопанска крепостъ на българщината.

Г-да народни представители! Дължни сме да се спремъ и да разгледаме и остарѣлия бюрократиченъ апаратъ на държавния механизъмъ, който служи извънредно зле на държавата и ѝ създава вътрешни врагове.

Димитър Търкалановъ: Дали има кой да ни чуе? За тая работа всички говоримъ.

Д-ръ Петко Балкански: Въ лицето на чиновника гражданитъ и селянитъ данъкоплатци виждатъ държавната властъ, поради което чиновникътъ би трѣбвало да бъде много внимателенъ. България съ право е наречена чиновническа страна. Докато въ една Белгия чиновниците сѣ 3%, въ България сѣ 22%.

Стефанъ Цановъ: И всички искатъ да станатъ чиновници.

Д-ръ Петко Балкански: Не трѣбва, обаче, да обвиняваме чиновничеството, което понекога е претрупано съ много работа, поради лошата система и организация. Разбира се, отъ голѣмо значение е и менталитетътъ и съзнанието на чиновника.

За голѣмо съжаление, г-да народни представители, вие, както и българскиятъ народъ, знаете, че има и такива чиновници, които, въ качеството си на властници и дребен, съзнателно копаятъ пропасти между държавата и народа. (Ржкоплѣскания отъ лѣво) Време е чиновническиятъ апаратъ да бъде реформиранъ. Чиновникътъ трѣбва да живѣе съ благородното съзнание, че носи отговорностъ за службата. Дългътъ му повелява да бъде в услуга на гражданина отъ селото и града. Чиновникътъ трѣбва да разбира ясно, че служи на наредъ, защото легетимниятъ господар на държавата, това е народътъ. Срещу провиненията на чиновникитъ и въ това отношение трѣбва да се прилагатъ строги санкции.

Г-да народни представители! Идеитъ на новия режимъ трѣбва системно да бъдатъ пропагандирани и да стигнатъ до последната селска колиба.

Димитър Търкалановъ: Той е режимъ на чиновници.

Д-ръ Петко Балкански: Г-да народни представители! Азъ зная, а и вие знаете много добре, че въ недалечното

минало партизанството въ България имаше своята пропаганда за раздѣляне на българския народъ, която пропаганда не ставаше за смѣтка на членските вносове, които никога не се плащаха, а ставаше за смѣтка на разнитъ фондове. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Стоино Славовъ: А сега ще правите специална дирекция за това.

Димитър Търкалановъ: Сега открито се искатъ милиони и то много — 40-50-80.

Д-ръ Петко Балкански: Г-да народни представители! Искамъ да отнема вашето внимание още за 5 минути, за да сравня държането сега отъ трибуната на Народното събрание, на нѣкои отъ г-да ораторитъ преди менъ, и държането имъ преди 4—5 години. Азъ уважавамъ мнението на всѣки, който е дошелъ безкористно да служи на българския народъ, но порицавамъ поведението на всѣки, който е дошелъ тукъ (Сочи депутатските банки), за да се качи тамъ. (Сочи министерската маса. Ржкоплѣскания отъ дѣсно и центъра)

Предъ менъ говориха г-нъ д-ръ Сакаровъ и г-нъ проф. Петко Стояновъ. Тѣ критикуваха въ нѣкои отношения предложения отъ правителството бюджетопроектъ.

Г-да народни представители! Искамъ да направя това сравнение не за да дразня нѣкого, не за да обвинявамъ политически режими на миналото, които си отидоха, а за да си припомня нѣкои моменти отъ недалечното минало, да ги имаме предвидъ и да видимъ, какво идва въ бъдещето, какво ни носи това бъдеще.

В-къ „Знаме“ подъ надсловъ „Разложението“ съобщава следното: (Чете) „Разложението е пълно. То е обхванало както върховетъ на държавната иерархия, така и нейните низини“ ...

Димитър Търкалановъ: Прави му честъ, че го е казалъ на времето.

Д-ръ Петко Балкански: ... Демагогията лесно намира достѣпъ въ изтерзаната и обезвѣрена душа на българския народъ. Тя руши едно следъ друго придобивките на единъ полувѣковенъ трудъ въ държавата и общественото строителство. Разложението е пълно. Аферитъ следватъ една следъ друга. Гнилото управление въ Сговора бѣ станало истинска държавна опасностъ.“ (Смѣхъ въ лѣво)

Г-да народни представители! Моля ви, отдайте по-сериозно внимание на този въпросъ. (Оживление)

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, тишина, г-да!

Д-ръ Петко Балкански: Г-да народни представители! В-къ „Независимостъ“, органъ на партия пише: (Чете) „Днешното управление“ — управлението на Блока — на което липсва каквато и да било компетентностъ, най-малко е въ състояние да се справи съ финансовитъ въпроси и да прецени това положение.“ (Възражения) Г-да! Азъ искамъ обективно да разгледаме положението; менъ не ме интересува личността; менъ ме интересува единъ режимъ, както и васъ, за да видимъ какво е било миналото, да си го припомнимъ.

В-къ „Знаме“, сѣщо така органъ на партия, пише: (Чете) „Парламентъ и законодателство.“

Нѣкой отъ лѣво: Кой го е писалъ?

Д-ръ Петко Балкански: Адамъ Нейчевъ. (Възражения)

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Моля, г-да!

Д-ръ Петко Балкански: (Чете) „Обществото се надсмива надъ Парламента, а правителственитъ депутати то смѣта за обикновени чиновници.“ (Смѣхъ)

Нѣкой отъ дѣсно: Много малко!

Д-ръ Петко Балкански: Нѣма нужда отъ много. Който разбира, и отъ малко ще разбере. Който разбира, и комаръ да му бръмне, ще разбере, а който не разбира, и тѣпанъ да му думка, нѣма да разбере. (Ржкоплѣскания отъ дѣсно. Веселостъ)

В-къ „Народъ“, пакъ органъ на партия, ...

Нѣкой отъ нар. представители: Къде е Иванчо Пастиховъ?

Д-ръ Петко Балкански: . . . пише: (Чете) „Речта на Кръстю Пастуховъ въ Камарата“ — на времето си. Азъ искамъ само да подчертая какво е било положението въ миналото, та когато го сравняваме съ днешното, да имаме една по-обективна преценка.

Димитъръ Кушевъ: Като се вдигне цензурата, ще видимъ и настоящето.

Д-ръ Петко Балкански: (Чете) „Бюджетни фокуси. — Брашненият чувалъ. — Срамни икономии и разточителство. — Данъчно бреме. — Скандални танциеми. — Троеруки и октоподи. — Лозарската криза. — Тръстове или кооперации. — Безработицата. — Насилие въ общинитъ.“ И т. н.

Г-да! Ще се върна следъ малко по тия въпроси. В-къ „Независимостъ“ пише: (Чете) „Финансовата диктатура.“

Димитъръ Търкалановъ: Кой пише?

Д-ръ Петко Балкански: Йорданъ Йордановъ.

Димитъръ Търкалановъ: Драганъ Кисювъ има думата. — Докторе! Правишъ голъма реклама на тия хора, които сж имали доблестта да пишатъ така.

Д-ръ Петко Балкански: Г-да народни представители! Въ тази статия, подъ насловъ „Финансова диктатура“, се казва: (Чете) „Печалниятъ фактъ, който се признава днесъ отъ всички, е, че правителството на г-нъ Мушановъ още нѣма единъ редовенъ и действителенъ бюджетъ. А това правителство вече управлява страната две години. То не дойде по една случайностъ на власт и министритъ не сж пуснати отъ небето, за да се запознаватъ сега съ държавнитъ финансии и бюджетнитъ упражнения. Тѣ бѣха редица години въ опозиция. Предполага се, че всички сж политици и държавници, които сж следили и изучавали държавното управление“ — жалко е, че се е предполагало — „запознати сж съ неговитъ недъзи и познаватъ отлично условията, въ които сж се движили като опозиционери и сега като властици. Г-нъ Стефановъ, сегашниятъ министъръ на финанситъ, като опозиционеръ, ходѣше отъ градъ на градъ да критикува финансовата политика на Демократическия сговоръ“, и т. н.

Димитъръ Търкалановъ: Виждате ли какво значи свободенъ печатъ? Г-нъ Стефановъ бѣше министъръ на финанситъ и го критикуватъ хора, които управляваха!

Д-ръ Петко Балкански: Ще дойдемъ и до печата, г-нъ Търкалановъ. Не бързайте!

Стефанъ Цановъ: Само да оставишъ Министерството на желѣзницитъ!

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни) Привършете, г-нъ Балкански!

Д-ръ Петко Балкански: Привършвамъ. — Сега ще ви цитирамъ речта, произнесена отъ народния представителъ г-нъ проф. Петко Стояновъ на 14 февруарий въ Камарата.

Димитъръ Търкалановъ: Това е, естествено, стара дата, отъ радикалско време.

Д-ръ Петко Балкански: Да, стара дата. — Искамъ да ви кажа какво заключение г-нъ професорътъ е далъ тогава.

Димитъръ Търкалановъ: Коя година?

Д-ръ Петко Балкански: 1927 г. — (Чете) „Положението на нашето съкровище е извънредно тежко. Ние втрвимъ къмъ дефицитъ. Ние отиваме къмъ датата, когато ще дойдатъ репарациитъ въ своя голъмъ размѣръ, неподготвени. Днешното положение е резултатъ на вътрешна дезорганизация.“

Г-да! Тия работи ги цитирамъ, понеже следъ малко ще се върна на тѣхъ.

Димитъръ Търкалановъ: Той това го каза и вчера.

Д-ръ Петко Балкански: Не е важно какво е казалъ вчера, а важно е това, което е казалъ тогава.

Димитъръ Търкалановъ: Я изкарай „Земедѣлското знаме.“

Нѣкой отъ дѣво: Шурмътъ!

Д-ръ Петко Балкански: Шурмътъ го видѣхте сега. Когато едно време ставаше въпросъ за партиенъ режимъ, имаше хора, които се смѣха, че ще дойдатъ безпартийнитъ режими, а днесъ тѣ сж фактъ. Много работи, които днесъ се виждатъ смѣшни, утре ставатъ фактъ, и ония, които се надсмиватъ надъ тѣхъ днесъ, утре първи се приобщаватъ, или се блѣскатъ да се приобщатъ къмъ тѣхъ. Знаемъ ги тия работи! (Ржкоплѣскания)

Нѣкой отъ лѣво: Стѣга те чепикътъ.

Дончо Узуновъ: Не го закачайте!

Председателъ Стойчо Мошановъ: Гледайте да завършите, г-нъ Балкански.

Д-ръ Петко Балкански: Свършвамъ, г-нъ председателю. Азъ имамъ и една интерпелация на бившия народенъ представителъ г-нъ Никола Захариевъ, подпредседателъ на Камарата, отправена къмъ тогавашния министъръ на земедѣлнето г-нъ Гичевъ.

Димитъръ Търкалановъ: Тя е известна.

Д-ръ Петко Балкански: Тя е известна, обаче има много зна, които не я знаятъ; тя не е известна на всички — тамъ е въпросътъ.

Стефанъ Цановъ: За хората на новото време тя не е известна.

Д-ръ Петко Балкански: Тя е много интересна. Има нѣколко души, които я знаятъ, но болшинството отъ г-да народнитъ представители не я знаятъ.

Нѣкой отъ лѣво: Прочетете я.

Д-ръ Петко Балкански: Понеже нѣма да има време, оставямъ я.

Димитъръ Кушевъ: И да не се засѣгатъ нѣкои хора!

Д-ръ Петко Балкански: Г-да народни представители! Азъ прочетохъ тия работи, за да може да се изяснятъ позицитъ на нѣкои отъ г-да народнитъ представители. Единъ вчера одобряваха едно, днесъ отричатъ сжщото; днесъ го отричатъ, вдругиденъ го одобряватъ. Азъ смѣтамъ и подчертавамъ, че е дошло време и въ България не професионалистътъ-политикъ да управлява България, но политикътъ по дългъ. А има такива господа, които, съобразно своитъ лични интереси, взематъ различни позиции. Затова ви подчертахъ тия работи, г-да. Азъ не се нахвърлямъ срещу личности, уважавамъ мнението на всѣки единъ народенъ представителъ, обаче смѣтамъ за умѣстно въ този моментъ да напомнимъ и тия положения.

Таско Стоилковъ: Имай една пощада. Кажй нѣщо по народното правосъдие, по линията на самсарскитъ кожи отъ едно време! Оставете ги тия наши другари отъ лѣво!

Стефанъ Цановъ: Това е много старо нѣщо.

Таско Стоилковъ: Право е, че е вехто.

Председателъ Стойчо Мошановъ: (Звъни)

Д-ръ Петко Балкански: Печатътъ трѣбва да вземе съ достойнство своето мѣсто на прокуроръ на обществената съвѣсть. Обаче печатътъ не трѣбва да служи на разни предприятия, а трѣбва да служи на интереситъ на българския народъ. Църквата, която крепи презъ 500-годишното робство върата въ българския народъ, трѣбва да бѣде вѣренъ стражъ на българската вѣра и да стои на подбаваша висота. Просвѣтата ще трѣбва да бѣде достъпна за всички слоеве на народа, а не само да бѣде монополъ на заможнитъ. Едно намаление на училищнитъ такси и други реформи сж необходими, за да имаме просвѣтена младежъ. Системата на образованието, смѣтамъ азъ, сжщо така би трѣбвало да бѣде измѣнена, като ония научни дисциплини, които иматъ повече практическо значение, бѣдатъ по-добре застъпени, отколкото ония, които сж отвлѣчени и нѣматъ практическо значение за завършилитъ училището.

Слабитъ икономически пенсионери, ония, които сж дали своята младостъ, своята кръвъ въ служба на държа-

вата, също така би трябвало да бъдат подпомогнати. Военно-инвалидите, живи паметници на храбростта и на военните победи, заслужават по-добра участъ и по-голямо внимание от страна на разходния бюджет на държавата, също както и техните бойни другари.

Младешката е на нацията. Нацията ще бъде утре в ръцете на младешката. Ето защо длъжност е на държавата да положи всички грижи за възпитанието на младешката.

Г-да народни представители! Трябва да се стремим на всяка цена да постигнем най-после вътрешен мир. Един от големите въпроси, който може да не изглежда на пръв поглед така голям, е въпросът за политическата амнистия, за амнистията на политическите затворници. (Гласове „Браво!“ и ръкопляскания от дъво) Политическите затворници, които в миналото са влезли в затвора, които са жертва на партизанската стръва и на партизанските страсти, и днес изплащат въ затворите гръбните на партизанството, след като ликвидирахме съ партизанството, трябва да бъдат пуснати на свобода. (Гласове „Върно!“ и ръкопляскания от дъво) За тия затворници става дума.

Г-да народни представители! След всичко това, което казах до тук, аз смятам, че всеки бюджет трябва да има за целъ осъществяването на всички тия от мене начертани въ едри ширки мѣроприятия и реформи. Тъ трябва да легнат въ основата на един творчески, а не консумативен бюджет. Обаче от този вертикален и хоризонтален анализ, който направих на нашето стопанско и икономическо положение, става ясно на всички ни, че не е достатъчно само да имаме добра воля и добро желание, за да подобрим положението въ страната. Аз, намирамъ, че е нужно напредъ да се създаде и една добре ориентирана стопанска политика, един добре ориентиран стопански планъ, както казахъ и по-рано, за бюджетитъ, за да може мѣроприятията, които се създаватъ днесъ, или тия, които ще се създаватъ за въ бъдеще, да бъдат отразени въ отделните бюджети за отделните години и по този начинъ да се създаде планоно стопанство на държавата, да има една приемственост и връзка между всички мѣроприятия, подети отъ държавата.

Председател Стойчо Мошановъ: Г-нъ Балкански! Приключете!

Д-ръ Петко Балкански: Свършавамъ, г-нъ председателю.

Димитър Търкалановъ: Докторе! Да се обявиш противъ дирекцията!

Д-ръ Петко Балкански: Г-да народни представители! Азъ ще вдигна ръка и ще гласувамъ по принципъ за бюджетопроекта на държавата за 1939 г. съ съзнанието, че изпълнявамъ единъ дългъ на български войникъ и на гражданинъ на тая страна. Ние чрезъ нашия вотъ ще подчертаемъ единството и единната воля на цялостния народъ. Чрезъ гласуването на бюджета за 1939 г. ние ще трябва да подпомогнемъ българския народъ въ неговата гигантска борба за хлѣбъ и творчество.

Г-да народни представители! Азъ преди малко ви прочетохъ нѣкои мнения за миналите бюджети. Искамъ да подчертая, че новиятъ режимъ носи тенденция на социална справедливостъ, която въ кръга на възможноститъ, поради приемствеността, е изразена и въ бюджетопроекта за 1939 г. Набелязани са реформи въ всички области на живота, съ които се цели едно постепенно, но мощно творчество. А това е белегъ, че бюджетопроектътъ за 1939 г. не е консумативенъ, а носи много елементи на един конструктивен бюджет. (Ръкопляскания отъ дъво) Само по пътя на повдигане благосъстоянието на народа ние ще вдъхнемъ по-голяма въра въ племето, ще повдигнемъ съзнанието и чувството на дългъ къмъ държавата и ще можемъ да последваме благородния примѣръ на голѣмитъ народи да жертвуваме нашитъ златни накити и прѣстени за могъществото на държавата, срещу желѣзни прѣстени. А желѣзото е символъ на национална мощъ. (Ръкопляскания отъ дъво) Само бюджетъ, въ основата на който е залегнало началото на социална справедливостъ и социаленъ напредѣкъ, може въ всеки моментъ да мобилизира духовната и физическа мощъ на нацията въ името на нейното благоденствие и въ името на нейнитъ исторически задачи, защото духътъ на българския гений още не е развилъ

Председателъ: СТОЙЧО МОШАНОВЪ

своитъ сили, защото духътъ на нашия български гений още не е развилъ напълно своята мощъ.

Г-да народни представители! Първиятъ парламентаренъ бюджетъ следъ 1934 г., който ще бъде гласуванъ отъ XXIV-то обикновено Народно събрание, има исторически задачи. Азъ желая бъдещитъ поколения на България да черпятъ поука за сплотеностъ, единство и съзнание отъ представителитъ на българския народъ. (Ръкопляскания отъ дъво)

Г-да народни представители! Три са голѣмитъ проблеми за задоволяване нуждитъ на държавата.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Свършете, г-нъ Балкански! Не можете да продължавате повече!

Д-ръ Петко Балкански: Свършвамъ, г-нъ председателю.

Председателъ Стойчо Мошановъ: Азъ създавамъ прецедентъ. Имамъ право да Ви позволя да говорите повече.

Обаждатъ се: Нека приказва човѣкътъ!

Д-ръ Петко Балкански: Г-да! Три са голѣмитъ проблеми за задоволяване нуждитъ на държавата: нужна за народна отбрана и запазване на мира, нужна за народното стопанство и нужна за държавния апаратъ. Г-да народни представители! Войната иска и взема жертви — защитата на мира иска двойно по-голямъ жертви. И днесъ, когато близкитъ бъдещи събития хвърлятъ своята сѣнка и очертаватъ контуритъ на размирни времена; когато буднитъ народи снабдяватъ своитъ държави съ военни кредити чрезъ вътрешни заеми, не е ли време у насъ заможнитъ слоеве да докажатъ на дѣло своята любовъ къмъ родината, своето отечестволубие? (Гласове „Браво!“ и продължителни ръкопляскания отъ дъво и отъ дъво)

Г-да народни представители! Днесъ, когато призрактъ на войната смущава съня на народитъ, азъ се питамъ, азъ си задавамъ въпроса: не е ли малко онова, което ние тукъ дадохме за защита на мира? Не е ли малко онова, което ние откъснахме за нуждитъ на родната армия? Не е ли малко онова, което ние дадохме за тая армия, единствената здрава опора и надежда на българския народъ днесъ — родната армия, къмъ която днесъ са отправени очитъ и сърцата на всички българи, вътре и вънъ отъ родината? (Ръкопляскания отъ всички страни)

Председателъ Стойчо Мошановъ: Г-да народни представители! Приключваме нашата работа за днесъ. Трябва да определямъ дневния редъ за следващото заседание.

Ще ви моля, въ съгласие съ правителството, да приемете за утрешното заседание следния дневенъ редъ:

Първо четене законопроектитъ:

1. За бюджета на държавата за 1939 бюджетна година — продължение на разискванията.
2. За подобрене ценитъ на вината отъ реколтата 1938 г.
3. За изменение и допълнение на наредбата-законъ за данѣни облекчения на данѣкоплатцитъ къмъ общинитъ („Държавенъ вестникъ“, брой 136, отъ 28 юни 1937 г.).
4. За отпускане заемъ въ размѣръ 75.000.000 л. отъ Пощенската спестителна каса на Главната дирекция на пошитъ, телеграфитъ и телефонитъ.
5. За разрешаване на Министерството на вътрешнитъ работи и народното здраве да сключи заемъ въ размѣръ на 12.000.000 л. отъ фонда „Пенсии за изслужено време“.
6. За изменение на чл. 133 отъ закона за нотариуситъ и околийскитъ сѣдии.
7. Второ четене законопроекта за изменение на чл. чл. 1 и 2 отъ наредбата-законъ за поставяне въ Държавната здравна станция (санаториумъ) за учители край с. Лиджене, Пещерско.

Одобрене предложениата:

8. За отпускане народна пенсия на съпругата на покойния писателъ Йорданъ Йовковъ и на дъщеря му.
9. За приемане зазещанието на покойната Райна д-ръ Стефанъ Чернева.

Който съ съгласи съ така предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема. Закривамъ заседанието.

(Закрито въ 20 ч. 47 м.)

Подпредседателъ: ДИМИТЪРЪ ПЕШЕВЪ

Секретари: { **ДИМИТЪРЪ МАРЧЕВЪ**
САВА ПОПОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**